కాంగ్రెసు స్వర్ణోత్సవ సంచిక.

Reg. No. M. 3152

జమీన్ రైతు

"ZAMIN RYOT"

A Telugu Weekly Voice of Ryots & Zamin Ryots

ప్రతి శుక్రవారము ప్రకటింపబడును

సంపుటం 4
సంచిక 42

నెల్లూరు 27-12-35 శుక్రవారము

సం॥ చందా 3-0-0.

కాళహస్తిసభలు వాయిదా పడినవి.

కాళహస్తిలో జరుగ నున్నయిన జమీన్ రైతు సభలును, మరి యితర సభలును ఆగిపోయినవి. తిరిగి ఎప్పుడు జరుపునదియు ముందు ప్రకటింపబడును.

ఆహ్వాన సంఘము వారు.

కనిగిరి తాలూకా జమీన్ రైతు మహాసభ.

5-1-35 కోడిగుంపలలో

అధ్యక్షులు

రంగాగారు.

సభా ప్రారంభకులు

వి. రాఘవయ్యగారు.

నెల్లూరుజిల్లా జ॥ రై॥ సంఘాధ్యక్షులు బద్దిపూడి వెంకటనారాయణ రెడ్డిగారు మొదలగు ప్రముఖులు వత్తురు. గోపాలరెడ్డి, బొమ్మారెడ్డి రెడ్డిగార్లను కూడ ఆహ్వానించియున్నారు. బహుళా రావచ్చును.

భట్టరుశెట్టి కృష్ణయ్య.
ఆహ్వాన సంఘాధ్యక్షులు.

నారాయణవరం తా॥ జమీన్ రైతు మహాసభ.

వేపగుంటలో జరుగును.

వివరాలు ముందు ప్రకటింపబడును.

కందుకూరు తాలూకా [illegible]తుల సభ

ముఖ్యులు [illegible] పాదాలవద్దలో [illegible] వెళ్లియున్నారు. కావున 4 తేది జరుపుట వీలుకాలేదు. 18 తేదికి పైన జరుపబడును. వివరములు ముందు ప్రకటింపబడును.

భూనూరు అచ్చిరెడ్డి.

కొరడా దెబ్బలు.

విమర్శకుడు

తిరస్త్రని రైతువర్గం అనేనాయుడి గారి బంధువర్గం, బొబ్బిలిని రైతుసభాంగణంలో పూజించడానికి కారణమేమా అని నలుగురు గుసలు పడ్డారు.

దుగారి వరకు యావన్మంది కాకితం మీద వేసిన చందాల పూర్తి మొత్తం కుల్లు దేశాలు $1\frac{1}{4}$ లక్షల రూపాయలు ఇకను కాకితంమీద వేయించవలసిన చందాలు $78\frac{3}{4}$ లక్షలు మాత్రమే. ఈ మొత్తం త్వరలో నే పూర్తిచేసి కార్యక్రమానికి పూనుకొంటారట గాంధిగారి మాదిరి

* * * * * *

"కొల్లాయి గట్టితే నేమి
మాగాంధి
కోమటై పుట్టితేనేమి?

నేటికి కారణం బైలుబడ్డది. బొబ్బిలి ప్రభృతి జస్టీసువర్గం, దివంగతనాయుడు గారి కుటుంబానికి రు 20,000 లు నిధిని సమర్పించ దలచుకొన్నట్లున్నా ఇంకా ఆకార్యం సరస్వతీ ప్రసన్నంలోనే ఉన్నట్లున్నా తెలుస్తుంది. మరొకనిధి కోసరం [illegible] జస్టీసునిధి కోటి రూపాయల్నా [illegible] కూడను ఈ ఋణాన్నిగూడా ఇదీగూడ జస్టీసు కార్యమేగా?

* * *

జస్టీసు నిధి [illegible] బొబ్బిలివారి [illegible]

వెంకటగిరి బాంబుకేసు

వెంకటగిరి బాంబుకేసు ప్రేలుడు చట్టము 9 సెక్షనుక్రింద అరెస్టు అయిన నలుగురు ముద్దాయిలమీద ఛార్జిసీటు దాఖలు చేయబడినది. [illegible] బాంబులు మద్రాసు రసాయనిక పరీక్షకు పోయి వచ్చినట్లున్నా, వాటిలో పెల్లుప్పు, [illegible]పొడి, గంధకం, సన్నరాళ్లు ఉన్నట్లు తెలిపారనియు తెలియుచున్నది.

—ఒకవిలేఖరి.

స్వతంత్రలో-భేదకల్పనాలు

మరొక కాంగ్రెస్ మెరా.

రంగాగారు తంజావూరు రైతుల సభలో క్యాపిటలిస్టులు, జమీందారులు నిర్మూలం కావాలన్నాడని గోపాలురెడ్డి గారిని లెగ్గొడుతున్నాడు కాంగ్రెస్ నామాంతరుడు స్వతంత్ర 14 తేది పత్రికలో. అసెంబ్లీ ఎన్నికల్లో చేసిన ప్రచారాలకంటే యివి పొట్టివేనే అన్నాడు గోపారెడ్డిగారు. సోషలిస్టుల భావాలు జీర్ణించుకోని ఉండే గోపాలరెడ్డికి నీవేమిటోయ్ హెచ్చరించేది?

* * *

వచ్చే ఎలక్షనులో అప్పుడే నెల్లూరు సీటుకు బ్రాహ్మణా బ్రాహ్మణ భేదాలు కల్పించ ప్రయత్నిస్తున్నాడు కాంగ్రెసు మహాంతకుడు స్వతంత్రలో. వ్యక్తుల మధ్య అప్పుడప్పుడు మానవ సహజంగా రగుల్కొనే స్వల్ప భేదములనే నిప్పురవలు బట్టుకొనా నీవు ఊదుతున్నావు దేశాన్ని తగులపెట్టడానికి. కాంగ్రెసు ఆదేశమనే మహావృష్టి ప్రారంభమైనపుడు నీ నిప్పుతునకలు నిరర్థకమైపోతవని ఎరిగి యెందుకోయ్ నీకీ కంఠశోష. అన్న తమ్ములమధ్య అన్యులకెక్కడ దోయి తావు. అదీమాస్తావులే?

మైసూరు కాంగ్రెసు జుబిలీ

కాంగ్రెసు జుబిలీ యుత్స[illegible] సపుడు ముగిసినంత [illegible] డబ్బును అందుకొం[illegible] చ్చింపరాదని మైసూరు ప్రభుత్వము వారుత్తర్వు చేసిరి.

ఆంధ్ర రైతాంగ విద్యాలయము

1936 ఏప్రియలులో తెరువబడును.

రైతు ప్రత్యక్షముగా కృషి చేయు చున్న, రైతాంగమును సేవింపదలచిన యువకులు, యువతులకు ఆర్థిక రాజకీయ వ్యవహారములందు తగిన తెలివియిచ్చుటకై, ఆంధ్రదేశపు రైతాంగ విద్యాలయపు మూడవ సమావేశము 1936 సంవత్సరం ఏప్రియలు 20 తేది లోపల ప్రారంభింపబడును. ఇదివరకు వలెనే, గుంటూరుజిల్లా నిడుబ్రోలునందు, శ్రీరామ-నీడు విద్యాలయభవనములందే, రైతాంగ విద్యాలయము నడుపబడును. అందలి, రాజకీయార్థిక గ్రంథాలయము విద్యార్థులకుగా తెరవబడును. పూర్వమువలెనే విద్యాలయ వ్యవహారములను, శ్రీ జి. "లక్ష్మీనారాయణ, యం. ఎ. బి. యల్, గారును వసతిగృహ వ్యవహారము శ్రీనన్నపనేని మల్లయ్యగారును చూచెదరు.

రైతువుద్యమమంత, జాతీయోద్యమమందు, కృషిచేయుచు, వివిధ రాచకీయార్థిక వ్యవహారముల గురించి పాండిత్యముపొందిన నాయకులు వుపన్యాసముల నిచ్చెదరు.

ప్రతివిద్యార్థియు వసతిగృహనిర్వహణముకొరకై నెలకు రు 8 లు యివ్వవలసివుండును. ఈసంవత్సరముకూడ విద్యాలయం ఆరు లేక తొమ్మిదివారముల వరకు సాగింపబడును.

గో. రంగనాయకులు,
ప్రిన్సిపాలు.

గాంధి గారి ఆరోగ్యము

గాంధిగారికి రక్తపుపోటు తగిలి సంపూర్ణ విశ్రాంతి పొందుచుండెను. ఆరోగ్యము అభివృద్ధి చెందుచున్నదని తెలియుచున్నది.

రైతు ఉద్యమము

బెంగాలులో

ఆచార్యరంగాగారి ప్రచారం.

కటకంనుండి పదునెనిమిదవ తేదీని ప్రొఫెసరు రంగాగారు యిచ్చటికి కలకత్తాకు చేరిరి. ఇచ్చటి కాంగ్రెసు, హిందూసంఘ రైతునాయకులను 18, 19 తేదీలలో కలుసుకొనిరి. శాసనసభా సమావేశమునకు వెళ్ళి, ఋణవిమోచన బిల్లు చర్యలను వినిరి. కొందరుశాసనసభా సభ్యులు రైతువుద్యమ ప్రాపకమునందు సహాకారము చేసెదమనిరి. తే 20 సాయంత్రం, రైతుసేవకుల సభ జరుగనున్నది. అందు బెంగాల్ రైతుసంఘము స్థాపింపబడవచ్చును. రైతుల కష్టసిష్టుర్యముల కనుకొనుటకొరకు విచారణసంఘము శ్రీ మౌలానా ఫజలుల్ హాల్ యం. యల్. ఎ. గారి అధ్యక్షత క్రిందయేర్పడవచ్చును. ఇతరరాష్ట్రములలో వలె కాక బంగాళమునందు హిందూ నాయకులు జమీందారులు, సాహుకారులై వుండుట, మహమ్మదీయ జనసామాన్యము రైతాంగమునకు చెందినవారై వుండుట లెటస్థించుచున్నది. అందువలన మహమ్మదీయులు, నిమ్నజాతులతో కూడిన, ప్రజాపార్టీవారు, కాంగ్రెసు సోషలిష్టులే హెచ్చుగా రైతు వుద్యమమందు ఉత్సాహము పొందుచున్నారు

ఈ నెల 22 తేదిన అలహాబాదులో వుండి, అచ్చటి రాష్ట్రరైతుసంఘ పెద్దలతో సంప్రదించి, 23 తేదీకి రంగాగారు పాట్నాకు చేరెదరు, తిరిగి 28 తేదికి ఆంధ్రదేశానికివచ్చి కాంగ్రెసు జూబిలీ వుత్సవమందు వారు పాల్గొనవచ్చును

(ఒ వి 20-12-35)

వెంకటగిరి ఎస్టేటు గోప్యాలు.

(ఒకవిలేఖరి)

రిట్రెంచిమెంటు సమస్య యీమధ్య తెల్లకిరుచుతొందన్నది వెంకటగిరిలో లీగల్ అడ్వయిజరుగారేగాక యిప్పదివాను సుబ్బారావుగారుకూడ దివాణంలో విడిసియున్నారు యీసలహాలకే కాబోలు? నాయుడుపేట తాలూకాతీసివేసి తక్కినభాగాలు తాలూకాల్లో కలపాలని కొంతమధన జరిగింది. ఇదిరామన్నకు నష్టకరమైన ప్లానుగాబట్టి దీన్నితొలిగించి మల్లాంతాలూకాను ఊడబెరికి పైతాలూకాల్లో కలపతారనిన్ని నేటిరహస్య వదంతులు కొంతమంది ఉద్యోగులను తీసివేస్తారని, ఆఫీసులోఉండే బ్రాహ్మణ అధికారుల తగ్గించి బ్రాహ్మణేతరులకు అవకాశం యివ్వాలని కొంతకథ నడుస్తున్నదట జనవరి 1 తేదినాటికి రాయలు ప్రొక్లమేషన్ (వెంకటగిరియెస్టేటు) వస్తుందని ఆనాడు అన్నిబైటబడతవని అనుకొంటున్నారు. జూపల్లి రాజగోపాలురావుగారినే తిరుగా రేంజరుగాపెట్టమని గ్రామాలలో మహజర్ నామాలపెట్టి చేవ్రాళ్ళు చేయిస్తున్నారట. కొందర్ని బలవంతపెట్టి, కొందరికి భ్రమలుపెట్టి చేవ్రాళ్ళు చెయిస్తున్నారట. సెకండు ప్రిన్సుగారు దీనియథార్థం గమనిస్తారనే రైతు లనుకుంటున్నారు. మరొకఅధికారి తానుతీసుకొనే లంచాలు బైటరాకుండడానికి సెకండుప్రిన్సుగారి వద్ద సంచరించే నగిరిపిల్లకాయల చుట్టు తిరిగి నైవేద్యాలు పెడుతున్నాడట ఇట్టివారు మొరపెట్టే విషయాలయథార్థాన్ని సెకండు ప్రిన్సుగారు గమనిస్తే తెలిపోతుంది. ఓమహారాజకుమార్ గారూ! కామధేనువుల పాలు మధ్యవారే పితికి కాకేస్తున్నారయ్యా. పాలుపితికిన పట్టీలు కావలిస్తే పంపిస్తా చిత్తగించండి మహాప్రభో!

వెంకటగిరిలో తకరరులు

(ఒకవిలేఖరి)

(1) [illegible] కలెక్టరువారు మధ్యవర్తిత్వంక్రింద రాజీగా తీర్మానించిన సందర్భంలో స్న 1341 ఫసలిల్యాంసు సెస్సుల తాలూకు నామకార్థం వ్రాయించుకొన్న ప్రోనోట్లు దావాలుచేయుట.

(2) రాజీమరత్తుల ప్రకారం వాయిదాలు దాటకముందే కట్టిన కంచెపుల్లరులతోటి మోపూరు, కమ్మవారిపల్లె, మాధవయ్యపాలెం వగైరాగ్రామాల వారిచేత అక్రమ బత్తాలు వసూలు చేయుట.

(3) వెంబులూరు, దేవులపల్లె గ్రామాలమధ్య కంచెతకరరుల తిరుగా కల్పించుట.

(4) తీర్థంపాడు, అల్లూరుపాడు గ్రామాలలో పార్టీలను చీలదీసి ఎస్టేటు పార్టీవారు కంచెలలో మేపుకుంటూ కంచెపుల్లరుల గ్రామస్థులకు చెల్లించక పోవుట.

(5) స్న 1341 తకరరు ఫసలీలో మేపుకొనకున్నను మేకలపుల్లరివ్వమని బాధించి కొన్నిచోట్ల వసూలుచేయుట.

(6) మేకలపుల్లరి కొండలలో మేపుకొను నెడల 0-3 0 లు, ఇతరకంచెలలో నైనయెడల 0-2 0 లు అను రాజీమరత్తులకు భిన్నము పర్మెంట్లవ్రాసియిచ్చుట

ఇంకను ఎన్నియో దినదినము హెచ్చించుచున్నారు. వచ్చేఎలెక్షను కొరకు ఈతకరరులు హెచ్చింపుచున్నారని పుకారులు లేగుచున్నవి

ముక్కోటి యేకాదశి ప్రదర్శనం
పురమందిరమున.

సత్య హరిశ్చంద్ర

పులిపాటి, మున్నగు టాకీ నటుల సమ్మేళనము.

ఆంధ్ర ఇన్సూరెన్సు కంపెనీ లిమిటెడ్, మచిలీపట్టణము

ప్రశంస

ఆంధ్ర ఇన్సూరెన్సు కంపెనీ కార్యదర్శిగారికి,
మచిలీపట్నము.

పట్టా నెం॥ 0008

బందరు,
20—10—1035

అయ్యా,

[illegible] 1920 లో కంపెనీ స్థాపించినప్పటి నుండియు, దాని అభివృద్ధిని గమనించుచునే యున్నాను. [illegible]

"ఆంధ్ర" యొక్క ప్రకమాభివృద్ధి విషయమై ఆంధ్ర దేశవాసు లెల్లరును గర్వింపదగి యున్నది. [illegible]

[illegible]

విధేయుడు,
యమ్. హెచ్. ఇస్పహాని బి. ఏ. బి. యల్.
ప్రధాన సబార్డినేటు జడ్జి.

నెల్లూరు మండల కాంగ్రెసు చరిత్ర [స్థాపితము 9-9-1908]

పూర్వ భాగము.

1897 సంవత్సరములో నెల్లూరుజిల్లా రాజకీయ చైతన్యాభివృద్ధి చేయుటకు ఒక జిల్లా సంఘము స్థాపింపబడినను గాని ఏమియు చేయజాలకపోయెను. అప్పుడప్పుడు ఎంత ప్రయత్నించినను సఫలము కాలేదు. నెల్లూరునుండి అలహాబాదు, బొంబాయి, కలకత్తా, నాగపూరు, సూరతు, మద్రాసులలో జరిగిన అఖిలభారత కాంగ్రెసు మహాసభలకు ప్రతినిధులుగా పలువురు పోవుచుండిరి. కడకు అలహాబాదులో జరిగిన కాంగ్రెసు అంగీకరించిన నిబంధనలకు లోబడి శ్రీ. వి. ఎస్. శ్రీనివాసశాస్త్రిగారు, ఎన్. రంగనాధం నాయుడుగార్ల సహాయముతో 9—9—1908 తేదీన మొదట నెల్లూరు జిల్లా కాంగ్రెసు కమిటీ నెల్లూరులో ఏర్పడినది. మద్రాసురాష్ట్రీ కాంగ్రెసు కమిటీకి అనుబంధముగా చేర్చబడెను.

19—4—1909 తేదీన జిల్లా రాజకీయ మహాసభ జరుపవలెనని జిల్లా కాంగ్రెసు కమిటీ తీర్మానించెను. 1909 నవంబరు 19, 20, 21 తేదులలో పైసభ జరిగినది.

రాజకీయసభలు - వివరములు.

	1-వ 1909	2-వ 1910	3-వ 1911
అధ్యక్షులు	దివాన్‌బహాదురు కంచి కృష్ణస్వామిరావుగారు	న్యాపతి సుబ్బరావుగారు	ఎల్.ఏ. గోవిందరాఘవయ్యగారు
ఆహ్వాన సంఘాధ్యక్షులు	టి. వి. వెంకట్రామయ్యర్ గారు	ఎన్ వెంకటేశయ్యగారు	కసవరాజు నరసింగరావుగారు
స్థలము	నెల్లూరు	నెల్లూరు	కావలి
ప్రతినిధులు.	157	107	88

4-వ 1913	5-వ 1918	6-వ 1916
బి. ఎన్. శర్మగారు	గాడె రాఘవరావుగారు	కె. వి. రెడ్డినాయుడుగారు
ఆమంచర్ల సుబ్బకృష్ణరావుగారు	వెల్లేటి వెంచెలురెడ్డిగారు	వావిలకొలను నరసింగరావుగారు
నెల్లూరు	గూడూరు	
138		

పై సభలన్నియు జిల్లా కాంగ్రెసు కమిటీవారే జరిపించుచుండిరి.

తీర్మానములు మామూలుగా జిల్లాలోని రైతుల యిబ్బందులకు సంబంధించినవే యైనను, 1909 సంస్కరణములను గూర్చి, 1916 లో హోంరూలు ఉద్యమమునుగూర్చి చర్చింపబడుచుండెను. 1916 నుండి పైసభల దృక్పథము మారినదని చెప్పవచ్చు. అధ్యక్షుల, ఆహ్వాన సంఘాధ్యక్షుల, ఉపన్యాసములు విషయగర్భితమై, లెఖలతో నిరూపించగల వాదబలమున గల్గియుండెడివి. ఉపన్యాసకులు పరిస్థితులు చక్కగ నెరిగి గుర్తెంచి ఉపన్యసించుచుండిరి. పెన్నానదికి బాటసారుల వసతికి ప్రత్యేక వంతెన కావలెననుట, నెల్లూరు రైల్వేస్టేషను విప్పి ప్రయాణీకులకు వసతిగా కట్టవలెననియు, 1909 లో జరిగిన సభలయందే తీర్మానింపబడి యుండుట జ్ఞాపకముంచుకొనదగినది. చాల ముఖ్యమైన తీర్మానములతోపాటు ఆసెంబ్లీ జారర్లకు బత్తెాలు ప్రభుత్వమువారియ్యవలసినట్లు ఆ సభలో చేసిన తీర్మానము చోద్యముగానున్నది. 1909 యందు యీవల ప్రతిసభలయందు శ్రీయుతులు ఓరుగంటి వెంకటసుబ్బయ్యగారు, వావిలకొలను నరసింగరావుగారు ఇతరులు స్వదేశీవస్తువుల నుపయోగించు తీర్మానమును ఉపపాదించి సభలచేత ఏకగ్రీవమున నామోదింపబడుచుండెను.

1909 జరిగిన మొదటి జిల్లా మహాసభ స్టోన్‌హౌస్‌పేటలోని యిరసాల వెంకటసుబ్బయ్యగారి రైసుమిల్లులో జరిగినది.

అప్పుడు గూడూరునందు ఒక తాలూకా కాంగ్రెసు సంఘమును కావలియందు ఒక తాలూకా కాంగ్రెసు సంఘమును పని చేయుచుండెను. పైసభకు 157 మంది ప్రతినిధులలో ముగ్గురు క్రైస్తవులు యిరువురు మహమ్మదీయులు పాల్గొనిరి. 74 రు భూస్వాములు, 41 మంది ప్లీడర్లు, 9 మంది ఉపాధ్యాయులు, రెవరెండు ఎ. హెచ్. కర్టిసు అను అమెరికన్ మిషనరీ 25 గురు వర్తకులు, 6 గురు చిల్లరవర్తకులు, కార్మికుడు ఒకడు పాల్గొనిరి.

శ్రీయుతులు కీ॥శే॥ రైవ బెజవాడ పట్టాభిరామిరెడ్డి, జాన్ కోళందవేలు, అబ్దుల్ రహిమాన్ సాహెబు, కాటంరెడ్డి ఆదినారాయణరెడ్డి, బచ్చు వెంకటసుబ్బయ్యశెట్టి, దామరవపు వెంకటసుబ్బారెడ్డి, రేబాల లక్ష్మీనర్సారెడ్డి, వెన్నెరా రైతుప్రముఖులనేకులును, ఆకుల వెంచెలుశ్రేష్టి ఎనుగ రాఘవరెడ్డి, కె. వి. రాఘవాచార్యులు, కీ॥శే॥ ఎ. సంతానరామయ్యంగారు, కె. ఎ. వీరరాఘవాచారి మొదలగువార లనేకులు యీ సభలో పాల్గొనుచుండిరి.

మొదటి సభకు హాజరైన ఉద్యోగస్తులను గూర్చి 1909 సంవత్సరపు రిపోర్టులో యీక్రింది మాటలు వ్రాయబడియున్నవి.

"నెల్లూరు హెడ్ క్వార్టరు డిప్యూటీ కలెక్టరుగారును, సబ్ మేజిస్ట్రీటుగారును ఎప్పటివలెనే అప్పటి దర్శనమిచ్చు పోలీసుదళమును నాగరీక దుస్తులలో కొందరు, సామాన్య వేషములతో మరికొందరు సభయందు దప్పటప్పటగూర్చుని, సభా కార్యక్రమమును పరికించుచుండిరి."

రెండవ కాన్ఫరెన్సు కార్యనివేదికలో వీరినిగురించి యీక్రింది విధముగా వ్రాయబడెను.

"నిర్ణీతమైన దుస్తులతో కొందరు వేరివారు కొందరును, పోలీసువారు కాన్ఫరెన్సులోయుండి, అప్పటి జరుగు చర్యలను వ్రాసుకొనుచుండిరి. జిల్లా గొప్ప ఉద్యోగస్తు లందరికిని, ఆహ్వాన పత్రికలు పంపబడినప్పటికిని వారు రాకపోవుట వలనను, అవసరమునకు మించినంతమంది పోలీసువారు వచ్చి యుండుటవల్లనున్నూ, సభకు వచ్చియుండిన ప్రతినిధులలో కొందరికైనను, భయముగలిగించి వారు చెప్పకొనదలచిన వాంఛలను ధారాళముగా బహిరంగము చేయుటకు వీలుపడకపోయెను."

పై సభలయందు నెల్లూరు జిల్లాలోనుండు అడవులయందు కంచ మేపులను గురించియు కట్టెపుల్లలను పేదలు ఉచితముగా తెచ్చుకొను విషయమును గురించియు, జమీన్ రైతుల కష్టములను గురించియు, ఆంధ్రరాష్ట్ర ఆవశ్యకతను గురించియు, నీటిపారుదలను గురించియు, చెఱువుల మరమ్మతులను గురించియు, విలేజి పంచాయితీలను ధర్మాదాయములు దేవాదాయములను సెకండరీ హైస్కూలు విద్యాభివృద్ధిని గురించిన తీర్మానములే గాక, ట్రాన్సువాలునందు హిందూదేశపు కూలీల కష్టములను నివారించుట గురించియు, తీర్మానములు గావింపబడుచునే యున్నవి. 1913 సం॥ డిసంబరు తే 20, 21 లందు జరిగినసభలో యీక్రింది తీర్మానము ఆమోదింపబడెను. దక్షిణాఫ్రికా ప్రభుత్వముయొక్క నిరంకుశత్వము, గాంధి మహాత్ముడును వారి మిత్రులగు పొలక్, కిచ్, కైలెన్‌బీచ్ గార్లు ధైర్యముతో నిరోధించుచున్నందులకు యీ సభవారు, ప్రశంసించుచు వారికి అత్యంతమైన గౌరవమును చూపుచు వారిత్యాగమునకు హిందూదేశీయుల నుద్ధరించుటకై వారుచేయుచున్న సేవను వారికి కృతజ్ఞతాపూర్వకమై అభినందనములు దెలుపుచున్నారు. మరియు దక్షిణాఫ్రికాయందు బాధపడుచున్న మనదేశస్థులకు విరివిగా ధనసహాయము చేయవలెనని మండలీయులను గోరుచున్నారు. దీనిని ఆమంచర్ల సుబ్బ కృష్ణరావుగారు ఉపపాదించిరి, అబ్దుల్ రహిమాన్ సాహెబుగారు బలపరచిరి.

ఆ తేసభలో జిల్లా కాంగ్రెసుకమిటీ గ్రామసరపతి సంఘములను జిల్లాలో విరివిగా స్థాపించవలెనని శ్రీయుత, కె. వి. రాఘవాచార్యులుగారు. ఉపపాదించిరి. సెక్రటరీ ఆఫ్ స్టేటు కవున్సిల్ రద్దుపరచి ఇండియా, సెక్రటరీగారి జీతమును బ్రిటీషువారే యివ్వవలయునని, శ్రీయుత ఒంగోలు వెంకట రంగయ్యగారు ఉపపాదించిరి. కీ॥ శే॥ ఒబ్బేటి సుబ్బరావుగారు బి. అన్నాసామి అయ్యర్ గార్లు బలపరచిరి.

నెల్లూరు, కొడవలూరు, ఉలవపాడు రైల్వేస్టేషనులను బాగుపరచవలెననియు, గూడూరు రైల్వేస్టేషనులో పెద్దరైలునుండి చిన్నరైలుకు పోవుటకు వంతెనను కట్టవలయుననియు, తూములూరు శివరామయ్యగారు ఉపపాదించిరి.

నెల్లూరు పట్టణములందలి కల్లు సారాయి వరుంబడిని, నెల్లూరు మునిసిపాలిటీకి ప్రభుత్వమువారు యిచ్చివేయవలెనని టి. వి. వెంకట్రామయ్యగారు ఉపపాదింపగా ముడభూషి నరసింహాచార్యులుగారు బలపరచిరి.

నెలకు రు 100-0-0 లకు రు 0-12-0 పైన వడ్డీరేటుగాని, నామురేటుగాని లేకుండునట్లు శాసనము గావింపవలెనని వెల్లేటి వెంచెలురెడ్డిగారు ఉపపాదించిన తీర్మానమును కాటంరెడ్డి ఆదినారాయణ రెడ్డిగారు బలపరచిరి.

సభాధ్యక్షులగు రాఘవరావుగారు మద్రాసు ఎస్టేట్సుల్యాండు ఆక్టు 80 సెక్షను విమర్శించుచు యీ విధముగా మాట్లాడిరి.

పర్మనెంటు సెటిల్‌మెంటు పద్ధతిని జమీన్ రైతులకు వర్తింపజేసి, జమీందారు యిష్టమువచ్చినట్లు శిస్తులను పెంచనీయకుండా చేసినగాని భూమి బాగుపడదు. రైతు వృద్ధికిరాడు.

ఆకాలమందు సభలలో అతివాదులని పిలువబడువారిని నిరసించుచు వారిని తమపార్టీనుండి తరిమి వేయవలెననియే దిగువ ఉపన్యాసకులు చెప్పిరి.

1909 సంవత్సరమున ఆహ్వాన సంఘాధ్యక్షులుగానున్న టి. వి వెంకట్రామయ్యగారు ఇట్లు ఉపన్యసించిరి

"మిత్రులారా! 1907 సంవత్సరమున బెంగాలునందును, తదితర రాష్ట్రములందును బహిరంగముగా రాజద్రోహము పురికొల్పుచు శాసనబద్ధముగా యీ దేశమందు నిర్మించబడిన ప్రభుత్వముపై అశాంతిని కలుగునట్లు యువకులను పురిగొల్పునట్టి రాజద్రోహులైన అతివాదుల పార్టీ తలయెత్తినది. ఇట్టి ఉద్దేశముతోనే సూరత్ నందు జరిగిన కాంగ్రెసు మహాసభను వీరు చెల్లాచెదరు చేసిరి."

ప్రథమ నెల్లూరుజిల్లా కాంగ్రెసు కమిటీకి అధ్యక్షులు టి వి. వెంకట్రామయ్యర్ గారు. కార్యదర్శులు ఎ యస్. సుబ్బకృష్ణరావు, రేబాల సుబ్బరామిరెడ్డి, వి. కృష్ణస్వామిరావు గార్లు, గూడూరు తాలూకా కాంగ్రెసు కమిటీకి అధ్యక్షులు వెల్లేటి వెంకటసుబ్బారెడ్డిగారు. కార్యదర్శి కే. నరసింహాచార్యగారు కావలితాలూకా కాంగ్రెసు కమిటీకి అధ్యక్షులు కె నరసింగరాజుగారు, కార్యదర్శి ఆదినారాయణయ్యగారు

1910 లో జిల్లా రాజకీయ సభకు అధ్యక్షులుగానున్న, న్యాపతి సుబ్బరావు పంతులుగారు యిట్లు చెప్పిరి:- ఇండియా దేశమునందుగల ప్రజల అభివృద్ధి కెందవలెనన్న బ్రిటీషువారి పరిపాలన మనదేశమునకు మిక్కిలి అవశ్యకము అని నుడివిరి. దేశములోని సెమ్మదియు, ప్రజలయొక్క ప్రాణములును, సొత్తులును, సురక్షితముగ నుండుటయు బ్రిటీషువారి పరిపాలన వలన లభించిన లాభములన్నిటిలో గొప్పవిగా నున్నవి. మరియు బ్రిటీషువారి సంబంధమెంతమాత్ర ముండరాదని యేలాటి నిర్బంధములులేని స్వరాజ్యమును సంపాదింపవలెనను యుద్దేశ్యముతో గవర్నమెంటు వారితో యేలాటి యిలాఖా పట్టువిరుద్ధమైన సర్వవిధ ప్రయత్నములచేతను బ్రిటీషువారి పరిపాలనకు భంగము గలిగింపవలెనని శ్రమపడుచుండు అతివాదులను మనలోనుండి వెడలగొట్టుటకై పైన చెప్పబడిన వాంఛను లవసరమయ్యెను.

పై సభకు మహమ్మద్ ఖాన్ బహద్దర్ అబీబుల్లా సాహెబుగారు ప్రతినిధిగాను, దేశభక్త కొండా వెంకటప్పయ్య పంతులుగారు ప్రేక్షకులుగాను వచ్చియుండిరి. నాల్గవ మహాసభకు అధ్యక్షత వహించిన యల్. ఎ. గోవింద రాఘవయ్యగారు కాంగ్రెసు చేయవలసిన పనినిగూర్చి యీ విధముగా చెప్పిరి.

“మీరు జిల్లా కాంగ్రెసు కమిటీ యున్నదిగదా, అనేకవిధముగా తాలూకా సంఘములను, ఫిర్కా సంఘములను పెట్టవలెను. స్వార్థత్యాగులై, దేశభక్తిగల దేశసేవకులు గ్రామములకు వెళ్లి ప్రజల స్థితిగతులను గమనించి, వారి అవసరము క్రోడీకరించి. ప్రభుత్వమువారికి తెలుపుమా, ప్రభుత్వము వారియొక్క వైఖరిని ప్రజలకు తెలియపరచు చుండవలెను.”

నెల్లూరుజిల్లాయందలి రాజకీయోత్సాహము 1907 నుండి ప్రజలను కదలించుచుండెను. వంగాలు విభజన సమయమున్గాని, బి. విన్. చంద్రపాలు 1907 మద్రాసు రాజధానియందు సంచరించినపుడుగాని, 1916 లో హోంరూలు ఉద్యమము ప్రబలినపుడుగాని ఈజిల్లా ప్రజలు యథోచితముగ సహాయపడక పోలేదు. 1907 నందు వందేమాతర ధ్వనులు పాఠశాలలందును, మహాసభలలోను మిన్ను ముట్టుచుండెను. స్వదేశీ ప్రతిజ్ఞను ఎందరోబూనిరి. అహమ్మదాబాదు వస్త్రములనే వాడుచుండిరి.

1911 లో కావలియందు స్వదేశీస్టోరు ఏర్పడియుండెను. నెల్లూరుతాలూకా పొట్లపూడి యందలి సుజనరంజని సమాజము శ్రీయుత పొనకా పట్టాభిరామిరెడ్డి, పట్నం వెంకట సుబ్బారెడ్డి వర్యరాల ప్రోత్సాహముతో ఇతర జిల్లాలనుండి ప్రముఖులను రప్పించి దేశహితైకమైన ఉపన్యాసముల నిప్పించుచుండెను. అప్పారావుగారి ధనుర్విద్యా కౌశలమును ప్రోత్సహించి సహాయపడెను. చుట్టుప్రక్కల గ్రామములలో ఐదు ఆరు గ్రంథాలయములను స్థాపించి పత్రికా పఠనమునకు ప్రజల ప్రోత్సహించుచుండెను. సమాజ వార్షికోత్సవములు అతివైభవముతో జరుగుచు పరిసర గ్రామ ప్రజలను దేశసేవకై ఆకర్షించుచుండెను. గ్రంథాలయోద్యమము, దక్షిణాఫ్రికా సమస్య, హరిజనోద్యమము, హోంరూలు ఉద్యమములందు సమాజమువారు శ్రద్ధతో పాటుపడిరి. ఇందుకూరు పేటయందు రు 200-0-0 లతో అప్పుడే దేశసేవకై కరిణీకమునకు రాజీనామా యొసంగిన శ్రీయుత నెల్లూరు వెంకట్రామనాయుడుగారు స్వదేశీ వస్త్రాలయము 2 సం॥ కాలము జరిపిరి. ఆవల కొన్నాళ్లు స్వదేశీనూలును తెప్పించి గుడ్డలు నేయుచు అమ్ముచుండిరి.

1914 లో నెల్లూరు లోడి విద్యార్థులందు ప్రచండమైన సంచలనమును శ్రీయుత వేమూరు లక్ష్మయ్యగారు కలిగించి విదేశీటోపీలను విసర్జించి స్వదేశీ తలపాగలను విద్యార్థు లుపయోగించునట్లు చేసిరి. విద్యార్థులలో రాజకీయ పరిజ్ఞానము వ్యాపించుటకై వీరు “తిలక్ సంచార గ్రంథాలయములను” స్థాపించి, దేశభక్తుల ఉపన్యాసములను, తిలక్ లజపతిరాయి, అరవింద ఘోషువంటి మహానాయకుల జీవిత చరిత్రలను విద్యార్థులకు అందజేయుచుండిరి. దక్షిణాఫ్రికా లోని హిందూకూలీల సహాయార్థము 1918 లో వీరును, నారాయణయ్యగారును, వెన్నెలకంటి రాఘవయ్యగారును రు 200-0-0 లు వసూలుచేసి పంపిరి. ఈ పనియందే బి. జే. ప్రసాదరావు గారును, కె. వే. రామచంద్రరావుగారును పూనాయందలి దేశసేవ సంఘముతరపున వసూళ్లను చేసిరి. శ్రీ పాటూరు సుబ్బరావు (తిక్కవరం) అత్యంతోత్సాహమును సంఘ సంస్కరణ పట్లను, స్వదేశిపట్లను, జూపుచుండిరి. శ్రీయుత వైరవరపు హనుమంతరావుగారు సింహపురి అను జాతీయ పత్రికను నెలకొల్ప నిశ్చయించిరి.

1915,16 లందు హోంరూలులీగు స్థాపించబడెను. లక్షకుపైగా హోంరూలు వాంఛించుచు ప్రజలు చేవ్రాళ్లుచేసి పంపిరి. బిసెంటుగారిని నిర్బంధించినందుకు గొప్పసభ శ్రీ కృష్ణరావు గారి అధిపత్యమున గూడి ప్రభుత్వమును నిరసించిరి.

(నెల్లూరుజిల్లా కాంగ్రెసు సంఘమునకు శ్రీ. ఎన్. కృష్ణరావుగారు రు 500 వెలగల దేశోజ రాజకీయ గ్రంథాలయమును 1913 సం॥ సమర్పించిరి)

పల్లెపాడు సత్యాగ్రహాశ్రమము.

(6-4-1921 స్థాపితము)

1922 లో పై ఆశ్రమ కార్యదర్శులు ప్రస్తుతము పాండుచ్చేరిలో శ్రీ అరవిందఘోషుగారి ఆశ్రమమువలన నున్న శ్రీయుత చతుర్వేదుల వెంకటకృష్ణయ్యగారు ప్రచరించిన నివేదికనుండి దిగువ భాగములను ప్రచురించుచున్నాము.

“అహమ్మదాబాదునందు శ్రీ గాంధిగారిచే నెలకొల్పబడిన సత్యాగ్రహాశ్రమము యొక్క ఆదర్శములు, నియమములు, ఈ ఆశ్రమమునకు లక్ష్యములుగ నిడుకొని మానవసేవకు వలయు సర్వ విషయములందును సుశిక్షణము నొందుటయే ముఖ్యోద్దేశము.

ఆశ్రమముయొక్క నియమము లన్నిటిని అంగీకరించి తమ ఆజన్మాంతము ఆచరణయందు పెట్ట సమ్మతించి 18 సం॥ మించిన వయస్సుగలిగి జీవితమునంతయు మానవసేవకై వినియోగించుట కుద్యుక్తులగు స్త్రీ పురుషులు జాతిమతముల విచక్షణలేక సభ్యత్వమును పొంద నర్హులు.

ఆశ్రమ పరిపాలన 2 ఉపసంఘములద్వారా జరుపబడును. (1) ట్రస్టీలబోర్డు (2) మేనేజి మెంటుబోర్డు. ఈ సంఘముయొక్క తీర్మానములను అమలులో పెట్టుటకు దైనిక వ్యవహారముల బాధ్యత వహించుటకు సం॥ కొకసారి సభ్యులలోనుండి ఒక కార్యదర్శి నెన్నుకొనెదరు.

సత్యము, అహింస, బ్రహ్మచర్యము, పవిత్రజీవనము, సేవానురక్తి అపరిగ్రహము, ప్రేమ ఇవి మూల సూత్రములుగా పరిగణింపబడును.

మితవ్యయము, మిత ప్రసంగము, స్వయం సహాయము, అంటరానితనము, పోగొట్టుట, కుల భేదములను పాటింపకుండుట, హిందీ భాషాభ్యాసనము రాజకీయములలో పాల్గొనుట, వీరి కార్యక్రమములో చేరియున్నవి.

ఆశ్రమ స్థాపనాసభ్యులు

(1) శ్రీయుత చతుర్వేదుల వెంకటకృష్ణ కార్యదర్శి. (2) దివంగతులైన శ్రీ దిగుమర్తి హనుమంతరావుగారు. (3) శ్రీమతి దిగుమర్తి కృష్ణాబాయిగారు. (4) శ్రీయుత కొండపర్తి పున్నయ్యగారు

ప్రొబేషనర్లు

(5) శ్రీయుత రొంటాల కృష్ణమ్మ శ్రేష్ఠిగారు (6) శ్రీ దివంగతులైన శ్రీమతి భాసా భవానీబాయిగారు

ఉద్యోగులు

(7) శ్రీయుత రొంటాల కృష్ణమ్మ శ్రేష్టిగారు (8) దిగుమర్తి వెంకట రామస్వామి గారు (9) ఇసకా చెంచయ్యగారు

వీరుగాక తర్వాత 10 మందివరకు ఆశ్రమమునందు చేరిరి. కొన్ని కారణములచే వీరు ఆశ్రమమును వదలవలసివచ్చెను. 1926 సంవత్సరమున ఆదర్శప్రాయులును, శ్రీ గాంధిగారికి అత్యంతప్రీతి పాత్రులును, శాంతి స్వరూపులును అగు హనుమంతరావు గారు క్షయవ్యాధిచే బాధితులై మిత్రకోటిని సహధర్మ చారిణియగు సతీమణిని విడిచి స్వర్గస్థులైరి. వీరు ఆశ్రమమునకే కాక దేశసేవా నిరతిగల ప్రతిభారతీయునికి చుక్కానివలె తమ జీవయాత్రను గడుపుచుండిరి. కొంతకాలమైనను వీరిస్నేహమును, పరిచయమును పొందగల్గిన నెల్లూరు మండలీయులు ధన్యులైనను వీరి యకాలమరణమునకు చింతించని వీరి యపరూపమైన స్నేహము వలన నష్టపోని వారుండ నేరుండరు సోదరుడు హనుమంతరావు జీవించినట్లే యున్నాడు. మహాపురుషుల లక్షణములన్నియు నతనియందు నిండియుండెను.

1919 లో శ్రీ హనుమంతరావు, కృష్ణయ్యగార్లు సబర్మతీ ఆశ్రమమున కొంత కాలముగడపి సాధన సంపాదించుకొని ఆంధ్రదేశమున నట్టి ఆశ్రమమును స్థాపించవలెనని సంకల్పించిరి. సౌభాగ్యవతి శ్రీమతి పొనకా కనకమ్మగారు సహజ ఔదార్యముతో వెచ్చించి ప్రస్తుత ఆశ్రమముయొక్క నివేశమును కొని యిచ్చిరి. తిలక్ స్వరాజ్యనిధినుండి గాంధిగారు 10 వేల రూపాయలను 1921 నవంబరు నెలలో ఆశ్రమమునకిచ్చిరి. గాంధి మహాత్ముని వర్థంతి సమయమున బీదల కన్నాదిదానము చేయుటకు స్థిరమైన యేర్పాట్లు చేయదలచి శుద్ధ స్వదేశీ సభా సభ్యులు కొందరు 546 రూపాయలను ఇచ్చిరి. దీనివడ్డీతో ఏటేట అన్నవస్త్రములు పేదలకు చేయబడుచుండును.

ఆశ్రమము తరపున హరిజన బాలురకు పాఠశాలయు, పేదల యుపయోగార్థము చిల్లరవస్తువుల దుకాణము, వడుకువారికై వడుకుట, రాట్నములుచేయుట, నేయుట మొదలగు పరిశ్రమలు జరుగుచుండెను. ఆశ్రమ తోట సుమారు 18 ఎకరముల మామిడితోట కాక సుమారు 5 ఎకరముల మెట్ట ఆశ్రమమునకు కలవు.

1928 సంవత్సరమున ఆశ్రమమున దోపిడిజరిగెను. కొందరు ఆశ్రమవాసులకు దెబ్బలుతగిలెను. ఆశ్రమ సిద్ధాంతముల ననుసరించి వారు దావా చేయలేదు. కేసు జరుగలేదు. నేరస్థులను ఆశ్రమవాసులు క్షమించిరి. పోలీసువారు కేసుపెట్టిరి. 7 సం॥ శిక్షవిధింపబడెను.

ఈ వార్తవిన్న దక్షిణ ఆఫ్రికాలోని రుస్తుంజీ అను దేశభక్తుడు రు 5000 లను మందిరమునకై పంపించిరి. దీనితోను ఇతరులకిచ్చిన కొంత సహాయముతోను ఇప్పటి రుస్తుంజీ భవనము నిర్మింపబడెను.

ఇదికాక జిల్లావాసులు సుమారు 4000 సొత్తును ఆశ్రమముయొక్క పోషణకై ఇచ్చిరి.

ఆశ్రమ ప్రోత్సాహమువలన పరిసర గ్రామములందు సుమారు 200 రాట్నములు వడుకు చుండెను. ఆశ్రమములో 15 మగ్గములు మాసమునకు రు1000 ఖద్దరు నేయుచుండెను. అస్పృశ్యతా నివారణ ప్రయత్నములు చక్కగా జరుగుచుండెను.

ఆశ్రమాన్ని గాంధిగారు 1921 లో దర్శించిరి.

1929 ఆఖరులో శ్రీ కృష్ణయ్యగారు పాండుచేరికి పోయిరి.

శ్రీ కృష్ణయ్యగారి పరిశ్రమయే ఆశ్రమ నిర్మాణమునకు కారణము. అతని ఉత్సాహము, కాయకష్టము, కుశాగ్రబుద్ధి, ధైర్యసాహసములు, పట్టుదల ఆశ్రమానికి నెల్లూరుజిల్లా రాజకీయజీవనమునందు ప్రాధాన్యమిచ్చిరి. హనుమంతరావుగారి సౌజన్యము, కృష్ణయ్యగారి కార్యదీక్ష, ఆశ్రమమును ఉన్నతస్థితికి తెచ్చుటలో సమానముగా తోడ్పడినవి.

కృష్ణయ్యగారు ఆశ్రమమునుండి వదలిపెట్టుట మహాత్ముడే దీనిని సాధ్య పరచుకొని 2 సంవత్సరముల క్రితము అఖిలభారత చరఖాసంఘమునకు అప్పజెప్పిరి.

జమీన్ రైతు ఉద్యమము.

పుట్టుక

మన జిల్లాలోని 1784 గ్రామములలో జమీన్దార్లవి 924 ఇనాందార్లవి 288. గవర్నమెంటువి 522. ఈ జిల్లాయందలి జమీన్ రైతుల కష్టముల తొలగించుటకై జిల్లా జమీన్ రైతు సంఘము 19-10-1929 నెల్లూరులో స్థాపించబడెను. జిల్లాలో చాలభాగము వ్యాపించియున్న వెంకటగిరి జమీన్దారుకు అనేక విన్నపములు రైతులు పంపుకొనిరి. నిరుపయోగమయ్యెను. సంఘమునందు చేరిన రైతులను అవిధేయులైన పేర్లపెట్టి పిలుచుచు అనేకవిధముల చిల్లర ఉద్యోగులు ఇబ్బంది పెట్టసాగిరి. ముఖ్యముగ కొండలక్రింది గ్రామాలవారికి కంచలబాధ మెండయ్యెను. కట్టకడకు గత్యంతరములేక రైతులు 1931 ఆగస్టు మాసమున ఆందోళన ప్రారంభించిరి. తే 11-1-35 దీన సంఘమును రిజిస్టరు చేసిరి.

రైతు కష్టములు

(అ) విపరీతశిస్తులు దుర్భరమై రైతును నానాటికి కృంగదీయుచున్నవి. పోల్చిచూచిన రైత్వారీగ్రామాలు భూతలస్వర్గమువలె గన్పడును. ఇన్నాళ్లనుండి జమీన్ రైతు ఎట్లు భరించెనా యని ఆశ్చర్యము కలుగును. భరించి జీవించియున్నాడు కాన దుర్భరముకాదని జమీన్దారు వాదించ వచ్చుకాని దానికేమనవలె!

రూపాయలు మొదలు ఎకరాకు రు 80 ల వరకు శిస్తులున్నవి. సర్కారు గ్రామమైన కొత్తపట్నంలో మెట్టభూమికి ఏమైన పెట్టిన రు 1-8-0 లు అయితే సరిహద్దులలో వెంకటగిరి జమీన్ గ్రామమైన ఈతముక్కలలో అదే ఎకరాకు తలపాటులకు రు 80, పసుపునకు రు 35, మిరపకు రు 12, పసుపు వేసినా వేయకున్నా మూడేసి సంవత్సరాల కొకసారి రు 35 ల రేటు రైతు కట్టవలసిందే. సర్కారు గ్రామాలలో సరాసరి మాగాణి రేటు రు 7, మెట్ట రేటు రు 2, కాని జమీన్ గ్రామాలలో మాగాణికి రు 10, మెట్టకు రు 80 వరకు జమీన్ మాగాణిశిస్తు ఎకరాకు రు 20 లకు సర్కారు మాగాణిశిస్తు రు 10 లకు మించదు ఎక్కడికెక్కడ.

(ఇ) పశువుల మేత

గత 40 సంవత్సరాలలో 20 రెంతలు ఎక్కినవి. మాధవయ్యపాలెం కంచలపుల్లరి రు 24 నుండి రు 968-9-0 (1931) వరకు, చెవులపల్లి మొత్తము రు 15 నుండి 744-4-6 వరకు పెరిగిపోయినవి. పిల్లల కంచెలలోకి పశువులు రారాదు. ప్రతిదినము పైన పాడుచేస్తుండిన దెంకను పట్టినందుకు రు 120 లు జుల్మానా 1929 లో ఒక అనాథరైతు చెల్లించెను. అట్టిపనినే చేస్తుండిన ఆదినిపండరి నరసింహులను నూరూరు సబ్ మెజిస్ట్రేటు 7 గురికి రు 480 లు జరిమానా వేయగా అప్పీలులో పూర్తిగా 1935 లో నూరూరు జాయింటు మేజిస్ట్రేటు కొట్టివేసిరి.

(ఉ) చట్టవిరుద్ధమైన పన్నులు

40 సంవత్సరాలనుండి అడిగే దిక్కులేకుండా రాజాగారు వసూలు చేస్తుండిన ఇణాంటాక్సు (కంచెపుల్లరి మొత్తంమీద రూపాయకు 0-1-6 వంతున) శివుడి పేరుతో (శివుడికి పెట్టకపోయినా) భూమి శిస్తుమీద రూ-కి 0-0-2 వంతున వసూలగుచుండిన శివుని మేర అటువంటిదే. కోదండరామస్వామి ఉత్సవము 1932 లో జిల్లాకలెక్టరు సి. హెచ్. మాస్టరుమెన్ గారు రద్దు చేసేవరకు పేదరైతులు ఇచ్చుకొనుచునే యుండిరి.

(ఊ) దౌర్జన్యము

సంగరాజావారి వెంకటగిరి రైతుల ప్రేమను బొరగొన్న శ్రీ పెట్లూరు గోవిందరెడ్డిగారిపై ఎస్టేటువారు చూపిన సాధింపు మరచినను మరపునకురాదు. ఇంట నిద్రపోవుచుండిన ఈధీరుని కళ్ళతో సిపాయిలు పోలీసులు దాడకొడినపుడు ఎముకలతోపాటు మంచముకూడ విరిగెను. 30 సంవత్సరాలనుండి పుత్తేటి నారాయణరెడ్డిని కేసులతో ముంచివేసిన విషయము వినదగినది.

(ఎ) రిపేర్లు

చెరువులు చాల అధ్వాన్న స్థితిలోనుండి పంటలు నష్టపోతున్నవి. 15 లక్షల రూపాయల విలువగల 11 వేల డిక్రీలు రైతులు ఎప్పుడు ఎట్లు చెల్లించగలరు?

తకరార్లు

నానాటికి విపరీతముగ పెరుగుచుండిన కంచ పుల్లరిగలను ఇచ్చుటకు శక్తి లేకున్నామనియు తగ్గింపవలెననియు రైతులు కోరిరి. జవాబులేదు. పిమ్మట సగము నోటనే చెల్లించెదమనియు కుమారరాజాగారు ఇంగ్లండునుండి వచ్చునంతవరకు మిగత సగము వసూలు నిలుపవలెననియు కుమార రాజాగారికి తమ కష్టములు విన్నవించి వారియిష్టము మేరకు తాము నడుచుకొనెదమనియు దివాన్ సుబ్బరావుగారికి మనవి చేసుకొనిరి. మొదట సమ్మతించిన దివాను మరుక్షణమే ఎదురుతిరిగెను. దీనితో కంచెలను రైతులు బహిష్కరించిరి. ఇతర గవర్నమెంటు కంచెలకు పశువులను పంపసాగిరి. పోలీసులండ ఎస్టేటు నౌకర్లు అడ్డగించిరి. నాటినుండి నేటివరకు ఎడతెగని పోరు జమీన్దారుకు రైతులకు జరుగుచున్నది. మధ్య కొన్ని సందర్భములలో రాజీ జరిగినది. రాజీ షరతులు ఎస్టేటువారు త్రుణీకరించిరి. కాని ఆందోళనమున కొన్ని లాభాలు కలుగకపోలేదు. ఆందోళన ప్రతిరైతు హృదయాన్ని ఆకర్షించినది. దౌర్జన్యమును కలలోనైన రైతులు తలపెట్టలేదు. ఎస్టేటు ఉద్యోగులు ఇచ్చవచ్చినట్లు చెలరేగిరి. రైతులు జంకలేదు. స్థానిక ప్రభుత్వము మొదట నిజస్థితిని కనుగొనజాలక జమీందారుకు పోలీసు రిజర్వు స్టేషనుకు 10 మంది వంతున సహాయమిచ్చి 8 గ్రామాలలో తాత్కాలిక పోలీసు స్టేషనులను ఏర్పరచెను. వీనికితోడుగా స్టేషనుకు 20 మంది వంతున రాజాగారి సిపాయిలుండిరి. అగపడిన గొడ్లనంతా బందిలిదొడ్లకు త్రోలిరి. బందె మొత్తాలక్రింద రైతులు రు 1915 ఇచ్చుకొనిరి.

తే 31-9-1931 దీన 4000 మంది రైతులు వెంకటగిరిలో మహాసభ చేయుటకు వచ్చిరి. రేపు సభయనగా ఈదినము సబ్ కలెక్టరు 144 సెక్షన్ ఉత్తర్వును సభను నిషేధించుచు ఇచ్చెను. సభ మాత్రము చక్కగా జరిగిపోయెను.

పై గ్రామములలో ఫసలీకి సిస్తు మంజరాయిచ్చినను పొరపాటున ప్రోనోట్లను రైతులు వాపసు తీసుకోనందున వానిపై 500 సివిలు దావాలు, అక్రమముగా పశువులు మేపినట్లు 25 బందెలదొడ్డి అడ్డగింపు క్రిమినల్ కేసులు పై గ్రామాల రైతులపై దాఖలు చేయబడెను. కొంత విచారణ జరిగినపిదప దివానుగా వచ్చిన దివాన్ బహదూర్ వెంకట నారాయణ నాయుడు సి. ఐ. ఇ గారును రైతునాయకులును రాజీపడి పై దావాల మొత్తము రు 12000 లకు పూర్తి పైసలుక్రింద రు 8500 లను తీసుకొనునట్లు రాజీ పత్రమును 1932 లో దాఖలు చేసిరి.

జమీన్ రైతుల ప్రక్క పనిచేసినవారు కాంగ్రెసువారు కాబట్టి వారు చేసిన రాజకీయ యెత్తు అని జమీన్దారు చెప్పసాగెను. ఈ కాలమున వరుసగా మారిపోవుచుండిన కలెక్టర్లు మానవేదను రాజా, మాస్టరు మెన్, సత్యనాథముగార్లు ఈ వాదము నిజము కాదని కనుగొనిరి.

రాజీ ప్రభుత్వ సహాయము

నిజము కనుగొన్నప్పటినుండి స్థానికోద్యోగులు రైతులకు సాయమొసగిరి. జమీందారు దౌర్జన్యము అణగంపెను. 8 సం॥ కాలములో కీర్తిశేషులైన సుబ్రహ్మణ్యయ్యరు, సి. కరుణాకర నాయుడు, ఆర్. హ్యూముగార్లు (జిల్లాపోలీసు సూపరింటెండెంట్లు) వరుసగా మారిపోయినను వీరి న్యాయదృష్టిని రైతులు మరువజాలరు. కరుణాకరనాయుడు మాస్టరుమెన్ గార్లు కంచెతగాదాలను పరిష్కరించుటకు ప్రయత్నించి చాలప్రయాసతో విజయమొందిరి. 14-11-1932 తేదీన కంచల సందర్భమున రాజాగారికి రైతులకు వీరికృషివలన కొన్ని సందర్భములలో రాజీపడినది. అక్రమ పన్నులు అంతరించెను. పేకలపుల్లరి, మేక 1-కి 0-5-0 నుండి 0-2-0 లకు తగ్గివచ్చెను. కంచ మొత్తములు తగ్గింపబడెను. పి. కారకంచెలు కొన్ని పశువుల మేతకు వదలబడెను. అంతరిబాధలు కొన్ని నివారణయ్యెను. వెట్టిపనులు నిలిచిపోయెను. కోడ్డుపన్ను చట్టము సవరించి సగమయ్యెను. వడ్డీలు చట్టమును సవరించి రు 0-8-0 వంతున అనుమతించె వచ్చెను. 25 కేసులు వదలకొట్టబడెను. ఉద్యమమునకు ప్రాణతుల్యమై, అసదృశమైన సేవచేసి కన్ను పెడయనట్టి త్యాగమును చూపిన రైతునాయకులను, కాంగ్రెసు ప్రముఖులను శ్రీయుతులు కటికనేని కల్యాణరావు కటికనేని వెంకట్రామారావు, నెల్లూరు వెంకట్రామానాయుడు, పెట్లూరు గోవిందరెడ్డి గార్లపై జరుగుచుండిన నాన్యూరబుల్ కేసులను పోలీసువారు వదలుకొనిరి. ఇంకలో మండలాధికారులు మార్చబడిరి.

మరల క్రొత్త తకరార్లు తలలెత్తెను. అనాటి మామూలైన కొండకోనల మేపు ఎస్టేటువారు అటంకపరుప జూచిరి. మరల కేసులు పెట్టిరి. ఓడిపోయిరి. కడకు కోనలను వదలుకొనిరి. మరల చిల్లరగడములు క్రొత్త కేసులు జరుగుచున్నవి.

సిస్తులు తగ్గలేదు. రైతుల దరిద్రము తగ్గలేదు. నీటివసతులు అవంతయేని హెచ్చలేదు. 8 సంవత్సరములలో 4 గురు దివాన్లు మారిరి. సంఘముయొక్క అధ్యక్షుడు బద్దిపూడి వెంకటనారాయణరెడ్డి, రైతులకు స్వాధీనమైన వెంకటగిరి తాలూకాబోర్డు వెనుకటి ఉపాధ్యక్షుడు కాసం చెంచురెడ్డిగార్ల ధైర్యము, పట్టుదల, సౌజన్యము చిరస్మరణీయములు.

గత మద్రాసు శాసనసభ ఎన్నికలందు కుమార రాజాగారికిని రైతు నాయకుడగు పుత్తేటి నారాయణరెడ్డి గారికిని పోటీజరిగెను. 400 ఓట్లతో రాజాగారు గెలిచినను అంతవరకు రైతుల దృష్టిలో ఓడిపోయెను.

"జమీన్ రైతు పత్రిక"

7-2-1930 తేదీన జమీన్ రైతులు తమ కష్టములను ప్రపంచమునకు చాటుటకై స్థాపించిరి. స్వంత ముద్రాణాలయమును సంపాదించుకొనిరి. జమీన్ రైతులకు 2000 చందాదారులతో ఆ పత్రిక చక్కని సేవ చేయుచున్నది.

కాంగ్రెసువారి సానుభూతి

తే 10-12-1931 దీన జిల్లాకాంగ్రెసు సామాన్యసభ దిగువ తీర్మానమును చేసెను.

"వెంకటగిరి జమీన్ రైతులు నివేదించిన సంగతులనుబట్టి వారు అనుభవించుచుండిన ఇబ్బందులనుగూర్చి సానుభూతిని తెల్పుచు వెంకటగిరి జమీందారుగారికిని వారి రైతులకును గల తకరారులను ఇరువురు సమరసభావముతోను, ఇరువురి గౌరవమునకు లోపములేని న్యాయమైన రాజీపద్ధతిన పరిష్కరించుకొనుట ఉచితమును ఇరువురకును శ్రేయస్కరము కావున ఇరువుర గౌరవమును నమ్మకమును పొందగల, కలెక్టరుకన్న దారకు తక్కువ ని ప్రభుత్వ ఉన్నతోద్యోగియొక్క విచారణపై తేలగల తీర్పునకు బద్ధులగునట్లు ఒప్పుకొనుట జమీందారుకు రైతులకు యుక్తమని ఈ సంఘమువారు సూచించుచు, మద్రాసు ప్రభుత్వమువారు కేవలము జమీందార్లకును వారి రైతులకును గల తకరార్లలో తమపోలీసు సిబ్బందిని ఏపక్షమువారికిని, నిష్పాక్షికమైన విచారణ సలుపుటకుముందె వినియోగింపక, పైసూచనను సాధ్యమైనంత త్వరలో అమలు జరిపించెదరని ఈసభవారు అభిప్రాయపడుచున్నారు" తే 15-7-35 దీన జిల్లాకాంగ్రెసు కార్యనిర్వాహక వర్గము ఇట్లు తీర్మానించెను.

"ఈ జిల్లా యందలి జమీన్ రైతుల కష్టములయెడ ఈ సంఘమువారు సంపూర్ణ సానుభూతిని జూపుచు దేశమంతటనున్న కోట్లకొలది జమీన్ రైతుల బాధలను తొలగించుటకై సత్వర కార్య విధానమునకు పూనుకొనవలెనని అఖిలభారత సభవారిని ఈ సంఘమువారు కోరుచు ఆ సంఘమునందలి యీజిల్లా ప్రతినిధిని యీక్రింది ఉపసంఘమువారు చిత్తు విధానమును నిర్ణయించి వెంటనే ఈ సంఘమునకు పంపి, సంఘముయొక్క ఆమోదమును బడసినపిమ్మట జాతీయరాష్ట్రీయ కాంగ్రెసు సంఘములలో చర్చకు తేవలెననియు ఈ సందర్భమున వారికి తోడ్పడుటకు యీక్రింది వారిని ఉపసంఘముగా ఎన్నుకొనడమైనది.

(1) కే. వెంకటరామారావు (2) కాసు సుందరరామిరెడ్డి (3). చుండి విశ్వనాథం (4) నెల్లూరు వెంకట రామానాయుడుగారలు.

పై చిత్తు విధానమును 4—10—35 తేదీన జిల్లా కార్యనిర్వాహక సంఘము ఆమోదించి 10-10-35 తేదీన శ్రీ బాబూ రాజేంద్ర ప్రసాదుగారికి సూళూరుపేటలో సమర్పింపబడెను. జమీన్ రైతు నాయకులు ప్రెసిడెంటుగారికి తమ కష్టములు తెలియబరచిరి. ప్రెసిడెంటుగారు హెచ్చు శిస్తులనుగూర్చి విని ఆశ్చర్యపడెను. కాంగ్రెసు రైతు బోర్డువారు వీనినిగూర్చి ఆలోచించునట్లు వాగ్దాన మొసగెను.

ఈ యుద్యమమున మొదటినుంచి జిల్లా కాంగ్రెసు ప్రముఖులు చాల శ్రద్ధతో పనిచేసిరి.

హరిజనోద్యమము.

1919 మొదలు హరిజనోద్యమమునందును, అస్పృశ్యతా నివారణమందును ప్రజలకు శ్రద్ధ యేర్పడినను ముఖ్యముగ పల్లెపాడు ఆశ్రమమునందును మంచి పరిశ్రమ జరిగియుండెను. 17-6-25 తేదీన పల్లెపాడులో నెల్లూరుజిల్లా ఆదిఆంధ్ర మహాజనసభ శ్రీయుత ఓరాలశెట్టి దేశేంద్రుడుగారి అధ్యక్షతన జరిగెను. బడి, కొలను, బావులు, తక్కినవసతులనిచ్చినట్లు పాలీలు హెచ్చింపవలెనని తీర్మానములు గావింపబడెను.

పిమ్మట నెల్లూరునందు 1923, 1930 లోను, వెంకటగిరిలో 1931 లోను, నెల్లూరునందు 12-6-1934 తేదీన జిల్లాసభలు జరిగినవి. 1934 సభలో ఆర్. శ్రీనివాసన్ (శాసనసభ్యులు) గారు అధ్యక్షులుగా జిల్లా హరిజనసంఘము స్థాపింపబడెను.

(కొరవ 9 వ పేజీలో చూడుడు)

అఖిల భారత కాంగ్రెసు చరిత్ర

భోగరాజు పట్టాభి సీతారామయామాత్య

మన దేశములో పరాయివారు 1000 సంవత్సరములనుండి రాజ్యము చేయుచున్నారు. పడమటి దేశముల సంపర్కముచేత పూర్వపు ఐశ్వర్యము అంతా పోగొట్టుకున్నాము. వృత్తులు నశించినాయి. ఇంగ్లీషు చదువుల కొరకు గ్రామాలు పాడుపెట్టాము. భాగ్యమంతా గ్రామములనుండి పట్టణములకు, పట్టణములనుండి పరదేశములకు ప్రవహించిపోతుంది. కట్టుకునే బట్టనుండి తినే తిండివరకు పరదేశములనుండి వస్తోంది. ఇంక మతము, ఆచారము మొదలైన సంగతులనుగూర్చి చెప్పనవసరములేదు. 1838 సంవత్సరంలో చనిపోయిన రామమోహన రాయలవారు మన దేశమునకు స్వాతంత్ర్యము కావాలని పరితపించారు. వేదధర్మములు శిథిలమగుచున్నవని యెంచి దయానంద సరస్వతి స్వాములవారు ఆర్యసమాజమును స్థాపించినారు. పాశ్చాత్యదేశ ధర్మములకును, మన దేశధర్మములకును, సమన్వయము చేయవలెనని రామకృష్ణ పరమహంస, స్వామి వివేకానంద మొదలైనవారు క్రొత్త సంప్రదాయమును ఏర్పాటుచేసినారు. 1857 వ సంవత్సరములో జరిగిన సిపాయి తిరుగుబాటుకూడ రాజ్యమును స్వాధీనము చేసికొనుటకు చేసినయత్నమే.

ప్రజలు అధికారము కోరుకొనెదరని గవర్నమెంటువారు దేశభాషలలో నున్న వార్తాపత్రికల స్వాతంత్ర్యమును నిరోధించినారు. 1877 సంవత్సరములో లిట్టన్ ప్రభువు చేసిన వార్తాపత్రికా నిరోధమువల్ల దేశమంతా అసంతృప్తితో నిండి రహస్య సంఘములు పుట్టుచు వచ్చుచుండెను. పోలీసువారికి ప్రజలయందు స్నేహభావములేక మెలగుచుండిరి. పన్నుల భారము అధికమాయెను ఇంక కోర్టుల కాలయాపన సంగతి చెప్పనక్కరలేదు. త్రాగుటఅనే దుర్వ్యసనమునకు రాజాదరణతో కూడిన మర్యాద సమకూరినది. వీటిని అన్నిటిని సవరించి ప్రజలలో విద్యావ్యాపనము చేయించవలెనని కాంగ్రెసు స్థాపకులైన ఎ. ఒ. హ్యూముగారు ప్రయత్నించినప్పుడు సివిలియను ఉద్యోగస్థులు విద్యావ్యాపన విషయమును గూర్చి సంబంధం పెట్టుకొనకూడదని తాఖీదు జారీ చేయబడెను. చివరకు దేశములోని అసంతృప్తి కనిపెట్టి 1882 సంవత్సరంలో వైస్రాయిగానున్న రిప్పన్ ప్రభువు స్థానిక స్వపరిపాలనమును ఏర్పాటుచేసి తాలూకా జిల్లాబోర్డులలో, మున్సిపాలిటీలలో ప్రజలకు ఎన్నిక హక్కు ఏర్పాటుచేసినారు.

హ్యూముగారు కించపువ్వులేని, దేశములో ప్రజలకున్న సాధక బాధకములన్నిటిని తెలుసుకొనుటకును, వాటినిగూర్చి పైవారికి తెలుపుటకును, సంవత్సరం, సంవత్సరం సమావేశమయ్యే ఒక సంస్థ యుండవలెనని 1883 వ సంవత్సరంలో నిశ్చయము చేసుకొనగా, 1884 వ సంవత్సరము డిసెంబరు నెలలో కొంతమంది పెద్దలు చెన్నపట్నంలో సమావేశమై యిట్టి సభను 85 వ సంవత్సరం డిసెంబరు నెలలో పూనాలో జరుపవలెనని నిశ్చయించిరి. ఇట్టి మొదటిసభ 85 వ డిసెంబరు 28 వ తేదిని పూనాకు బదులు బొంబాయిలో సమావేశపరుపబడి అప్పటినుండి యేటేట అవిచ్ఛిన్నముగా కాంగ్రెసుపేరిట యీ సభలు జరుగుచున్నవి.

1885—1905

సంస్కరణముల పర్వము

1885—1905 సంవత్సరములవరకు ప్రజలకు కల్గుచున్న కష్టనిష్ఠురములను గూర్చి యేటేట గవర్నమెంటుకు వినయపూర్వకముగా నివేదించటము, సీమకు రాయబారములు పంపటము, ఇండియా-ఇంగ్లండు దేశముల పత్రికలలో ప్రజాభిప్రాయమును ప్రకటించడం, ఇంగ్లాండులో కాంగ్రెసు యాజమాన్యమున "ఇండియా" యను వారపత్రికను నెలకొల్పి, కాంగ్రెసు ఆశయములను ఇంగ్లాండు ప్రజలకు తెలియచెప్పటం, సభావేదికలపై నుపన్యాసములు ఇచ్చుట, శాసనసభలలో కాంగ్రెసు ఆశయములను గూర్చి యుక్తి యుక్తముగాను, నిదర్శన పూర్వకముగాను వాద ప్రతిపాలన కార్యములకుతోడ్పడు చిల్లర, చిన్న, చిన్న, నౌకరీలు గుమాస్తా ఉద్యోగముల కాశపెట్టి, దేశీయులలో ఇంగ్లీషు విద్యావ్యాపనము చేసిరి. ఈ పాశ్చాత్య విద్యాభివృద్ధితోబాటు సర్వతోముఖమైన పాశ్చాత్యవ్యామోహమును వ్యాపింప చేసిననేగాని యింత బాహుళ్యమైన పూర్వచరిత్ర, సంప్రదాయ విజ్ఞానములుగల భారతదేశము ఆంగ్లరాజ్యాధీనమై యుండజాలదని అప్పటి రాజ్యతంత్రజ్ఞులు ఊహించిరి. తదనుగుణ్యమైన విద్యాప్రణాళికలువేసి కృతకృత్యులైరి. "ఏకక్రియాద్వ్యర్థకరీ" అన్నట్లు ఒక యుద్దేశ్యముతో చేసిన కార్యమునకు అనుకోని ఫలితాంతరము అనివార్యముగా లభించినది. అనగా చేడిమి కొరకు చేసిన చలిమంటనుండి వెలుతురు లభించునట్లే పాశ్చాత్య వ్యామోహవ్యాప్తికై నెలకొల్పిన ఆంగ్ల విద్యావిధానమునుండియే, పాశ్చాత్యసభ్యతలో భాగమైన సాంఘిక, ఆర్థిక, రాజకీయ

బాబు రాజేంద్ర ప్రసాదు,
1935 - కాంగ్రెసు అధ్యక్షులు.

వాదములు కావించుట, రాజుగారికిని, వారి కుటుంబమువారికిని, వారి ప్రతినిధులకును, కాంగ్రెసు ఆశయములను విన్నవించి, వారు పుట్టిన రోజున మన అభినందనములు పంపుచు, వారికి రాజభక్తి యెప్పటికప్పుడు ప్రకటించి, వారి కోర్టుల యెదుట మనము న్యాయమును పొందుటకు ఎలా యత్నించుచున్నామో, అవిధముగానే వారి ప్రతినిధుల యెదుటను, మంత్రుల యెదుటను మన కేసునంతనూ తెలియజెప్పి న్యాయము పొందుటకు యత్నించుట మొదలైనవి జరుగుచుండెడివి. ఇదంతా పరాయి ప్రభుత్వమును స్థిరైనంత ప్రజారంజకమైన ప్రభుత్వముగా మార్చుటకై చేసిన ప్రయత్నాలు. అనగా సంపూర్ణ స్వరాజ్యమును దేశమునకు లభింపజేయుటయే అంతిమమైన కాంగ్రెసు ఆశయముగానుండెను.

పరదేశీయులైన ఆంగ్లేయులవలన యీ దేశములో బలవత్తరముగ నుండుట ఆంగ్లభావములోనే పరిపాలన జరుగుట అవశ్యమని తలంచిరి. పరి

స్వాతంత్ర్యాభిలాషలు కూడా అప్రయత్నంగాను అవాంఛితంగాను, అనివార్యంగాను, ప్రజలలో వ్యాపించుట కవకాశమిచ్చినది. ప్రజలలో నానాటు వ్యాపించుచున్న యీ రాజకీయ ప్రబోధమే కాంగ్రెసుముఖతా రాజ్యాంగ సంస్కరణాభిప్రాయముల రూపమున ప్రకటితమగుచుండెను.

ఈ సంగతి గవర్నమెంటువారు కనిపెట్టి కాంగ్రెసు ప్రారంభమైన 8 వ ఏటనే అనగా 1893వ సంవత్సరములో శాసనసభలను నెలకొల్పి వానిలో కొన్ని నామినేటెడు స్థానములను ప్రజలకొసంగి అంతటితో ప్రజలను సంతృప్తిపరచాలని చూచారు, కాని దేశములో నానాటు విజృంభించుచున్న స్వాతంత్ర్యతృష్ణను యీ భూరి పానపాత్ర తృప్తిపరచజాలకపోయెను. తరువాత 10, 12 సంవత్సరములు ప్రజలలో యీ యసంతృప్తి మరింతగా నానాటు ప్రబలుచుండెను. దేశములో కల్గుచున్న యీ రాజకీయాందోళనకు సురేంద్రనాథ బెనర్జీ, బిపిన్ చంద్ర పాలు, అశ్వనీకుమార దత్తు, లాలు మోహన్ ఘోష్, రసవిహారి ఘోషు మొదలయిన ప్రఖ్యాత పురుషులకు జన్మస్థానమైన వంగరాష్ట్రమే మూలస్థానమని తలంచి దానిని రెండుచీలికలుగా విడదీసినయెడల అచ్చట, హిందూ, మహమ్మదీయ విభేదము లేర్పడి, ఆ రాష్ట్రము అంతఃకలహములకు గురియై యీ రాజకీయాందోళన ఆగిపోవునని అంచనావేసి, 1905 సంవత్సరము 16 వ అక్టోబరు తేదీని కర్జన్ ప్రభువు బంగాళారాష్ట్ర విభజనమును గావించెను. ఈ కార్యమువలన తలంచిన దానికి విరుద్ధప్రయోజనము లభించెను. బంగాళాదేశములోను, దేశమంతటను, ఈ బంగాళా విభజనమును రద్దుచేయు విషయమై బ్రహ్మాండమైన ఆందోళనజరిగింది. అప్పటినుండి విదేశవస్త్ర బహిష్కారము, స్వదేశోద్యమము బయలుదేరి విదేశప్రభుత్వవిధానము పెడ అవిశ్వాసము వృద్ధికాజొచ్చెను.

1906 డిసంబరు నెలలో కలకత్తా నగరమందు భారత పితామహ పూజ్య శ్రీ దాదాభాయి నౌరోజీగారి యాజమాన్యమున జరిగిన 21 వ దేశీయ మహాసభలో "భారత దేశమునకు స్వరాజ్యము సంపాదించుటయే కాంగ్రెసు మహాసభ యొక్క ఆశయము" అని ప్రప్రథమమున ప్రకటింపబడెను. అప్పటినుండి కాంగ్రెసు మహాసభ యొక్క లక్ష్యము సురాజ్యమునుండి, స్వరాజ్యమునకు మారిపోయినది. తీర్మానములలో మాత్రము స్వరాజ్యమనకుండా స్వపరిపాలనమనే శబ్దాన్ని వాడుచూవచ్చిరి. అప్పట్లో దేశమునకు స్వరాజ్యము కావాలనికోరటమే రాజద్రోహమగునని భయపడినారు. 1907 సంవత్సరములో బారిసాల్ కాన్ఫరెన్సులో దేశమునకు స్వరాజ్యము కావాలని చెప్పినందుకే సురేంద్రనాథ బెనర్జీగారిని రాజద్రోహ నేరముక్రింద బెంగాలు గవర్నమెంటువారు అరెస్టుచేసి, కేసు పెట్టగా కలకత్తా హైకోర్టు జడ్జి శారదాచరణమిత్రగారు యీ కేసులో తీర్పు చెప్పుచు దేశమునకు స్వరాజ్యము కావాలని కోరుట రాజద్రోహము కాదనియు, బ్రిటిషువారి తావుటాకులోబడి చక్రవర్తిగారి అధికారముక్రిందనున్న ఆస్ట్రేలియా, న్యూజీలెండు, కెనడా మొదలయిన వలసరాజ్యములెన్నో స్వరాజ్యమనుభవించుచున్నవనియు, అట్లే భారతదేశమునకు కూడ బ్రిటిషు తావుటాకు లోబడిన అంతర్దేశ స్వపరిపాలనా స్వతంత్రతయే స్వరాజ్యమనియు వివరణచేసి ముద్దాయిని నిర్దోషిగా విడుదలచేసిరి. అప్పటినుండి యీ దేశములోని మితవాద నాయకులందరూ స్వరాజ్యశబ్దమును కొంచం నిర్భయముగా వాడుచున్నారు.

1906 — 1915

స్వపరిపాలనా పర్వము

1906 సంవత్సరంలో కలకత్తాలో దాదాభాయి నౌరోజీగారి అధ్యక్షతక్రింద జరిగిన కాంగ్రెసులో స్వదేశోద్యమమును పోషింపవలయుననియు విదేశవస్తు బహిష్కారము గావింపవలెననియు, స్వతంత్రజాతీయ విద్యాలయములు స్థాపించవలయుననియు, స్వపరిపాలన సంపాదించవలయు

నదియు, గావింపబడిన తీర్మానములను పురస్కరించుకొని దేశమంతా స్వదేశీ, బాయికాట్ (బహిష్కారము,) జాతీయవిద్య అనుష్ఠానముతో ప్రతిధ్వనించినది. విద్యార్థులు రాజకీయ సభలకు పోరాదని బంగాళా రాజ్యములో తీవ్రమైన శాసనములు చేయబడెను. చేతి మగ్గములమీద నేసిన స్వదేశీ బట్టలనూ, మైసూరు వస్తువులు, కత్తులు, పింగాణీ గిన్నెలు మున్నగు స్వదేశీ వస్తువులను ఎక్కువగా కొనవలసినదని అన్నివైపుల ప్రచారము చేసిరి. కలకత్తాలో బంగాళా జాతీయ విద్యాపరిషత్తను సంఘము స్థాపించి 24 మధ్యమతరగతి జాతీయవిద్యాలయములు ఆ రాజధానియందు పెట్టినారు. అప్పుడే 1909 సం॥రం నవంబరులో మన ఆంధ్రదేశమందు, ఆంధ్రజాతీయ విద్యాపరిషత్తను సంఘమును స్థాపించి, ఆంధ్రజాతీయ కళాశాలను స్థాపించిరి. ఈవిధంగా వేరు వేరు రాజధానులలో స్వతంత్ర విద్యాలయములు ఏర్పరచినారు.

1907 సం॥రం కాంగ్రెసు నాగపూరులో జరుగవలసి యుండెను. అప్పటికే 1818 సం॥రం 3వ రెగ్యులేషన్ క్రింద విచారణలేకుండా ప్రవాసమునకు పంపబడిన సర్దారు అజిత్ సింగుతో పాటు ప్రవాసమునకు పంపబడిన లాలా లజపతిరాయిగారిని అధ్యక్షులుగా ఏర్పాటు చేయవలెనని సంకల్పము కలిగినది. అందుచే గోఖ్లే, ఫిరోజిషా మెహతా మొదలగు మితవాదులు కాంగ్రెసుయొక్క రంగస్థలమును సూరతుకు మార్చి డాక్టరు రాసబిహారిఘోషుగారు అను పెద్ద లాయరును అధ్యక్షులుగా నియమించిరి. కాని యీయన అధ్యక్షతకు బాలగంగాధరతిలకుగారు ఒప్పుకొనలేదు. 1907 సం॥రం లో సూరతు నగరమందు మితవాదులకును జాతీయ వాదులకును జరిగిన పోట్లాటకు ఇదే కారణము. మొత్తంమీద ఆ సంవత్సరం కాంగ్రెసు భగ్నమైనది. మాటలలో నుండి చెప్పులు, కుర్చీలు గిరాటు వేయుటవరకు వచ్చినది. మితవాదులు పోలీసులను కాపలాపెట్టిరి. కాంగ్రెసు భగ్నమైపోయినప్పటికి మితవాదులు చీలిపోయి, అలహాబాదులో నొక సభచేసి కాంగ్రెసు నియమావళిని మార్చుచూ సోపానక్రమముగా "దేశమునందు విద్య అభివృద్ధి చెందినకొలది దేశస్థులను ఉన్నతోద్యోగములలో చేర్చుకొనుట మున్నగు సంస్కరణలవల్ల, వలసరాజ్యములలో వలె, మన దేశములో కూడా స్వపరిపాలనము స్థాపించుట కాంగ్రెసుయొక్క లక్ష్యము" అని మొదటి సూత్రమును నిరూపించి యీమతమును స్వీకరించినవారే కాంగ్రెసులోనికి రావలెనని యేర్పాటుచేసిరి. ఇందువలన తిలకు మొదలగు జాతీయవాదులు కాంగ్రెసునుండి విడిపోవలసి వచ్చెను. 1908వ సం॥రంలో మొదట మితవాద కాంగ్రెసుసభ చెన్నపట్నమునందు గవర్నరుగారి గుడారముల సహాయముతో జరిగినది. అపుడే కృష్ణస్వామి అయ్యరుగారు తీవ్రవాదులను వెడలగొట్టవలసిన అవసరమును పురస్కరించుకొని కుళ్ళిపోయిన కాలును తెగకొట్టుటే పరమౌషధమన్న వాక్యమును వెల్లడిచేసినారు. అప్పటినుంచి 1916వ సం॥రం వరకు కాంగ్రెసు మితవాదుల చేతులలో వుంటూవచ్చినది. 1905, 1906 సం॥రంలలో పుట్టిన మహోత్సాహపు పొంగు చల్లారినది. బంగాళా విభజనను రద్దుచేయుటకై పోరాడిన నాయకులకు గవర్నమెంటు ఉద్యోగములు లభించినవి. అసుతోషు చౌదరివంటి నాయకులు కలకత్తా హైకోర్టు జడ్జీలయ్యారు.

మితవాదులు ఎప్పుడైతే కాంగ్రెసు ద్వారములను బంధుచేసి జాతీయవాదులను ప్రవేశించకుండా చేసినారో అప్పుడు యువకుల యుత్సాహము బహిరంగముగా పనిచేయుటకు వీలులేకపైతేనేమి, యువకుల నిరాశవల్లనైతేనేమి శాంతియుతమైన బహిష్కారపద్ధతును వదలిపెట్టి హింసామార్గము నవలంబించిరి. 1908 సం॥రం ఏప్రిలు 30వ తేదిని ముజఫర్‌పూరు నగరమందు జిల్లాజడ్జి అయిన కింగ్సుఫోర్డు గారిమీద వేయ [illegible] బాంబు కెనడీ అను పేరుగల ఇద్దరు ఆంగ్లేయులపై పడగా వారు మృతి చెందిరి. ఇది మొదలు [illegible] అప్పుడప్పుడు హింసావాదులవల్ల గవర్నమెంటుద్యోగస్థులను, తెల్లవారుగాని, నల్లవారుగాని,- చంపుట, చంపవలెనని ప్రయత్నము జరుగుతూ వున్నది. యుగాంతర అనే పత్రిక యిట్టి పత్రికలలో నొకటి. దాని సంపాదకుడు భూపేంద్రనాథదత్తు అను యువకుడు (వివేకానందస్వామి గారి సోదరుడు.) ఈయనను పట్టుకొని శిక్ష వేసినప్పుడు యుగాంతర పత్రికకు 30 కోట్ల మంది సంపాదకులుండిరని వాఙ్మూలమిచ్చినారు. ఈయన తల్లిని 500 మంది స్త్రీలు వచ్చి అభినందించారు.

1915 వరకు మితవాదసభలు జరుగుతూవున్నవని చెప్పినాము. 1913 సం॥రం కరాచి కాంగ్రెసులో, కాంగ్రెసువారు, ముస్లిం లీగువారు కూడా దేశమునకు క్రొత్త రాజ్యాంగప్రణాళికను తయారుచేయవలెనని తీర్మానించి ఒక కమిటీ నేర్పాటుచేసినారు. 1914 సం॥రంలో బిసెంటమ్మ మతప్రచారమునుండి రాజకీయరంగములో ప్రవేశించినది. 1908 జూలై 18వ తేదిని లోకమాన్య బాలగంగాధర తిలకుగారిపై రాజద్రోహమునకు 6 సం॥ రములు శిక్ష విధించబడెను. ఈయన 1897 లో నొకసారి రాజద్రోహమునకు 1 సం॥రం 6 మాసముల శిక్ష అనుభవించారు. అపుడు ఒక సంవత్సరం శిక్ష గడచిన తర్వాత, సీమలో మాక్సుముల్లరు అను పండితుడు మొదలగువారు అర్జీపెట్టి విడుదలచేయించిరి. తన్ను ఎప్పుడైనా శిక్షించిన లోగడ 6 మాసముల శిక్ష కొత్తశిక్షకు చేర్చుకొందురని తిలకుగారు చెప్పిరి. అందువల్ల 1908 సం॥రములో విధించిన శిక్షకంటె కొంచె మెక్కువయినది.

తిలకుగారిని 1914 సం॥రం జూనులో మాండలేనుండి విడుదల చేసినారు. విడుదల చేసినప్పటినుండియూ ఆయన స్వరాజ్యమును సంపాదించుటకు ఎక్కువ ఉత్సాహముతో పనిచేయ మొదలు పెట్టినారు. కాని యీయన కాంగ్రెసులోకి వెళ్ళుటకు మార్గము కనపించలేదు. మితవాదులచే గావింపబడిన కాంగ్రెసు మొదటి సూత్రము ఈయన మనస్సాక్షికి వ్యతిరేకము. 1908 సం॥రం పూర్వము కాంగ్రెసు ప్రతినిధులను ఎన్నుకొనుటకు కనీసము 2 సం॥రముల నిలకడ యున్న యేసంస్థకైనను అధికారముండేది. ఆ అధికారము 1908 సం॥రము మితవాద నియమావళి వల్ల తీసివేసి కాంగ్రెసు మొదటి సూత్రము అంగీకరించిన సంస్థలు మాత్రమే ప్రతినిధులను ఎన్నుకొనునట్లు ఏర్పాటు చేయబడినది. ఇది తిలకుగారు సహించలేదు. ఇందువిషయమై ఉభయ పక్షముల వారికిని సమాధానము కలుపుటకు 1915 సం॥రములో బిసెంటమ్మగారు చేసినకృషి నిష్ఫలమై 1916 సం॥రములో సిద్ధించినది. 1915 బొంబాయిలో జరిగిన కాంగ్రెసుకు సురేంద్ర ప్రసన్న సిన్హాగారు ప్రెసిడెంటు అయినారు. వీరు గవర్నమెంటుకు కావలసినవారు. వీరి యుపన్యాసములో మన దేశమును వర్ణించుచు విరిగిపోయిన చేతికి కట్టుకట్టినట్లుండెనని చెప్పినారు. 1918 సం॥రములో, ఆ [illegible]ద్యమము ప్రారంభమైనది. 1915 సం॥రములో బొంబాయి కాంగ్రెసులో దేశములను భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రములుగా విభజించవలెనను తీర్మానము చర్చలోకి కూడా రానివ్వలేదు.

1916=1920

హోమురూలు పర్వము

1915-16 సం॥ రముల కాంగ్రెసుయొక్క చరిత్ర సందిగ్ధ సమయములలో నొకటిగా నుండెను. మితవాదుల ప్రభ తగ్గిపోయినది. జాతీయవాదులు అధికారములోకి రాలేదు. దేశమునకు క్రొత్త రాజ్యాంగ ప్రణాళికను తయారు చేయవలెనను కమిటీ పనిచేయుచుండెను. గోఖ్లేగారు 1915 సం॥రం ఫిబ్రవరి 19 తేదీని చనిపోయిరి. ఆ సంవత్సరం నవంబరులో ఫిరోజిషా మెహతాగారు కూడ చనిపోయిరి. మితవాదనాయకులలో మిగిలిన సురేంద్రనాథ బెనర్జీగారికి పలుకుబడి తగ్గిపోయినది. గోఖ్లేగారిస్థానములో వచ్చిన శ్రీనివాస శాస్త్రిగారికి రాజకీయ వ్యవహారములు ఇంకా క్రొత్త. మాలవ్యాగారు నాయకత్వము వహించుటకు తగినంత సాహసోద్రేకములు కల్గియుండలేదు. తిలకు గారికి కాంగ్రెసులో ఇంకను స్థానమేర్పడలేదు. ఇట్టి తరుణములో బిసెంటమ్మగారు ముందుకువచ్చి నాయకత్వము వహించి ఉభయపక్షముల వారికి రాజీ చేయగలిగెను. ఎలాగంటే 2 సం॥ ములు నిలకడగల ప్రతి రాజకీయ సంస్థకున్ను కాంగ్రెసుకు ప్రతినిధులను ఎన్నుకొనే అధికారము ఇయ్యబడినది. ఈ విధముగా కాంగ్రెసు మంటపమునకు ప్రవేశద్వారము ఓరువాకిలిగా తెరవబడుటచే తిలకుగారు 1916 లో తద్వారా సందుచేసుకొని కాంగ్రెసులోకి ప్రవేశించారు. 16వ సం॥రం కాంగ్రెసు సమావేశ సమయానికి కాంగ్రెసువారి చేతను, ముస్లిం లీగువారి చేతను అంగీకరింపబడ్డ రాజ్యాంగ ప్రణాళిక సంసిద్ధముగా నుండెను. కాని యింతకంటె ముందంజవేయవలెనని తిలకుగారి మనస్సునందును, బిసెంటమ్మగారి మనస్సునందును కూడ నుండె, అందుకుగాను వేరే యేర్పాటు చేసిన బాగుండునని తిలకు రు 1916 ఏప్రిలు 26వ తేదీనిన్నీ, బిసెంటమ్మగారు ఆ సంవత్సరం నవంబరులోనున్నూ హోమురూలు పేరిట సభలు స్థాపించిరి. ఇవి అచిరకాలములో దేశమందంతటను వ్యాపించెను. 1917 సం॥రములో బిసెంటమ్మగారు నాయకత్వము వహించి దేశమందంతటను ప్రచారము చేయుచు నెక్కడ జూచిన "హోమురూలు, హోమురూలు" అను మాటలతో దేశమును ప్రతిధ్వనింపజేసెను. అప్పటికి యూరోపా మహాయుద్ధము ప్రారంభించి సుమారు 3 సం॥ రములు అగుచుండెను. 1914వ సం॥రం ఆగస్టు 4వ తేదీని ఇంగ్లీషువారీ యుద్ధంలో ప్రవేశించి నవంబరు మాసమునకే ఫ్రెంచివారితో కలసి జర్మనీవారితో నోడిపోవుటకు సిద్ధముగనుండ వైస్రాయిగానున్న హార్డింజి ప్రభువు ఇండియాలోని సేనలనన్నిటిని ఫ్రాన్సుకు పంపి వోటమిని తప్పించిరి. ఈ కారణమును పురస్కరించుకొని బిసెంటమ్మగారు ప్రతిఫలముగ గాక, జన్మహక్కుగా ఇండియాకు హోమురూలు కోరకు దేశమునంత నూగించి తన దినపత్రిక అయిన "న్యూయిండియా" ద్వారా ప్రచారము జరుపుచుండగా 1916 సం॥రం జూన్ 16వ తేదీని ఈమెను, ఈమెతో పనిచేయుచున్న అరండేలు, వాడియా గార్లను గవర్నమెంటువారు పట్టుకొని నీలగిరిలో నిర్బంధించిరి. దీనిమీదట అప్పుడే హైకోర్టు జడ్జీగానుండి పింఛను పుచ్చుకొన్న సర్ సుబ్రహ్మణ్యం అయ్యంగారు తన "సర్" బిరుదమును తిరస్కరించి ఆ చిన్నమును గవర్నమెంటుకు వాపసు చేయుచు, అమెరికా ప్రెసిడెంటు విల్సన్ గారికి [illegible] ఇండియా దేశపు దుస్థితినిగూర్చి ఉత్తరమువ్రాసి పంపిరి.

1917 ఆగస్టు ప్రాంతములో ఇండియా దేశమునకు మంత్రిగానున్న చేంబర్లేను మాంటేగ్యూ అధికారములోకి వచ్చెను. ఈయన పార్లమెంటులో యిండియాకు బాధ్యతాయుతమైన క్రొత్త రాజనీతిని 20-8-17 సం॥రమున ప్రకటించి సెప్టెంబరు 16 తేదికి బిసెంటమ్మ ప్రభృతులను విడుదల చేసిరి. ఆయన కొందరు సహాయకులతో యిండియాకువచ్చి 5, 6 మాసములు సంచారముచేసి, దేశముయొక్క పరిస్థితులను తెలుసుకొని నాయకులతో యిష్టాగోష్టి సలిపి, రానున్న సంస్కరణ ప్రణాళికయందు మంత్రిపదవులను అలంకరింప వలసినవారిని మనస్సులో నుంచుకొని వెళ్లిపోయిరి. 1917 సం॥రం కాంగ్రెసుకు బిసెంటమ్మగారు కలకత్తాలో అధ్యక్షత వహించెను. ఆంధ్రులకు ముఖ్యమైన విషయమేమిటంటే, ఆ కాంగ్రెసులో ఆమెగారు ఎంత వద్దని పోరాడినను ఆంధ్రరాష్ట్రమని కాంగ్రెసు సంఘమును విడదీయ గల్గినాము. అప్పటినుంచి కాంగ్రెసులో ఆంధ్రులము ప్రత్యేకరాష్ట్రముగా పనిచేసుకొంటున్నాము. ఆ సంవత్సరములో నే మాంటేగుగారు యిండియాకు వచ్చినపుడు మన గ్రామాలలో స్వరాజ్యము కావాలని పుస్తకములమీద సంతకములుచేసి పంపితిమి.

ఇలా సంతకములు చేయ్యాలి, గ్రామాలకు స్వరాజ్యసందేశము వ్యాపింపజేయాలనే భావము గాంధిగారిది. గాంధిగారు మనదేశమునకు వచ్చి అప్పటికి 2 సం॥రములు అయినది, గాని అప్పుడప్పుడు కాంగ్రెసుకువచ్చి విషయములు తెలుసుకొనుట తప్ప విశేషముగా పాల్గొనుటలేదు.

1918 సం॥ రము లో మాంటాగ్యు [illegible] డయార్కీ ఏర్పాటుచేసినారు. [illegible] ఇవ్వబోవు రాజ్యాంగప్రణాళికను [illegible] మాన్యపటించి దేశమునకు బాధ్యతాయుతప్రభుత్వమిచ్చెదరను మిషామీద, దేశములో గొప్ప అందోళన బయలుదేరింది. ప్రభుత్వము రెండు విభాగాలుగా చీల్చి ఒకశాఖను ప్రజాయత్తము చేయుటయూ, ఒకశాఖను ప్రభుత్వమువారియొక్క ఆధీనములో నుంచుకొనుటయూ, దీని ఉద్దేశ్యము ఇది ప్రజలకు ఎంతో అసంతృప్తి కలుగజేసినది. అయితే ఒక్క మంచిపని గల్గినది. 1916 సం॥రం లక్నో కాంగ్రెసులో హిందువులు, మహమ్మదీయులు కలసి ఒక సమాఖ్యను ఏర్పాటు చేసుకున్నారు. దీనిని మాంటాగ్యూగారు స్వీకరించినారు. 1918 సం॥రం సెప్టెంబరులో ప్రత్యేక కాంగ్రెసు సమావేశము జరిగినది. అందులో 1916 సం॥రం కాంగ్రెసులో ఏర్పాటుచేసిన ప్రణాళిక వదలిపెట్టబడినది. మాంటాగ్యూగారు అంగీకరించిన ప్రణాళిక చర్చింపబడినది. ఈ ప్రత్యేక కాంగ్రెసునకు హసన్ ఇమామ్‌గారు అధ్యక్షులుగా ఎన్నుకొనబడిరి. కాని స్వపలు కాంగ్రెసు మాంటాగ్యూగారికి జయమనే చెప్పవచ్చును. అయితే ఢిల్లీలో ఆ సంవత్సరం జరిగిన మామూలు కాంగ్రెసులో ప్రత్యేక కాంగ్రెసులో జరిగిన దానికి భిన్నముగ రాష్ట్రీయస్వాతంత్ర్యమును కోరియుండెను. యీ సభకు మదనమోహన మాలవ్యాగారు అధ్యక్షులుగా నుండిరి.

1919 సం॥రం ప్రారంభించేటప్పటికి దేశముయొక్క స్థితి అల్లకల్లోలమయ్యె [illegible] యుద్ధముయొక్క ముగింపు. యుద్ధం జరుగుచున్నంత కాలము ప్రత్యేక యుద్ధశాసనము (డిఫెన్సు ఆఫ్ ఇండియా యాక్టు అమలులోనుండెను. ఇది చాలా నిర్బంధకరమైన శాసనము. గవర్నమెంటువారు వద్దన్న పని ఎవరూ చెయ్యకూడదు. చెయ్యమన్న పని ఎవరూ మానరాదు. ఎవరైనా 7 సం॥ రముల కఠినశిక్ష తప్పదు. యీ శాసనము యుద్ధము ఆయిన 6 నెలలకంటె ఎక్కువ వుండుటకు వీలులేదు. 1918 సం॥రం నవంబరు 11వ తేదికి యుద్ధము [illegible] ముగిసినది. అందుచేతను యుద్ధకాలమందు చేయబడిన నిర్బంధశాసనములన్ని ఏప్రిలు 19వ తేదికి గతిస్తాయని భయంచేత [illegible] క్రొత్తగా శాసనసభలలో పెట్టి శాసనము చేయుటకై రౌలటుకమిటీ అను ఒక కమిటీని 1918వ సంవత్సరాంతములో నే స్థాపించినారు. ఈ కమిటీవారు చేసిన పని ఏమిటంటే అతిరికత యుద్ధకాలములో కొంతమంది యువకులు "గదర్" (తిరుగుబాటు) పార్టీగా 15, 16 సంవత్సరములలోనే బయలుదేరి

కొంత గడబిడ పాలొందియుండగా, వీరినందరిని విచారణ లేకుండా యుద్ధశాసనముక్రింద నిర్బంధించియుండిరి. ఇదిగాక "కోమగతమారు" అనే ఓడను 600 మంది సిక్కులు 1914 సం॥ములో కంట్రాక్టుచేసి కనడా దేశమునకు వెళ్ళియుండగా అక్కడ వారు వీరిని దిగనివ్వక పోవుటవలన తిరిగి యీ దేశమునకు రావలసివచ్చెను. అప్పుడు వీరందరిని ఓడ దిగగానే కలకత్తావద్ద బడ్జిబడ్జి రేవులో గవర్నమెంటువారు దిగిపోనివ్వక తాము చెప్పిన ప్రదేశమునకే వెళ్లవలెనని నిర్బంధించగా వారు నిరాకరించిరి. అందులో కొందరు తుపాకీ కాల్పులవల్ల చచ్చిపోయిరి, ఒక పోలీసు ఇన్‌స్పెక్టరు చనిపోయెను. కొద్దిమంది తప్పించుకొని పారిపోయినారు. మిగిలినవారిలో పెక్కుమందిని ఖైదుచేసిరి. పారిపోయినవారిలో నాయకుడగు బాబాగురుదత్తసింగు 7 సంవత్సరములు ప్రచ్ఛన్న సంచారముచేసి 1921 సం॥ రంలో గాంధిగారి సలహామీద పోలీసువారికి తెలియచెప్పుకొని ఒక సంవత్సరం శిక్షపొందెను. ఈ ఓడ ఖైదీలు ఆ తిరుగుబాటు ఖైదీలు [illegible] యుద్ధము ముగిసినతర్వాత ఖైదులోనుంచు [illegible] వీలులేక ఈ రౌలటు కమిటీని స్థాపించడం [illegible] జరిగినది. వీరి నివేదికలో దేశము అల్లకల్లోలముగా నున్నదనిన్నీ, మామూలు శాసనంవల్ల అరాచకం అగదనిన్నీ, నిర్బంధ శాసనములు తప్పనిసరి అందుచేత యుద్ధకాలములోనున్న శాసనములు కొన్ని చేయవలసియుండుననీ సిఫార్సు చేయబడినది. దాని ననుసరించి రౌలటు బిల్లులు అని వాడుకగా తెలియచెప్పుకొనే రెండు శాసనములు ప్రభుత్వమువారు చేసిరి. అప్పుడు గాంధిగారు రంగస్థలమునకు దిగిరి.

గాంధిగారు బొంబాయి రాజధాని వాస్తవ్యులు. రాజకోటఅనే స్వతంత్ర సంస్థానములో పుట్టారు. సీమలో దేశమునకు బారిష్టరుగా ప్రాక్టీసు చేయుటానికి వెళ్ళి అక్కడ "జూలూ" తిరుగుబాటులోను "బోయరు" యుద్ధములోను 1908, 1912, 1913 సం॥లలో ట్రాన్స్‌వాలులోను నేటాలులోను, ఒక విధముగా బానిసత్వమును అనుభవించుచున్న కూలీల బాధలను నివారించుటకై చాలా కష్టపడి, మనిషికి రు 45 లు చొప్పున తలపన్ను ఇవ్వమని తిరస్కరించి తెలకొలది దేశభక్తులున్నూ, తామున్నూ, జయిలుకుపోయి శాసన తిరస్కారమను క్రొత్త సాధనమును కనిపెట్టి బానిసత్వపు లక్షణములను తీసివేయించి జయమును పొందియున్నారు. 1913 సం॥రంలో ఇండియాలో హార్డింజి ప్రభువు కాలములో నీ సంస్కారము జరిగింది. 1914 సంవత్సరములో యుద్ధము ప్రారంభించిరి. 1915 సంవత్సరములో గాంధిగారు ఇండియాకువచ్చి అహమ్మదాబాదులో ఆశ్రమము స్థాపించుకొని 1917, 18 లో సత్యాగ్రహమును ప్రజలకు మూడుచోట్ల మూడు సందర్భములలో పరిచయము చేశారు.

(1) బీహారు రాజధానిలో చంపారాయను ఒక జిల్లా ఉన్నది. అక్కడ ఆంగ్లేయులు నీలి తోటలు, తేయాకు తోటలు మొదలగునవి వేసి పెంచేవారు. అక్కడ కూలీలు కేవలము బానిసలనే చెప్పవచ్చును. 52 విధములైన పన్నులు తమ యజమానులకు చెల్లించేవారు "దొరగారు నీవుకు వెళ్లితే కూలివాడికి పన్ను, గుర్రము కొనుకుంటే పన్ను, పెండ్లి చేసుకుంటే పన్ను, జబ్బుపడితే వైద్యమునకు పన్ను" ఈ విధముగా ప్రజలు దుర్భరమైన స్థితిలోనుండగా గాంధిగారు అక్కడకువెళ్లి రాజేంద్ర ప్రసాదు మున్నగువారి సహాయముతో 6 నెలలు మకాముచేసి ఆయిలుకు వెళ్లుటకు సిద్ధమై తనను అక్కడనుంచి వెళ్లిపొమ్మని యిచ్చిన 144 సెక్షను తిరస్కరించి విచారణ కమిటీ పెట్టించి వారి సిఫార్సులమీద [illegible] పన్నులు నివారింపగల్గిరి.

(2) గుజరాతు దేశములో "ఖెయిరా" అను జిల్లాలో రైతులు, పంటలు చెడిపోయి బాధపడుచుండగా ఆ సం॥రం పన్నులు ఆపవలసినదని వారు పెట్టుకొన్న మొరను గవర్నమెంటువారు ఆలకించకపోయిన మీదట అక్కడపన్నుల నిరాకరణమును అవలంబించి ప్రజలకు కావలసిన ధైర్యము పొందగల్గినారు.

(3) అహమ్మదాబాదులో మిల్లు కూలీల జీతములు హెచ్చించవలెనని వారు కోరగా యజమానులు నిరాకరించినమీదట గాంధిగారు వారి పక్షము వహించి ఉపవాసముచేసి కార్మికుల కోర్కెలను నెరవేర్ప గల్గినారు.

ఈ విధముగా ఒకచోట శాసన తిరస్కారముచేసి, మరొకచోట పన్నుల నిరాకరణచేసి, ఉపవాసవ్రతము అవలంబించి కార్మిక, కర్షకుల యొక్క కష్టముల నివారించుటకు యత్నించిరి. ఈ నూతన విధానమును అవలంబించి రౌలటు శాసనమువల్ల కల్గు ఆపదలను నివారించుటకు గాంధిగారు 1919 సం॥రం ప్రారంభమున సత్యాగ్రహ దీక్షను అవలంబించిరి. 6 యేప్రెలు తేదిని ఉపవాసమును దేశమంతటచేసి సభలు చేయవలసినదని సలహాయిచ్చారు. మొట్టమొదట 31 వ మార్చి 1919 సం॥ మున జరుపవలెనని అనుకొన్నారు. ఆ కార్యక్రమము తరువాత మార్చుకున్నారు. అయినప్పటికీ 31 మార్చిలో ఢిల్లీలో గడబిడలు జరిగి పోలీసువారు తుపాకులు కాల్చుటకూడ తటస్థించి కొందరు చనిపోయిరి.

ఈ సంగతులు విని గాంధిగారు శ్రద్ధానంద స్వాములవారి కోర్కెమీద ఢిల్లీప్రయాణమయి వెళ్ళుతూవుండగ "పల్ వెల్ స్టేషను" దగ్గర పట్టుకొని వారిని పంపివేశారు. ఈ సంగతులు మొదలు అహమ్మదాబాదులోను, వీరంగంలోను అల్లరులు జరిగినాయి. ఇది ఇట్లుండగా ఆ సంవత్సరము కాంగ్రెసు అమృతసరులో జరుగవలసియున్నది. పంజాబు సైనిక స్థానమగుటచే పంజాబులో కాంగ్రెసువారు ప్రవేశించటము గవర్నమెంటుకు ఇష్టములేదు. అందుచే 10 వ యేప్రియలు తేదీని డాక్టరుసత్యపాలు, డాక్టరు కిచ్లూ గార్లను అమృతసరునుండి అకారణముగా ప్రవాసమునకు పంపిరి వారిని ఎక్కడకు పంపినది ప్రజలకు తెలియక ఆందోళనపడి గుమిగూడి వూరేగి తిరుగుచుండగా, మిలిటరీవారికిన్నీ, వీరికిన్నీ సంఘర్షణజరిగి ఇద్దరు ముగ్గురు కాల్చబడిరి. దానిమీదట ప్రజలు చెలరేగి బ్యాంకుల తాలూకు భవనములను తగులపెట్టి, నలుగురు ఆంగ్లేయులను చంపివేసిరి. 12 వ ఏప్రియలునుండి అమృతసరుపట్టణము మిలిటరీవారి స్వాధీనము చేసుకొని ఆ తారీఖున జలియన్ వాలాబాగు హత్యలు జరిపిరి. 20 వేలమంది సమావేశమైన సభలో 1600 గుళ్ళు కాల్చబడెను. 2000 మంది చనిపోయిరి. రాత్రి అంతా వైద్య సహాయముగాని, మంచినీళ్ళుగాని లేక జనులు పడియుండిరి. వెయ్యిమంది గాయములతో వున్నారు సందు సన్నదగుటచే తప్పించుకొనుటకుకూడ వీలులేక పోయినది. అది మొదలు రెండు మాసములవరకు పంజాబు యుద్ధ శాసనములో (మార్షలు లా) అట్టుడికిపోయినది. ఊరేగుచున్న వెళ్లినవారిని కొట్టుటయేమి, ఆకాశమునుండి హాస్టల్సుమీద బాంబులువేయుటయేమి, బడిపిల్లలను ఎండలో 10, 12 మైళ్లు నడిపించడమేమి, స్త్రీ ద్రోహులను వీధులలో పెద్ద పంజరములో నిర్బంధించుటయేమి, ఒక సందులో వెళ్లవలసినవారి నందరిని ప్రాకించడమేమి, ఇట్టి విపరీతపుపనులు జరిగినవి. అనేకములు జరిగినవి. చివరకు శాసనసభను తొలగించవలెనుటకు గవర్నమెంటు మెంబరుగానున్న సర్ శంకరనాయరుగారు జూలై 19 వ తేదీన తమ పదవికి రాజీనామాయిచ్చిరి.

ఈ సంగతులన్నీ అప్పట్లో బయటివారికి ఎవరికీకూడా తెలియవు బయటివారిని పంజాబుకు రానివ్వలేదు. దీనబంధు ఆండ్రూసుగారు, బారిష్టరు హార్టన్ గార్లనుకూడా వెళ్లనివ్వలేదు. ఈ గడబిడలన్నీ జరిగిన తర్వాత గాంధిగారు సత్యాగ్రహోద్యమమును జూలైలో మానుకున్నారు. దేశములో ఆందోళన జరిగినమీదట గవర్నమెంటువారు పంజాబు అల్లరులను విచారించుటకు "హంటరు" కమిటీ నియమించారు. వీరిఎదుటకు ఖయిదీలుగానున్న పంజాబు నాయకులు వారికి వకీలులుగాకిని రానిచ్చుటకు ప్రభుత్వమువారు అంగీకరించనందున ప్రజలు ఆ కమిటీని గాంధిగారి నాయకత్వముక్రింద బహిష్కరించిరి. దాసు, నెహ్రూగార్లతో కూడిన వేరే కాంగ్రెసుకమిటీ ఏర్పరుపబడ్డది. వీరు ప్రత్యేకముగా తమనివేదికను 1920 లో ప్రచురించిరి.

యీలోపుగా 1919 సం॥ రము అమృతసరులో కాంగ్రెసు జయప్రదముగా జరిగింది. 15 వేల ప్రతినిధులు, 80 వేల ప్రేక్షకులు వచ్చారు. వైస్రాయిగానున్న చెమ్సుఫోర్డు ప్రభువును ఉద్యోగమునుండి తొలగించవలెనను తీర్మానము అంగీకరించబడినది. ఈ తీర్మానం మితవాద నాయకులకు ఇష్టములేక పోయినది. మన బయ్యా నరసింహేశ్వర శర్మగారు దీనిని ప్రతిఘటించిరి. మితవాదులు ఆ కాంగ్రెసుకే చీలిపోయి కలకత్తాలో వేరొకసభను పెట్టుకున్నారు. అమృతసరు కాంగ్రెసు సమయమునకు మాంటాగ్యూగారి ద్వంద్వ పరిపాలనా విధానము శాసనరూపము దాల్చింది. ఖైదులలోనుండి చాలామంది మహమ్మదాలీ, షౌకతాలీ, అబ్దుల్ కలాంఆజాదు, హసరత్‌మొహాని గార్లు కాంగ్రెసు సమయమునకు విడుదల అయిరి. సంస్కరణలను గూర్చి రెండు అభిప్రాయములున్నవి. అప్పుడు బిసెంటు, గాంధీ, తిలకు గార్లు సంస్కరణలను వీలైతే ఆచరణలో పెట్టవలెనను మతముగలవారు దాసుగారు దీనికి వ్యతిరేకులు.

1920 సం॥ రము ఏప్రియలులో హంటరు కమిటీ నివేదిక బయటపడినది. జనరలు డయ్యరుగారు చేసినది రాజ్యాంగముయొక్క శ్రేయస్సు కొరకే ననిన్నీ అయితే కొంత వివేకలోపం జరిగిందనిన్నీ పార్లమెంటులో సంభాళించారు. దీనిమీదట ఇండియాలో ప్రబలమైన ఉద్రేకం గల్గినది. అమృతసరులో సంస్కరణలను ఆచరణలో పెట్టవలెనను భావము తిరిగిపోయినది. ప్రజలు సహాయనిరాకరణ చెయ్యవలెననే తత్వముబయలుదేరినది. ఇందుకుతోడు టర్కీవిషయమైన్నీ కిలాఫతువిషయమైన్నీ, బ్రిటీషువారు అవలంబించిన నీతి మనదేశములోని మహమ్మదీయ సోదరులకు ఆగ్రహము కల్గించినది. టర్కీదేశము జర్మనీ పక్షము. టర్కీకి వ్యతిరేకముగా అరబ్బులను పోట్లాడమన్నప్పుడు మహమ్మదీయ జాతికి అసంతృప్తి కలుగకుండేటందుకు లాయిడుజార్జి మంత్రిగారు కిలాఫతుయొక్క పవిత్రతను, భద్రతను భంగపరుపమని వాగ్దానముచేసినారు. కిలాఫతు అనగా ఖలీఫాయొక్క పీఠము. ఖలీఫాయనగా మహమ్మదీయులకు మతగురువు. ఈ పీఠము టర్కీలో "కాన్‌స్టాంటినోపుల్" అనేపట్టణములోనున్నది. ఈ పట్టణమును యుద్ధానంతరం తురుష్క స్వాధీనమునుండి తప్పించారు. ఈ విధంగా మహమ్మదీయులకు అసంతృప్తి కలిగింది. కిలాఫతులో న్యాయము పొందుటకు మహమ్మదాలీ మొదలగువారు ఇండియాలో వైస్రాయిగారికిని, ఇంగ్లండులో మంత్రివర్గమునకును చేసిన విన్నపములు వృధా అయ్యెను. అందుచేత మహమ్మదీయులుకూడ సహాయనిరాకరణ ఉద్యమములో చేరిరి. హిందువులను మహమ్మదీయ మతీయులలోకి వచ్చి భోధింపనిచ్చిరి. సహాయనిరాకరణ 1 వ ఆగష్టున ప్రారంభమైనది. జూలై 31 వ తేదీన తిలకుగారు నిర్యాణము చెందిరి. ఈ విషయము ఆలోచించుటకు కలకత్తాలో ప్రత్యేక కాంగ్రెసు జరిగింది. దానికి అధ్యక్షులు లజపతిరాయిగారు.

వీరు సహాయనిరాకరణను ఖండించిరి. అయినప్పటికీ ఆతీర్మానము జయముపొందింది. స్వదేశోద్యమము బలపరుపబడినది. క్రొత్తసంస్కరణలను బహిష్కరించవలెనను తీర్మానము చేయబడ్డది. ప్రజలు ఎవ్వరుకూడ వోట్లు ఇవ్వకూడదన్నారు. ఆప్రకారం జరిగింది కొన్నిచోట్ల వోట్ల పెట్టెలు ఖాళీలుగా నుండినవి. అధ్యక్షులు తాము సహకారిత్వమును మానుకున్నారు. ఈతత్వమునకు దాసుగారు విరోధులు. 1920 సం॥ రం డిసెంబరు కాంగ్రెసు నాగపూరులో జరిగింది. నాగపూరు కాంగ్రెసుకు 37 వేలు రూపాయలు ఖర్చుపెట్టి 2 వేలమంది ప్రతినిధులను బంగాళమునుండి తీసుకువచ్చారు నాగపూరులో అధ్యక్షులు విజయరాఘవాచార్యులుగారు. వీరు సహాయనిరాకరణను వ్యతిరేకులేగాని, కాంగ్రెసునను ఆ మూకుమ్మడి యథోచితముగా నడిపిరి నాగపూరులో సహాయనిరాకరణ జయప్రదముగా అంగీకరించబడినది స్వదేశమును బలపర్చారు. పదునేనాలు, చేతిచేతబట్టే, ప్రయాణము చేశారు. కోర్టులు, కాలేజీలు, బహిష్కరించవలెనన్నారు. ఎక్కడ నామినేషన్ పదవులు అంగీకరించ కూడదన్నారు. బిరుదులు వదలివేయాలన్నారు. మిలటరీవారిని ప్రజలతో స్నేహభావముగా నుండవలసిందన్నారు. గవర్నమెంటుతో సహాయనిరాకరణ అంటే ప్రజలలో పరస్పరముగా సహకారము చేసుకోవాలన్నారు. కాంగ్రెసు లక్ష్యము "శాంతిసమ్మతమయినటువంటి శాంతియుతమయినటువంటి స్వరాజ్యసంపాదన" అని తీర్మానించారు. స్వరాజ్య మన్నపదము కాంగ్రెసు లక్ష్యముగ నిర్ణయించుటకిదియే మొదటిసారి. 1908 సం॥ రం స్వపరిపాలనము, 1917 లో హోమురూలై, 1920 లో స్వరాజ్యమైనది.

1921—1929
స్వ రా జ్య ప ర్వ ము.

యీ మహాదాదర్శమును అనుసరించి పని జరుపుటకుగాను దేశము ఇరువదియొక్క భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రములుగా విభజింపబడినది. 1921 వ సం॥ రం మార్చి 31 తేదీన బెజవాడలో అఖిలభారత కాంగ్రెసు సమావేశమై, ఒకకోటి రూపాయలు వసూలుచేయుటకున్నూ, 20 లక్షల రాట్నములు పెట్టించుటకున్నూ తీర్మానించినది. యీప్రకారం సొమ్మువసూలు అయింది. రాట్నాలు పెట్టాము కాని మెంబర్ల సంఖ్య పూర్తికాలేదు. సొమ్మొకంటు సభ్యులే దేశమునకు ఉత్సాహ ధైర్యములకు ప్రమాణము.

1921 లో సం॥ రం జూలైమాసమునకు శాసనోల్లంఘనము పెట్టవలసినదని కొన్ని ప్రాంతములనుండి తొందరపెట్టారు. కాని గాంధిగారు ఆపారు. నవంబరు మాసంలో యువరాజుగారు మన దేశమునకు వచ్చారు. అప్పటి ఉత్సవములను బహిష్కరించవలసిందని కాంగ్రెసు తీర్మానించింది. కాని బొంబాయిలో 17 వ నవంబరులో జనం ఆయనవచ్చినప్పుడు చాలాఅల్లరులు జరిగినవి. "క్రిమినల్ లా అమెండుమెంటు యాక్టు" పెట్టి వాలంటీర్లుగా నున్నవారి నందరిని పట్టుకున్నారు. పెద్దవాళ్ళందరూ జయిళ్ళలోకి వెళ్ళారు. కలకత్తాకు యువరాజు 25 వ డిసెంబరునకు వేంచేయనున్నారు. అప్పటి కేలాగైనా కాంగ్రెసుతో రాజీ జరిపి, కలకత్తాలోని బహిష్కారము ఆపవలెనని వైస్రాయిగారు జయిలులోనున్న దాసుగారితోను, విడిగానున్న గాంధిగారితోను, మాలవ్యాగారి ద్వారా రాయబారములు జరిపారు కాని రాజీపడలేదు. డిసెంబరు 25 వ తేదీన కలకత్తాలో పూర్ణమైన హర్తాళు జరిపిరి.

ఆసంవత్సరము కాంగ్రెసు అహమ్మదాబాదు

నకలు మందులను చూచి మోసపోకుడు.

40 సం॥లుగా ప్రఖ్యాతి జెందినది. కేవలము బాధసాధని.

అమృతాంజనము

అన్ని నొప్పులకు దివ్యామృతము.

తలనొప్పుల మాన్పును, వాయుపోటులను బాపును పార్శ్వపు, నొప్పుల శారదోలును, పొట్ట పోగొట్టును, శెగాతుల ఛేదించును, వాపుల రూపుమాపును. దగ్గును తగ్గించును, దురదను తొలగించును.

అమృతాంజనము డిపో,

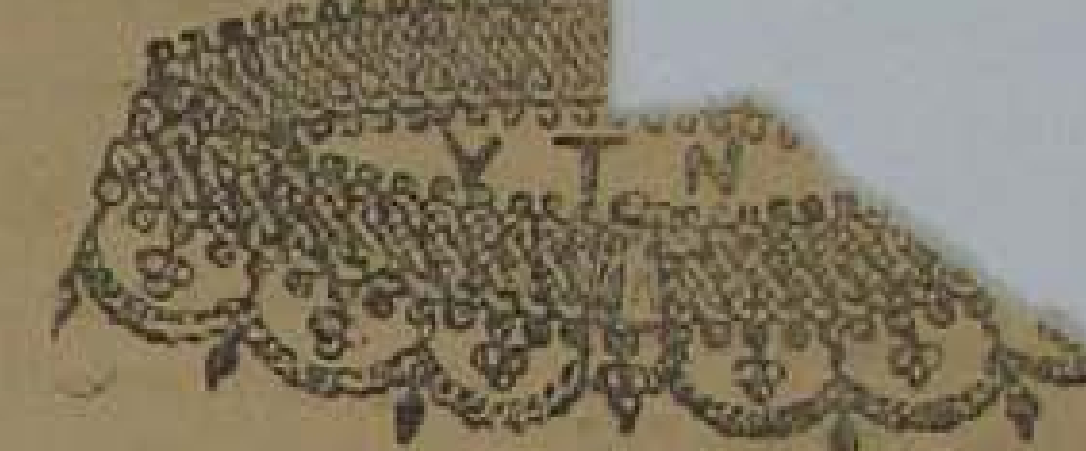
మద్రాసు, బొంబాయి, కలకత్తా.

స్టౌ బీడి

ఒకసారి పీల్చి పొగాకుయందలి సువాసన గమనింపుడు

వివిధరకముల స్వర్ణ, రజిత, ఆభరణ

(సవరపు గారమును, వెండికి గ్యారంటి)

షేటు, వర్ధాజి తారాచెందు కంపెని,

నగల వర్తకులు నెం 121 చిన్నబజారు-నెల్లూరు.

మ.గా:— బంగారు వెండినగల తాకట్టుమీద సరిపైన వడ్డీలకు రొక్కంయియ్యబడును.

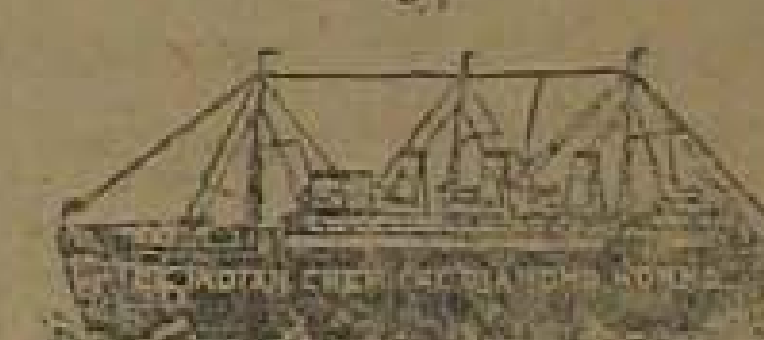
పోలిరకముల చూచి మోసపోకుడు

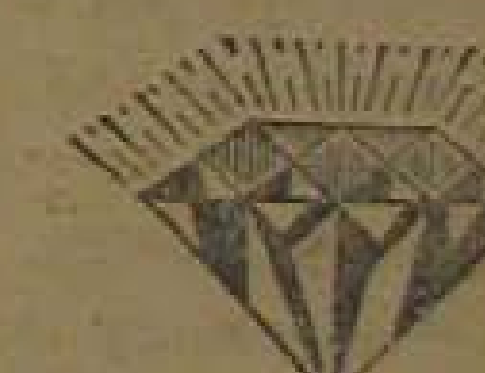
ది యిండియన్ కెమికల్ డైమండు వర్క్సు, రంగూను

ట్రేడ్ మార్కు

రిజిస్టరు.

యీస్టీమరు ట్రేడుమార్కుగల మా యొక్క అసలు రంగూను కెమికల్ డైమండ్లనే ఉపయోగించుడు.

సోల్ ఏజెంట్లు షేటు, వర్ధాజి తారాచెందు, కంపెనీ,

నగల వర్తకులు, నెం. 142 చిన్నబజారు, నెల్లూ

ం
ర
...ర్గ విమ
... విదేశీయకూడ
... ప్రాణముల ఇచ్చి అయినా
... ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్యమును ప్రతిఘటించెద" ని రెండవ రౌండు టేబిలు కాన్ఫరెన్సులో చెప్పిరి. ఆ మాటే బొంబాయి రాగానే తిరిగి నొక్కి చెప్పారు. ఆ ప్రకారం ప్రధానమంత్రి గారు సాంఘిక ప్రాతినిధ్యములను గూర్చిన తీర్మానము వెల్లడిచేయగానే, యిండియా మంత్రికి హరిజనుల విషయమైన యీ తీర్మానమును ఉపసంహరించు కొనేవరకూ తాను ఉపవాసము చేసి ప్రాణము పోగొట్టుకొనెదనని ఉత్తరం వ్రాసిరి. చివరకు ఏడుగోజుల ఉపవాసానంతరం మాక్డొనాల్డుమంత్రి హరిజనులకు ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్యమును ఒకవిధంగా సవరించిరి. అప్పటినుంచి గాంధిగారికి జయిలులో హరిజనోద్యమమును జరుపుట కుత్తరువు లీయబడెను. కొంతకాలమైన తర్వాత అవి ఆపుచేయబడుటవలన తిరిగి వారుఉవాసం చెయ్యటం గవర్నమెంటువారు విడుదల చెయ్యటం.—యిలా కొంతకాలం "మూషిక-మార్జాలఖేలనము" వలె జరిగింది. చివరకు గాంధిగారు సంవత్సరం శిక్ష పూర్తికాకముందే విడుదల అయినప్పటికి, ఒక సంవత్సరం కాంగ్రెసు వ్యవహారములలో పాల్గొనక, హరిజనోద్యమమే చేసెదనని శపథముచేసిరి. ఈ సందర్భమున దేశములో నాయకులసభ జరిగింది, ఇందులో వ్యష్టి శాసనోల్లంఘనము మాత్రము ఉంచుటకును, సమష్టి శాసనోల్లంఘనము మాపుటకు తీర్మానింప ... కాని ఆసభలో వాగ్దానముచేసిన నాయ... ప్రకారం నడుచుకొనలేదు, కొంతవరకు ...రికి అకారణంగము కల్గుట అతిరోశక్తి ...౪ సంవత్సరమంతా వీరు హరిజనోద్యమ కార్యక్రమములో నుండిరి. దేశమంతటా సంచారము చేసిరి. అఖండమైన సంచలనము కలిగెను. కొన్ని దేవాలయములలోనికి హరిజనుల రానిచ్చిరి. అనేకచోట్ల అస్పృశ్యత నివారింపబడెను. క్రమముగా ప్రజలయొక్క దృష్టి శాసనోల్లంఘనము నుండి మరలి హరిజనోద్యమముమీద వ్రాలెను. జయిళ్ళకు వెళ్ళినవారికూడా చాలమంది సంసారులు, కుటుంబపోషణ చేయవలసినవారు అగుటచే చిరకాలము ఇక్కట్లకు లోబడలేనివారైరి 1934 సం॥రం ఏప్రెలులో గాంధిగారు ఈ సందర్భములన్నియూ విచారించి శాసనోల్లంఘనము విరమించుటకు నిశ్చయించుకొనిరి.

ఈలోపుగా తిరిగి కౌన్సిల్ల ప్రవేశమును గూర్చి ఉద్యమము బయలుదేరింది. 1934-వ సం॥రం మే మాసమున శాసనోల్లంఘనోద్యమము విరమింపబడింది. వెంటనే గవర్నమెంటువారు కాంగ్రెసుపై నిషేధము చాలావరకు తొలగించిరి. బెంగాలు రాజధానిలో మాత్రం అనేకచోట్ల తొలగింపబడలేదు. ఆశ్రమముల సందర్భములో ఒక్కమాట చెప్పవలసియున్నది. గాంధిగారు మొదటిసారి జయిలునుండి విడుదలకాగానే రెండవసారి జెల్లకుముందు సబర్మతీలోని సత్యాగ్రహ ఆశ్రమమును హరిజనులకు ఇచ్చివేసిరి. అదివరకు తన ఆస్తినంతనూ వదలివేసిన సన్యాసి యీవిధంగా తన ఆశ్రమమునుకూడ వదలుకొని పూర్ణయోగి ఆయెను. 1934 సం॥రం జూన్ నెల మాసములో పూర్వపు కాంగ్రెసు సంఘముల న్నియూ పునరుద్ధరింపబడెను. అసెంబ్లీ ఎన్నికలలో కాంగ్రెసువారు పాల్గొని, అఖండజయము పొందిరి. గవర్నమెంటువారి రాజ్యాంగ ప్రణాళికను తిరస్కరించిరి, అసెంబ్లీలో అనేక జయములుపొందిరి. దేశమంతా ఎన్నికలఘోషతో నిండిపోయినది.

పల్సుస్పెషలిష్టు సి.ఎ.కె.చార్యాగారి దాతుబలా శతాపగళ రిజిష్టరు మందులు.

ధాతుబల:—ఇంద్రియ పటుత్వమును, మంచి ఉత్సాహశక్తిని కలిగించును.
6 ఔన్సుల సీసా రు 1-8-0.

తాపగళ:— సర్వ జ్వరములను త్వరలో కుదు (రిజిష్టరు) ర్చుటయందు అమూల్యమైనది.
80 మాత్రలుసీసా రు 1-4-0

శూల గజకేసరి:—తీక్ష్ణములగు కడుపునొ (రిజిష్టర్డు) ప్పులచే కృశించువారలకు త్వరలో ఆరోగ్యమును చేకూర్చునది.
80 మాత్రల సీసా రు 2-12-0

ది. తిరుమల ఆయుర్వేదిక్ ఫార్మసి,
చిలకపాడు, ముద్దులూరుపోస్టు, గుంటూరుజిల్లా.

"గవర్నమెంటు ఆఫ్ యిండియా యాక్టు" పార్లమెంటులో అంగీకరింపబడింది. ఏడు వదిలేలుపోసి రసము తీసుకొని పిప్పిచేసినట్లు చేసినట్లైనది దాదు సైమను కమిటీ, 4 రౌండు టేబులు కాన్ఫరెన్సు శ్వేతపత్రము, జాయింటు పార్లమెంటరీ రిపోర్టు, యీదేమున్నా వడపోతపారలు. చివరకు వచ్చిన యాక్టు పిప్పి అది పిప్పి అయినప్పటికీ మంత్రి పదవులను ఆక్రమించవలెనని కొంతమంది పట్టుబట్టుచున్నారు. రాబోయే లక్నో కాంగ్రెసులో ఈవిషయమును నిర్ణయించవలసి యున్నది.

కలరా మేజస్ట్రేటు వుత్తరువు

కరాచీలో స్వదేశీప్రదర్శనం 24 నేత ప్రారంభం అవడానికి ముందు, అందలి చిత్ర శాసనోల్లంఘనమునకు సంబంధించిన బొమ్మలేవీ ప్రదర్శింపబడరాదంటూ జిల్లా మేజస్ట్రేటు, ప్రదర్శన నిర్వాహకులకు నోటీసు జారీచేశారు.

లో జరిగింది. జయిలులోనున్న దాసు గారు అధ్యక్షులుగా నుండుటకు వీలులేక అజ్మాయిలుఖాను గారు అధ్యక్షులైరి. శాసనోల్లంఘన కార్యక్రమము లాగ్రమమ గా ఆమోదించబడినది. గాంధిగారు బార్డోలీ తాలూకాలో పన్నుల నిరాకరణము, సంపూర్ణ శాసన ధిక్కారము చేస్తామని శపథము చేశారు. కానిఆవీ, రాతలలో చింపుటకు 14-1-1922 తేదిని అఖిలపక్ష సమావేశము జరిగింది. కాని అదిన్ని నిష్ఫలమైంది. యువరాజు గారి బహిష్కారము జరుగుతూనే వున్నది. ఆంధ్ర దేశములో పన్నులనిరాకరణకు తీర్మానమై 1922 సం॥రం 25 వ జనవరి వరకు గుంటూరు, కృష్ణా, గోదావరి మండలములలో పన్నులు ఆపివేయబడినవి. గుంటూరుజిల్లాలో పూర్ణమైన నిరాకరణము సాగగా, మిలిటరీవారు వచ్చి జిల్లాలో మకాముచేశారు. పల్నాడులో పశువులను జప్తుచేసినప్పుడు అడ్డగించిన ఒకరైతును పోలీసువారు కాల్చివేసిరి. చివరకు 10 వ ఫిబ్రవరికి పన్నుడు ఇచ్చివేయుటకు తీర్మానించబడినది.

ఈ లోపుగా 5 వ ఫిబ్రవరిని సంయుక్త రాష్ట్రములో గోరఖ్‌పురం జిల్లాలో చౌరీచౌరా అను ప్రదేశమందు 21 మంది పోలీసువారిని స్టేషనులో పెట్టి భవనముతోకూడ ప్రజలు కిరసనాయిలుతో తగులపెట్టిరి. వెంటనే గాంధిగారు శాసనోల్లంఘన ప్రయత్నమును మానుకొనిరి. ఈయన చర్య దరిమిలాను అఖిల భారత కాంగ్రెసు కమిటీలో ఆమోదించబడినది. 1922 సం॥రం మార్చి నెలలో గాంధిగారిని పట్టుకొని ఆరుసంవత్సరములు శిక్ష విధించిరి. ఇంకా విరామించవలసిన విషయం శాసనోల్లంఘన జరుపవలెనా, అక్కరలేదా. ఆ 1922 సం॥రం జూనులో ఒక కమిటీని ఏర్పాటుచేసి యీ విషయమును విచారించమనిరి. దేశమంతా సంచారముచేసి శాసనోల్లంఘన విరమించమని వీరు శిఫార్సుచేసినారు. 22 వ సం॥రం వసంతములో నీ విషయమై తీవ్రమైన చర్చజరిగి గయా కాంగ్రెసువరకు నిర్ణయము అపుదలచేయబడినది. గయా కాంగ్రెసునకు (1922 సం॥రం డిసెంబరు 28) దాసుగారు అధ్యక్షులు. దాసుగారు గాంధిగారి పద్ధతిని తిరుగతోడటానికి బద్ధకంకణులైరి. కాని కాంగ్రెసులో ఎట్టిమార్పును అంగీకరింపబడలేదు. అందువల్ల సభ కాగానే దాసుగారు తమ అధ్యక్షతపదవికి రాజీనామా యిచ్చి కౌన్సిళ్లలోకి ప్రవేశించే ఏర్పాటుతో స్వరాజ్యపార్టీ నిర్మించారు. వీరు వెంటనే గాంధిగారి కార్యనిర్మాణమును తలక్రిందులు చేయటానికి దేశమంతా ప్రచారముచేస్తూ, తనదగ్గరకు వచ్చిన రాజీపరతులను చెదరగొట్టి గాంధిగారు పొరపడిరని ఖచితముగా నిందించిరి.

1923 సం॥రంలో ప్రజల మనస్సు "శాసనోల్లంఘనమా, శాసనసభా ప్రవేశమా" అని డోలాయమానంగా ఉండెను. ఈ లోపుగా నాగపూరుకెండా సత్యాగ్రహం వచ్చింది. నాగపూరు పట్నములో జెండాతో ఒక ప్రాంతమునకు వెళ్ళనివ్వమని సర్కారువారు నిషేధించిరి. అదివరకే 'ముల్కా-శాసు' సత్యాగ్రహము జరిగియుండెను. దీనిలో వందలకొలది శిక్కులు లాఠీలతో కొట్టబడ్డా, అహింసను అవలంబించి సత్యాగ్రహిప్రవృత్తను ప్రదర్శింపగలిగినారు. నాగపూరు సత్యాగ్రహానికి అన్ని రాజధానులనుండి సత్యాగ్రహులు వచ్చి సత్యాగ్రహముచేసి, వందలకొలది జయిళ్లకువెళ్ళిరి. ఈవిధంగా గాంధిగారి తత్వానికి, దాసు, మోతీలాల్‌గార్లతత్వానికి వైరుధ్యంగలిగి ఢిల్లీలో 1923 సెప్టెంబరులో జరిగిన ప్రత్యేక కాంగ్రెసునందు, ఎన్నికలలో పాల్గొనవచ్చునని తీర్మానించబడెను. డిసెంబరులోజరిగిన కాకినాడ కాంగ్రెసు ఆ తీర్మానమును ధృఢపరచెను.

1924 సం॥రంలో గాంధిగారిని విడుదలచేసిరి. విడుదలకాగానే ఆయన తిరిగి తన సత్యాగ్రహ విధానమును గూర్చి, కొంతవరకు ప్రయత్నించేశారు. కాని లాభించలేదు. ఆ సంవత్సరం సెప్టెంబరులో తిరిగి అఖిలపక్ష సమావేశము జరిగింది. కాని ఏమీ ప్రయోజనం లేకపోయింది. 1924 సం॥రం డిసెంబరులో బెల్గాము కాంగ్రెసులో గాంధిగారు అధ్యక్షులుగానుండిరి. ఆయన చేతులమీదుగానే బహిష్కారత్రయము మూలబడెను.

1925 సం॥రంలో హిందూ మహమ్మదీయ కలహములు చెలరేగినవి. టర్కీ-వారి ఖలీఫాను వెళ్ళగొట్టుటవల్ల కిలాఫతుఉద్యమం అంతరించింది. కోహాటుపట్నములో జరిగిన హిందూ మహమ్మదీయ అల్లరులలో కొంతమంది చనిపోయినట్లున్నట్లు గాంధిగారును షౌకత్ అలీగారును కమిటీగా ఏర్పడి అల్లరులను విచారించి, వేరువేరు రిపోర్టులను తయారుచేసిరి. నాటితో మిగిలిన పూర్వపు ఐకమత్యముపోయి, హిందువులు, మహమ్మదీయులు రాను రాను దూరమైరి. 1926 సం॥ సెప్టెంబరులో గాంధిగారు ఖద్దరు శాఖను కాంగ్రెసునుండి విడదీసి అఖిలభారత రాట్నసంఘానికిచ్చి, ఒక బహురూపాయలు కాంగ్రెసుకు వదలి ఒక విధంగా కాంగ్రెసునుండి బయటపడ్డారు. 1925 సం॥రం డిసెంబరు కాంగ్రెసు కాన్పూరులో జరిగింది. సరోజినీదేవిగారు అధ్యక్షురాలు. "నేను ఆడదానుమ్మి, యిల్లు సవరించుకోవాలని" అని ఆమె చలోక్తిగా చెప్పిన మాటే నిజమయింది. సత్యాగ్రహము శాసనోల్లంఘనమనే పాత రాతిచిప్పలను పారవేసి, శాసనసభా ప్రవేశమనే కొత్తపాత్రలను వాడుకలోకి తెచ్చారు.

1926 సం॥రం నుంచి శాసనసభల ప్రవేశించడాన్ని గూర్చి 28, 26, సం॥ రములవలె రెండు పక్షములుగాకుండా మొదటిరకంగి కార్యక్రమమైనది. దాసుగారు 25 వ సం॥రంలో చనిపోయిన గాని వారు తలపెట్టిన క్రమార్పులు 1926 వ సం॥ రములో ఆమోదంగా చెల్లినవి. 1926 సం॥ రములో గాంధిగారు రాజకీయ విషయాల్లో మౌనముదాల్చి ఆశ్రమము కదలనని చెప్పారు. కదలనూలేదు. ఆ సం॥రం (1926 సం॥రం) కాంగ్రెసు గౌహతిలో జరిగింది. శ్రీనివాసయ్యంగారు అధ్యక్షులు. అప్పుడే శ్రద్ధానందస్వామిగారిని ఢిల్లీలో ఒక మహమ్మదీయుడు హత్యచేసెనని వార్తవచ్చింది. గౌహతి కాంగ్రెసులో నాభాకు ఆపలేనట సాధ్య- నాసనలేకుండా తీర్మానం చేయబడ్డది. ప్రతికాంగ్రెసు మెంబరు 1000 గజముల నూలు చందా యివ్వవలెననే నియమము కూడ సడలింపబడినది.

1927 సం॥రంలో చివరభాగమందు సైమను కమిటీ నేర్పాటుచేస్తూ ప్రకటన చేయబడ్డది. 1927 సం॥రం చెన్నపట్నములో జరిగిన కాంగ్రెసుకు డాక్టరు అన్సారీగారు అధ్యక్షులు. సైమను కమిటీ బహిష్కరించవలెను విధానమునకు దేశములోని అన్నిపక్షములవారును ఏకమైరి. కాని మహమ్మదీయులు కొందరును, జస్టిసు పార్టీవారును ఈ కట్టుబాటుకు మినహాయింపు. కాంగ్రెసు సమయమునకు ఎన్నికలు పూర్తి అయినవి. కాని మద్రాసులో కాంగ్రెసుకు మంచిబలం ఏర్పడ్డా, అన్నిరాష్ట్రములలోను సమంగా ఏర్పడలేదు. 1927 సం॥రంలోనే నిర్బంధ శాసనములు కొన్నిన్నీ, రూపాయకు 18 పెన్నీల మారకం, శాసనములుగా గావింపబడ్డాయి.

1928 సం॥రం అంతటా సైమను కమీషన్ బహిష్కార చరిత్రయే. ఆయన ఎక్కడకు వెళ్ళినా నల్లజెండాలు, పోలీసు హడావుడులు, లాఠీచార్జీలు తుపాకులు కాల్చడం జరిగింది. 1928 సం॥రం కాంగ్రెసు కలకత్తాలో జరిగింది. దానికి అధ్యక్షులు మోతీలాలు నెహ్రూగారు వారిని 30 గుర్రముల బండిమీద బ్రహ్మాండంగా కలకత్తాలో ఊరేగించారు. కాని సుభాసు చంద్రబోసుగారి పార్టీవారికి, వీరికి, మనస్పర్థలు కలిగి కొంత అల్లరి జరుగుతుండగనే ఢిల్లీలో గాంధిగారికి వారు ఒప్పుకొనిరి. కాంగ్రెసుకు విలిపించి వారు చెప్పిన ప్రకారం ఒప్పుకున్నారు. అప్పుడు గాంధిగారు మరల కాంగ్రెసులో ప్రవేశించినారు. కలకత్తా కాంగ్రెసు సమయానికి అదివరకు సెప్టెంబరులో జరిగిన అఖిలపక్ష సర్వసభ్య సభ తయారుచేయబడిన "నెహ్రూరిపోర్టు" అనబడే నూతన రాజ్యాంగ సంస్కరణ ప్రణాళిక చర్చలోకివచ్చింది. కాని దీనిమీద హిందూ మహమ్మదీయ అభిప్రాయములు భేదించెను. కాంగ్రెసువారు మాత్రం దాని ప్రకారం "డొమీనియన్ స్టేటస్" ఒక ఏడాదిలో ఇవ్వవలెనని గవర్నమెంటుకు గడువు యిచ్చిరి.

1929 సం॥రంలో సైమను కమిటీవారు తిరిగి దేశమంతా సంచారంచేశారు. ఆ సం॥ రమే వైస్రాయిగారు సీమకువెళ్లి అక్టోబరు ఒక ప్రకటనచేసి ఒక విధమైన రాజీకివచ్చారు. నాయకులందరూ నవంబరులో ఢిల్లీ అలహాబాదులలో సమావేశమై వెంటనే "డొమీనియన్ స్టేటస్" ఏర్పాటు చేయవలసినదిగా తీర్మానించారు. డిసెంబరు 23 తేదీన గాంధిగారు వైస్రాయిగారికి సందర్శించారు. ఆరోజునే వైస్రాయిగారు వస్తూవుండగా రైలు క్రింద బాంబుపెట్టిరి. కాని వారికి నష్టమేమియూ కలుగలేదు.

1930–1935

సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్య పర్వము

గాంధిగారు వైస్రాయిని సందర్శించి "డొమీనియన్ స్టేటస్" వాగ్దానము చెయ్యవలెనని పట్టుపట్టిరి. కాని వైస్రాయిగారు ఏమియూ చేయజాలనని చెప్పిరి. దానిమీదట ఆ సంప్రదింపులు వృథా ఆయెను. ఇంతలో 1929 సం॥రం డిసెంబరులో లాహోరు కాంగ్రెసు జరిగింది- జవాహిర లాలుగారు అధ్యక్షులు- పూర్ణస్వరాజ్యం కొరకు సత్యాగ్రహం చెయ్యాలని తీర్మానించారు-

1930 సం॥లో ఉప్పుసత్యాగ్రహం, మహాత్ముని దండయాత్ర జరిగినవి. దేశమందంతటా లాఠీచార్జీలు, శిక్షలు, పెషావరు కాల్పులు, 144 సెక్షను ప్రయోగాలు, ఆర్డినెన్సులు, వేలకొలది పురుషులు, స్త్రీలు, పిల్లలు జైళ్లకు పోవటం, కుమారుని తప్పుకు తండ్రిని శిక్షించడం, మొదలగు కథాక్రమమంతా లోకవిదితమే. గుజరాతులో ప్రత్యేకముగా పన్నులనిరాకరణము జయప్రదంగా కొనసాగింది. 1928 సం॥రంలోనే బార్డోలీలో రీసెటిల్‌మెంటు విషయంలో పన్నులనిరాకరణ బాగుగా సాగి పన్నులు తగ్గించబడ్డాయి. ఈపన్నులనిరాకరణ సందర్భంలో అప్పడైతేనేమి, ఇప్పుడైతేనేమి, జరిగిన నిరంకుశత్వము వర్ణించవలనిగాదు. 1930 సం॥రం జూలై ఆగష్టుమాసములలో సప్రూ, జయకర్లు రాజీకి ప్రయత్నించిరి గాని నిష్ఫలమయ్యెను. చివరకు 1931 సం॥రం 26 వ జనవరి తేదీన గాంధిగారిని ఇంకా యితరవర్కింగు కమిటీ ముఖ్యనాయకులను గవర్నమెంటువారు విడుదలచేసిరి. దాని పలుకుబడిని రాజీకొరకు ప్రయత్నించారు. అందుకు కారణం ముఖ్యముగా బ్రిటీషుసరుకు బహిష్కారము. 1930-31 సం॥లలోనే బ్రిటీషుసరుకు బహిష్కారంవల్ల లాంకషైరు బట్టలవ్యాపారము పూర్తిగా తగ్గిపోయినదని 1935 సం॥రం డిసెంబరు 14 వ తేదీని "టారిఫ్‌బోర్డు" వారియెదుట సాక్ష్యమిస్తూ లాంకషైరునుంచి ప్రత్యేకముగా వచ్చిన వస్త్రసంఘ ప్రతినిధులు ఒప్పుకున్నారు. చివరకు 18 రోజులు రాయబారము జరిగిన తర్వాత 1931 వ సం॥రం మార్చి 5 వ తేదీని గవర్నమెంటు వారికిన్నీ కాంగ్రెసువారికిన్నీ రాజీ (గాంధీ-ఇర్విన్ ఒడంబడిక) కుదిరింది. ఈ ప్రకారం కాంగ్రెసు వారు అఖండమైన జయముగలిగి దేశమంతటా ఉత్సాహము పొంగి పొరలుచూ ఉండెను. కాని గవర్నమెంటువారు ఆంగ్లేయోద్యోగులకుమాత్రం యీ ఒడంబడిక ఏకొమ్మాత్రం యిష్టంలేదు. "గాంధీగారు పన్నులు ఆపేవారు యిస్తించేవారు ఆయన యిస్సించనటనూ, మనం పుచ్చుకోవటమూనా!" అనే ఆగ్రహం వీరికి పుట్టింది. అందువల్ల కాంగ్రెసుద్వారా 20 లక్షల రూపాయలపన్నులు వసూలౌతాయి, ప్రభుత్వానికి తమశక్తి వల్లనేమ సంపాదించాలనే ఉద్దేశముతో అధికారులు పోలీసువారి సహాయంతో మరొక 50 వేల రూపాయలపన్ను వసూలుచేసిరి. దీనివల్ల గాంధీ-ఇర్విన్ రాజీనామా భంగపడిందని గాంధిగారు అభిప్రాయపడి రెండవ రౌండుటేబులు కాన్ఫరెన్సుకు వెళ్ళనని నిరాకరించిరి. వెళ్ళకపోవుటకు ఇంకొక కారణముకలదు. కాంగ్రెసు పక్షంలో వారొక్కరే రాయబారిగా వెళ్ళుచున్నా, జాతీయ మహమ్మదీయపక్షమున అన్సారీగారిని పిలుస్తామని యిర్విన్ గారు వాగ్దానము చేసినను, విల్లింగ్డన్ గారి కాలములో ఈ వాగ్దానము రద్దుచేయబడ్డది. చిట్టచివరకు బార్డోలీ పన్నులవిషయమై ఒక కోర్టునుపెట్టి విచారించుతామనే వాగ్దానంతో గాంధిగారు లండనువెళ్ళుటకు ఒప్పుకున్నారు.

వీరు లండనువెళ్ళినది ఒకక్రొత్త రాజ్యాంగ పరిణామానికియుక్కు- వివరములను చర్చించుటకు గాదు. ఇంగ్లండు, ఇండియాదేశములకు రాజీనామా కుదుర్చుటకు. కాని కొన్నాటప్పటికి ఇంగ్లండు యొక్క ఆర్థిక స్థితి అల్లకల్లోలముగ నున్నది. బ్యాంకులలో డబ్బులేదు. బ్యాంకులన్నియూ మూసుకోవలసివచ్చినది. లేబరుపార్టీ పోయి నేషనల్ పార్టీవచ్చింది. నేషనల్ గవర్నమెంటువారు (కన్సర్వేటివు ప్రభుత్వము) పూర్వాచారపరాయణులు. ఇండియాకు బద్ధవిరోధులు. లండనువెళ్ళిన తర్వాత మితవాద, జాతీయ వాదభేదములు, హిందూ మహమ్మదీయ వైరములు, సాంఘిక ఈర్ష్యలు కలిసి, వీటితో రెండవ రౌండు టేబులు కాన్ఫరెన్సు ముగిసింది. గాంధిగారు డిసెంబరు 28 వ తేదికి తిరిగి యిండియాకు వచ్చారు. గాంధిగారికి బొంబాయిలో అఖండమైన స్వాగతమిచ్చారు. కాని దేశము కల్లోలస్థితిలో నున్నది జవాహరులాలుగారిని అలహాబాదులో అరెస్టుచేసిరి. గఫూరుఖానుగారిని పెషావరులో అరెస్టుచేసిరి. కలకత్తాలో ప్రత్యేకపు ఆర్డినెన్సు జారీచేసిరి. ఇండియాకువచ్చి గాంధిగారు విల్లింగ్డన్ గారికి తంతిద్వారా "మీతో మాట్లాడుటకు రావలెననియున్నది. ఏమిటీ ఈ గోలకు?" అని అడిగారు విల్లింగ్డన్ గారు రౌండుటేబులు విషయములు మాట్లాడితేతప్ప మిగతా విషయములు నాతో మాట్లాడుటకు వీలులేదని జవాబు పంపారు. అంతట కాంగ్రెసుకు వేరేమార్గములేక తిరిగి అడవులపాలై పోరాటమునకు వెళ్లక తప్పిందికాదు.

1932 సం॥రం జనవరి 8 తేదీని కాంగ్రెసు తిరిగి పోరాటము ప్రారంభించింది. అయితే యీసారి కాంగ్రెసువారు వెనుక మొదలుపెట్టిన చోటనే మొదలు పెట్టారు. గవర్నమెంటువారు వెనుక వదలిపెట్టిన చోట మొదలు పెట్టారు. వారి లాఠీలు, వారి ఆయుధములు, వారి నిర్బంధశాసనములు, అరుసులలోనే వచ్చేటప్పటికి కొంతకాలం పట్టినది. ఈమాటు అట్లుగాక వెంటనే ఆ చరణలో పెట్టబడినవి. వైస్రాయిగారు 6 వారములలో నీ యుద్ధమున్నా అణచివేస్తాయని అన్నారు. గాని నాయుద్ధము 6 నె సంవత్సరములు కొనసాగింది. 1931 వ సం॥రం లో 30 వేల మంది జయిళ్లకు వెళ్ళారు. 1933-34 సం॥ రములలో ఒకటి యుగపదిపేల మంది వెళ్ళారు. జైళ్లకు వెళ్లినవారందరికి ఇబ్బందివారు నానాతీరుల కష్టాలు పొందారు.

(9-వ పేజీ కొనవ)
వ్యవసాయ కర్చులు పెట్టుబడి పెట్టవలెను. వీరైనంతవరకు ఆ భూములను సమిష్టి వ్యవసాయ కూలీల సంఘములకు అప్పగించవలెను.

పై పనులను అఖిలభారత కాంగ్రెసు సరిఘమువారు వెంటనే శాసన నిర్మాణము చేయను ప్రచారముచేయను ప్రయత్నించవలెను. యీ తీర్మానములందలి సూచనలను యీ జిల్లా అసెంబ్లీ అభ్యర్థి కాంగ్రెసు అసెంబ్లీ పార్టీయందును అఖిలభారత కాంగ్రెసు ప్రతినిధి భారత కాంగ్రెసు సంఘ సమావేశములందును చర్యలుదెల్పి యీ జిల్లా సంఘముయొక్క అభిప్రాయములను వ్యక్త పరుపవలెను.

(3) క్రిమినల్ ట్రైబ్సు అక్టును పూర్తిగ తొలగించుటకు లేకున్న అవసరమైన మార్పుల గావించుటకు అక్టువల్ల కల్గు బానిసత్వమును బాపుటకు వెంటనే ప్రయత్నించి ఉచితమగు శాసనములను అసెంబ్లీయందు ప్రవేశపెట్టవలెనని యీ జిల్లా ప్రతినిధిని ఇతర అసెంబ్లీ సభ్యులను కోరుచున్నారు."

1-12-35 తేదీన కూడిన కార్యనిర్వాహక సంఘము ఇట్లు తీర్మానించెను. "జిల్లాయందలి రైతులయొక్కయు కూలీలయొక్కయు కష్టములను విచారించి యీ నివేదికను తయారుచేయుటకు శ్రీయుతులు ఓరుగంటి వెంకటసుబ్బయ్య, బెజవాడ గోపాలరెడ్డి, అక్కరాజు వెంకటరామయ్య గార్లను ఉపసంఘముగా నియమించడమైనది.

జిల్లా కాంగ్రెసు వారికి కూలివారి యెడగల ప్రేమ యీ నాటిదిగాదు. 1933 డిసంబరులో వెంకటగిరియందు శ్రీ టంగుటూరు ప్రకాశపంతులుగారి యాజమాన్యమున జరిగిన 18 వ నెల్లూరుమండల రాజకీయసభలో పిచ్చిమంతల రద్దుపరచవలెను తీర్మానమును బెజవాడ చంద్రశేఖరరెడ్డిగారు ఉపపాదించి వె. రాఘవయ్యగారు బలపరచియుండిరి. అప్పటనే చాలమంది రైతు సోదరులు యీ దురాచారమును వదలుటకు వాగ్దానముచేసిరి.

శ్రీ తూములూరు అనంత పద్మనాభయ్యగారు మరికొందరు 8 జిల్లా కాంగ్రెసు ప్రముఖులు యీ జిల్లాలో నివసించుచుండు 1 లక్ష పైగా యుండు యానాదులకు పోలీసువారివల్ల, గ్రామమునసబులవల్ల పెద్ద రైతులవల్ల అవాదిగా చేయించబడుచుండు వెట్టిపనులను నిలుపుటకు 20—6—34 తేదీన జిల్లా యానాదుల సంఘమును స్థాపించిరి. క్రిమినల్ ట్రైబ్సు అక్టువల్ల వీరికి కలుగుచున్న బాధలను నివారణచేసిరి. ఉచితముగ గస్తుతిరుగుట, నిలిచిపోయినది. 45 గ్రామాల యానాదులకు ఇండ్లస్థలము యిప్పించుటకు ప్రయత్నించినారు. 8 పాఠశాలలు 1930 లో క్రొత్తగా నిర్మించబడినది. సం॥ 0—6—0 వంతున చందాలిచ్చిన సభ్యులు 1800 మంది కలరు. 25 ఫిర్కా సంఘములు 1 తాలూకా సంఘము నెల్లూరులో యానాది విద్యార్థులకు భోజన వసతిగృహము ఉన్నది. యానాదులపై అక్రిమముగ మోపబడిన కేసులను సంఘములవారు వాదించుచున్నారు. దొడ్లవరదారెడ్డిగారు వారితలవనిచ్చి మరికొందరు, కొడవలూరు గ్రామమునసబుతమ్ముడు రెట్టివారు యానాదులను కొట్టినందుకు సంఘమువారు కేసులుచేయగా ముద్దాయిలు వ్రాతమూలకమైన క్షమాపణ యిచ్చినందున సంఘము కేసులను వదలుకొనెను.

100 గ్రామములనుండి వచ్చిన 4000 మంది అతిథులతో 2 యానాది మహాసభలు జరిగినవి. మొదటి సభకు ప్రకాశంపంతులుగారు రెండవ దానికి రిటైర్డు హైకోర్టు జడ్జిగారైన దివాన్ బహదూర్ భాష్యం అయ్యంగారు అధ్యక్షులు.

జిల్లాయానాది సంఘముల తరపున కత్తి చెల్లమ్మ అనుఆమె 10-11-35 తేదిన శ్రీ రాజేంద్రప్రసాదు గారికి (కాంగ్రెసు ప్రెసిడెంటు) 4-8-0 సమర్పించి తమ సంఘమునకు కాంగ్రెసుపై గల భక్తిని ప్రేమను కనుపరచెను.

తక్కువ కొలత పాత్రలను వాడుట చట్టమునకు విరుద్ధము. నేరము. అన్యాయము. ఇది ఇతర జిల్లాలలో లేదు. మఃజిల్లా గోకూడ దీనిని రూపుమాపవలెను.

జిల్లా యానాదిసంఘ కార్యదర్శి వెన్నెలకంటి రాఘవయ్యగారు జిల్లా పోలీసు సూపరెండెంటుగారగు హెచ్. డి. లాథాముగారికి పైవిషయమును గూర్చి వ్రాయగా వారిచ్చిన జవాబును వ్రాసిరి.

" మీరు 19-8-35 తేదిన వ్రాసిన జాబుచేరినది. తక్కువ కొలపాత్రలను తక్కువ తూకపు గుండ్లను నిర్మూలించు సందర్భమున మీకు అన్నివిధముల తోడ్పడుటకు పోలీసువారు సంసిద్ధముగ నున్నారు ఐ. పి. సి. 264, 265, 266 శిక్షలక్రింద పోలీసువారు కేసులు పెట్టుటకు వీలులేకున్నది. ఐనను తక్కువ కొలత నేరమునుగూర్చి మాకు రిపోర్టుచేసినట్లయితే మేమే మేజిస్ట్రేటుకు రిపోర్టు క్రిమినల్ ప్రా. కో. 100 (1) (బి) క్రింద రిపోర్టుచేయుదుము. త్వరగాను చక్కగాను పనులు జరుగవలెనంటే మెజిస్ట్రేటు కోర్టులో దావా దాఖలు చేయుటే యుక్తము "

నెల్లూరు,
23—3—1935.

హెచ్. డి. లాథాము,
జిల్లాపోలీసు సూపరెంటు

పై సందర్భమునుబట్టి కూలీల కార్మికుల న్యాయమైన హక్కులను రైతులు పెట్టుబడిదారులు గుర్తెంగి ప్రవర్తించుట ధర్మము, ఇరువురికిని శ్రేయస్కరమని తలచెదము.

మైపాడు సమ్మె.

పైసమ్మె నెల్లూరు తాలూకా మైపాడు గ్రామంలో 1931 ఆగష్టులో ప్రారంభమై 4 మాసములు జరిగెను. సేద్యగాండ్లతో ప్రారంభమై తరువాత కూలీలకుగూడ ప్రాకెను. సమ్మెకు పూర్వము నెల 1-కి ప్రతిసేద్యగానికి

రాగులు	వడ్లు	పెట్టుబడి	
19 మం.	10 మం.	సం॥ 6 తూ.	సమ్మెకుపూర్వము.
8	14	సం॥ 8 తూ.	సమ్మెకు అనంతరము

సమ్మెకు పూర్వము పిచ్చిమంతతో కూలి కొలుస్తూ తూ 1 కి 8 మంతలు వాము వనూలు చేయుచుండెరి. సమ్మె అనంతరము తూ 1 కి 4 మంతలు వాము ఏర్పడినది. 20 రూపాయలవరకు వడ్డీ, ఇలాగు తూములవరకు నాముతేసంద పోయినది. పిచ్చిమంత పోయి ఖరామంత ఏర్పడినది. సమ్మె కాలమున ప్రక్క గ్రామస్థులు కాంగ్రెసు వాయనగు తేపూరు పిచ్చిరెడ్డిగారు వీరికి పని కల్పించిరి. మైపాడులో పట్నం బాలిరెడ్డిగారు హెచ్చు కూలిని మొదట ఇచ్చి సమ్మెకు సహాయపడిరి. తాటటూరు శేషారెడ్డిగారు సమ్మెను నడిపించిరి. దువ్వూరు బలరామరెడ్డిగారు సమ్మెదార్లకు తోడునీడలై సహాయపడిరి. సమ్మె జయప్రదముగా జరిగినది. రైతులు ప్రశంసనీయమగు సామరస్యాన్ని చూపిరి. సుమారు 200 మందికి ఈసమ్మె సంబంధించినది మైపాడు చెరువులో పనువులమేతకు, విడవలి కోతకు కూలీలకు వసతికలిగెను.

పూడిపర్తి సమ్మె.

1935 ఏప్రెల్ నెలలో నెల్లూరు తాలూకా పూడిపర్తి గ్రామములో ప్రారంభమై 2-9-35 వరకు జరిగినది. ఈ సమ్మెలో సుమారు 3000 మంది సేద్యగాండ్లు, అన్ని కులముల కూలీలు పాల్గొనిరి. సమ్మెకు పూర్వము పిచ్చిమంతలతో కూలీలు జీతాలు కొల్చుచుండిరి. సమ్మె వల్ల ఖరామంతలు ఏర్పడినవి. 18-7-35 తేదీన రాజీ జరిగినది. రాజీషరతులు పెద్ద రైతులు అవలంబించలేదు. చిన్న రైతులు ఒప్పుకొనిరి. మరల 2-9-35 తేదీన ప్రక్కగ్రామ పెద్ద రైతగు కట్టం రెడ్డి వెంకటసుబ్బారెడ్డిగారును, కాంగ్రెసు ప్రముఖుడగు యర్రంరెడ్డి కోదండరామిరెడ్డిగారు, జిల్లా కాంగ్రెసు అధ్యక్షునను కలిసి అందరికోరికపై కమిటీగా ఏర్పడి వారుచేసిన తీర్మానము ప్రకారము కడపటి రాజీ కుదిరి ఆప్రకారమే అమలు జరుగుచున్నది. సమ్మెయందు కొంచమైనను దౌర్జన్యము జరుగలేదని అధికారులే తమ సాక్ష్యమునందు ఒప్పుకొన్నారు.

	సమ్మెకు పూర్వము.	మొదటి రాజీ. 18—7—35	కడపటిరాజీ 2—9—35
నెలజీతం	1 తూ.	2 తూ.	1½ తూ.
సేద్యగాండ్లకు	పిచ్చిమంతతో	ఖరా	ఖరా
పెట్టుబడి	4 పిచ్చ	5 (ఖరా)	8 తూ
		ఖరా	ఖరా
	—	5 తూ రు 10	2½ తూ 10 రూ
		వరకు వడ్డీలేదు	వరకు వడ్డీలేదు.
సాదా కూలీలకు	పిచ్చిమంత	ఖరామంత మధ్యాహ్నం అన్నం కోతల, నాటు వేతల్లో	ఈ విషయం ఇరువురు తీర్మానించకుండా వదలివేసిరి.

25—6—35 తేదీన జిల్లా కాంగ్రెసు సామాన్య సంఘ సమావేశము దిగువ తీర్మానమును గావించెను.

"పూడిపర్తిలో జరుగుచుండు సమ్మెలోని పేదలకు రు 25/- లకు తక్కువ కాకుండా ధనసహాయము చేయవలెనని యీ సభవారు తీర్మానించుచున్నారు " ఇదిగాక అదే తేదీన కార్యనిర్వాహ సంఘములో "పూడిపర్తి తకరారులను నివారించుటకు గం॥ హనుమారెడ్డిగారిని, పొణకా కనకమ్మగారిని పీ రిరువురు కోరే మరొకరిని ఉపసంఘముగా నియమించడమైనది 28-9-35 తేది మరల జిల్లా కాంగ్రెసు సామాన్యసభ దిగువ విధముగ తీర్మానించెను.

"పూడిపర్తి రైతులను కార్మికులును రాజీపడినందుకు యీ సభవారు అభినందించడమైనది."

పై సమ్మె కాలమున జిల్లా కాంగ్రెసు కార్యనిర్వాహకవర్గ సభ్యులు సమ్మె ప్రదేశమునకు బోయి కూలీల రైతుల కష్టముల విచారించి కనుగొనుచు మండలాధికారులకు తెల్పుచుండిరి.

రతిమాత్రలు

స్త్రీ పురుషులకు ఆనందములో తనివితీర్చుటకివియే?

ఇందు రస విషాదులు చేర్చక కస్తూరి, బంగారు, హిమాలయపర్వత వనమూలికలతో గొప్ప రోగీశ్వరువద్ద గ్రహించి ముసలితనము లోకములో లేకుండచేయుటకు వీర్యపటుత్వము లేనివారికి తేపనశక్తి కలిగించుటకు సంతానప్రాప్తిలేని స్త్రీలకు పుత్రభిక్ష పెట్టుటకు ప్రయత్నించి ఈమహారోగరాజము వెల్లడిచేయుట కవకాశము కలిగించితిమి. సందేహించక వాడితీరుడు, లేదా విచారించిన లాభమున్నదా? గుణములేనిచో డబ్బు వాపసు చేతుము. అరగంటలో వీర్యమును రాయిరవలెజేసి రమించుటకు ఉల్లాసము కలుగజేయుటలో గవ్వనకైపనికిరావు. మాచెదకేల కార్డువ్రాయుము.

డాక్టరు
ఎ. సాంబమూర్తి.
చీరాలు.

60 మాత్రలు 5-0-0
శాంపిల్కు 80 మాత్రలు రు. 8-0-0

రాత్రినార పండ్లపొడి,

పెద్ద ప్యాకెట్లు ... 0—1—0
శ్యాంపిల్ ప్యాకెట్లు ... 0—0—6

హింటాక్ తాంబూల మాత్రలు.

100 మాత్రల ప్యాకెట్టు 0—2—0.
శ్యాంపిల్ ప్యాకెట్టు 0—0—3.

ఆగస్త్యాశ్రమము, చిన్నబజారు, నెల్లూరు.

నెల్లూరుమండలి కాంగ్రెసు చరిత్ర

(8-వ పేజీ తరువాయి)

1927 లో జిల్లా ఆదిఆంధ్ర ఉద్ధారణసంఘము స్థాపింపబడెను. నెల్లూరులో హరిజనబాలుర హాస్టలు ఈ సంఘము ప్రారంభించెను. వెంకటగిరి, ఆత్మకూరు, గూడూరు, వగైరా గ్రామాలనుండి బాలురను ఈసంఘము పోషించుచుండెను. 6 గురు బాలికలను కూడ పోషించెను. శ్రీయుత యిప్పా వెంకయ్యగారు హాస్టలును శ్రద్ధతో జరిపించుచుండిరి. మునిసిపాలిటీవారు సంవత్సరమునకు రు 240 వంతున గ్రాంటిచ్చుచుండిరి. 1931 లో శ్రీ అన్నదాత ఆదినారాయణయ్య బి. ఎ. బి యల్. గారు ఈ సంఘముయొక్క కార్యదర్శిత్వము వహించి నేటివరకు నిర్విఘ్నముగను జయప్రదముగను ఈసంస్థను నడిపించుచున్నారు. ఇటీవల జిల్లా హరిజనసేవా సంఘమువారు కూడ సహాయపడుచున్నారు. మునిసిపాలిటి హరిజనసత్రము హాస్టలుకు గృహముగా వాడుకొనబడుచున్నది.

150 అంకణముల స్థలము సం॥నకు రు 8-0-0 లు బాడుగవంతున 50 సం॥ల వరకు బాడుగకు తే 19-7-34 దీన సంఘమున కియ్యబడినది. ప్రస్తుతము యీసంస్థ 35 బాలురను పోషించుచున్నది. మొత్తముమీద మొదటినుండి నేటివరకు ద్రవ్యము వసూలై హరిజనబాలుర విద్యకై వినియోగింపబడినది. బాలురు ఇతరకులస్థులకు ఎంతమాత్రము తీసిపోని విధమున మంచి ప్రవర్తనకలిగి, మాంసభక్షణమువదలి విద్యను అభ్యసించుచున్నారు. శ్రీ ఆదినారాయణయ్యగారి పరిశ్రమ, దేశసేవ ఎన్నదగినది.

జిల్లా హరిజనోద్యమమును వర్ణించునపుడు వెంకటగిరి నివాసులగు శ్రీ కమతం వణ్ణురంగం గారిపేరు వదలుటకు వీలులేదు. వీరు వృత్తి కారణమున కాంగ్రెసునందు ఇంతవరకు చేరకున్నను సదాఖద్దరునే ధరించురు. వీరి నందనారు హరికథ విన్నపుడు శ్రోతల నిశ్చేష్టులగుచుందురు. వణ్ణురంగంగారు కవీశ్వరులు. రాలను సహితము కరిగించు చక్కని కీర్తనలను వీరు రచించినారు. దైవభక్తిపరుడు, దేశభక్తియుతుడు, నిరంతరము సంఘసేవా పరాయణుడు.

హరిజనసేవా సంఘములు

తే 25-12-35 దీన ప్రథమజిల్లా హరిజన సేవాసంఘము స్థాపింపబడెను. ఈసంఘము స్వామిసేవక పద్ధతితో సభ్యులను ఏరుకొనును. రాజకీయములుగాని కూలీల కష్టములుగాని ఈ సంఘమునకు పనికిరావు.

క్రైస్తవ మిషనరీలవలె బడులు, 2 ఆసుపత్రులు, ప్రభుత్వపు లేబరు శాఖవలె బావులు డొంకలు యేర్పరచగానే హరిజనులు తమ ఆకటి చిచ్చును మరచి వీరిని కొనియాడుదురని ఈ సంఘముల సభ్యులు భ్రమపడుచుండుట మాకు నవ్వు వచ్చుచున్నది. కూటికిలేక జొరయుకులతో పస్తులు మాడుచుండు హరిజనులకు ఎంతమాత్రము రుచింపని, నిరుపయోగమైన దేవాలయ ప్రవేశముతో ప్రొద్దులు పుచ్చుచుండుట గాయముపై మిరపపొడి చల్లినట్లుండును. దగ్గరకు రానీయవలెననియు, దేవళాలు తెరువవలెననియు విసుగులేక పలుకుచుండు వీరు ఆకలి బాధను తొలగించుటకుగాని, భూముల నిప్పించుటకుగాని కూడకు కనీస వేతనమును నిర్ణయించుటకుగాని, జీవితమంతయు శ్రామికులకు ధారబోసి ఎముకలు తాను మిగిలిన వృద్ధులకు ఉపకార వేతనముల నిప్పించుటకుగాని హరిజన కూలీలకు గృహవసతులను భీమా వసతులను కల్పించుటకుగాని వారి సంఘబలమును ఆత్మగౌరవమును వృద్ధిచేయుటకుగాని వీరు ఏల పూనుకొనరు? అప్రస్తావన వచ్చిరాకమునుపే వీరు అయిష్టమును భయమును ఏల చూపింపవలెను? హరిజనుల ఆర్థిక కష్టములగూర్చియు, తలమును కలగు కడ్డీకట్లు, తప్పుడు కుంచములు, జమీందార్ల అక్రమ నిస్తులు మొదలగు ఘోరమైన, అత్యవసరమైన, హరిజనులకు ప్రాణతుల్యమైన, వాంఛలనుగూర్చి ఒక్క మాటయైనను చెప్పరేల? ప్రజాదరణమును బొందవలసిన యీకాలమునగూడ స్వామిసేవకపద్ధతియే వీరికి శరణ్యమగుట గౌరవప్రదము కాదని మా అభిప్రాయము. వెంటనే ఈ అనాగరికపు పద్ధతిని ఈ సంఘము త్యజించునని ఆసించెదము. ప్రధానోద్దేశ్యమైన అస్పృశ్యతా ప్రచారమును ఇటీవల వారు విడచుటకూడ శోచనీయము.

నెల్లూరుజిల్లా హరిజన సంఘ కార్యదర్శి శ్రీయుత బొమ్మా శేషురెడ్డిగారు. ఈయన 1920 లో పాఠశాలను బహిష్కరించినది మొదలు నిరంతరము దేశసేవయే చేయుచున్నారు. 1921 యందు జరిగిన మద్యపాన నిషేధమునందును, 1930, 32 సత్యాగ్రహ సమరములందును, 34 హరిజనసేవ యందును, 1935 రైతు ఉద్యమమునందును ఎన్నికలందును ఇతడు మితిలేని ఉత్సాహమును చూపుచునే యున్నారు. గండవరమునందు 1935 లో ఆశ్రమమును స్థాపించి పనిచేసి యుండెను.

నెల్లూరుజిల్లా హరిజనసేవా సంఘము చేసిన పని వివరములను కార్యదర్శి తెలిపిన విధముగా దిగువ వ్రాసితిమి.

సం॥	ప్రచారము.	పాఠశాలలు.	భోజనవసతి.	గ్రంథాలయములు.	బావులు.
1933	రూ 400	రూ 826	రూ 110	రూ 75	...
1934	847	555	925	...	15
1935	175	390	1585	...	...

పైపనులకుగాక కార్యస్థాన వగైరా ఖర్చులు కలిపి

మొత్తం 1933 లో 1158- 4-10
1934 ,, 2127- 1- 3
1935 ,, 2731-11-10

వెచ్చింపబడెను.

5 వసతిగృహములలో 101 మంది హరిజన విద్యార్థులు ఉచితబస, భోజన, విద్యావసతులను బొందుచున్నారు.

కోరాబత్తుని చిన్నయ్య (హరిజనుడు) 1933 నుండి యీ యుద్యమమునచేరి హరికథలవలన ఉపన్యాసముల మూలమున అస్పృశ్యతా ప్రచారమును విరివిగాను, ప్రశంసనీయముగను చేయుచున్నారు, ఇతడు కొన్నిగ్రామముల హరిజనులను గోమాంసమును వర్జించునట్లు చేయగలిగినారు

1933 లో నెల్లూరుతాలూకా పోట్లపూడియందు రైతుయువకులు హరిజనులిచ్చిన పానకమును త్రాగినారని వారిని కొందరు గొప్పరైతులు వెలివేసియు, కూలీల రాకుండజేసియు, పనిపాటలవారిని రాకుండజేసియు దేవాలయములోకి ప్రవేశింపకుండ నిగించియు తీవ్రమైన సంఘ బహిష్కారమును 1 సంవత్సరముపాటు జరిపించిరి. శ్రీయుతులు పుచ్చలపల్లి సుబ్బరామిరెడ్డి, కోదూరు బాలకోటారెడ్డి, తిరుమూరు కృష్ణారెడ్డి, ఇందుపూరు సుందరరామిరెడ్డి మొదలుగా గల యువకబృందము యీ కష్టములను ఓర్పుతో సహించిరి. వీరు దేవాలయములోకి ప్రవేశించకుండా చేయుటకు ధర్మకర్త వగైరాలు దేవాలయములు మూయించిరి. కొంతకాలమైన ఇరువుర దేవాలయములో ప్రవేశించకుండునట్లు తీర్మానించుకొని దేవాలయమును మూతవేసిరి కాని నైవేద్య దీపారాధనలు జరుగుచుండెను. అంతట ధర్మకర్త పార్టీవారు ప్రవేశించినందున యువకులుకూడ లోపలికిపోయిరి. దీనితో నైవేద్య దీపారాధనలుకూడ ముగిసెను. కట్టకడకు ధర్మకర్తలు తమపట్టును వదలుకొని యువకులకు లొంగిపోయిరి.

కూలీలు; కార్మికులు

1935 ఆగస్టు మాసమున జరిగిన అఖిలభారత కాంగ్రెసు కమిటీలో కార్మికులకు తోటు పడుటకై ఒక ఉపసంఘము ఏర్పడినది. దానికి కృపలానీగారు కార్యదర్శి. కాంగ్రెసుకును కూలీలకును ఏలాటి సంబంధము లేదనియు, కూలీల సందర్భమున కాంగ్రెసు శ్రద్ధ వహించినయెడల రైతులకు కాంగ్రెసుపై అభిమానము నశించుననియు కొందరు తలంచుచున్నారు. ఇది పొరపాటు. మరియు కేవలము సత్యమార్గమున ద్రొక్కుచున్న కాంగ్రెసు కార్మికుల కూలీల కష్టములను పెడచెవినిపెట్టి యుండజాలదు. దీనికి నిదర్శనము 1931 లో వల్లభభాయి పటేలుగారి ఆధిపత్యమున జరిగిన కరాచి కాంగ్రెసునందు తీర్మానింపబడి ఇపుడు ప్రతి సభ్యత్వపు దరఖాస్తుకు చేర్చబడుచుండు ధృఢపత్రమునలో నిట్లున్నది.

"కాంగ్రెసువారు నిర్ణయించిన స్వరాజ్యములో నీదిగువ వివరింపబడిన హక్కులు రాజ్యాంగ విధానమున నుండవలెను. ... ...

15 యంత్రశాలలలో పనిచేయువారికి తగిన జీతములుండవలెను, ముసలివారికిని, రోగులకును రక్షణయుండవలెను. యజమానులకును. పనివాండ్రకును వివాదములను పరిష్కరించుటకు సంఘము లుండవలెను.

16. కార్మికులకు దాస్యబంధ ముండకూడదు.

17. కార్మికులలో స్త్రీలకు ప్రత్యేక రక్షణలుండవలెను.

18 యంత్రశాలలలోను, గనులలోను, బిడ్డలచేత పనులు చేయించకూడదు.

19. సంఘముల నేర్పాటుచుటకు వ్యవసాయకులకును, కార్మికులకును హక్కులుండవలెను."

పైసూత్రముల ననుసరించి తే 15-9-35 దీన నెల్లూరులో సమావేశమైన నూతన జిల్లాకాంగ్రెసు కార్యనిర్వాహక వర్గము దిగువ తీర్మానములను అంగీకరించెను.

(1) "పిచ్చుకతింపలతో జీతాలు, కూలీలు ఇచ్చుట చట్ట విరుద్ధమును, అక్రమమును కాబట్టి ముద్ర కొలత పాత్రలతోనే జీతాలు, కూలీలు కొలువవలెనని జిల్లాయందలి రైతులను యీ సభవారు హెచ్చరించుచున్నారు. మరిన్ని జిల్లా కాంగ్రెసు సామాన్య సభ్యులందరు యీనియమములను విధిగా పాటించవలెనన్ని యీసంఘమువారు తీర్మానించుచున్నారు.

2. అఖిలభారత కాంగ్రెసు సంఘము, కరాచి ప్రాథమిక హక్కుల ననుసరించి కార్మికులకును, వ్యవసాయ కూలీలకును, ఋణబాధితులగు వ్యవసాయదారులకును (అ) వెంటనే ఉపకరించు కార్యవిధానమును నిర్ణయించవలెను.

(ఆ) దేశమంతట కూలీల సంఘములు, వ్యవసాయ సంఘములు స్థాపించవలెను. వ్యవసాయకులకును, కార్మికులకును ప్రస్తుతము కల్గుచున్న యిబ్బందులను తొలగించుటకు వెంటనే పూనుకొనవలెను.

(ఇ) సుఖజీవనమున కత్యవసరమైన కనీసపు కూలిని కర్మాగారములందును వ్యవసాయమందును నిర్ణయించవలెను.

(ఇటీవల మహాత్ముడు ఆరోగ్యకరమైన జీవనానికి అవసరమైన కనీసపు కూలిని కార్మికుల కొసంగవలెననియు, అఖిలభారత నూలువారి సంఘమువారు ప్రతి మనిషికి దినమునకు 0—8—0 వంతున ఇయ్యవలయుననియు తెలిపియుండిరి. 22—8—35 తేది దీనిని భారత గ్రామ పరిశ్రమల సంఘమువారు గాంధిగారి నాయకత్వమున ఆమోదించియుండిరి.

(ఈ) 60 యేండ్లు దాటిన ప్రతి వృద్ధుకు జీవితాంతమువరకు ఉపకార భృతి యొసంగవలెను.

(ఉ) కార్మికుల స్త్రీలకు ప్రసవమునకు పూర్వము 6 వారములు పిమ్మట 6 వారములు, ఫ్యాక్టరీ యజమానులే ఉపకారవేతనము లియ్యవలెను.

(ఊ) సంవత్సరమునకు కనీసము 20 రోజులైనను (ఇప్పుడున్న సెలవురోజులుగాక) జీతముతోటి సెలవును ప్రతి కార్మికునకును వ్యవసాయ జీతగానికిని లభింపజేయవలెను.

(ఋ) బ్రిటిషు ఇండియా గ్రామాదులందును స్వదేశి సంస్థానములందును నిస్సహాయులగు కూలీలచే చేయించుచుండు వెట్టిపనులను, ముఖ్యముగ స్వదేశి సంస్థానములందు జరిగెడి అములనందున్న ఒక విధమైన బానిస వ్యాపారమును నిర్మూలించుటకు కంకణము కట్టుకొనవలెను.

(ౠ) కనీసము 15 సంవత్సరములకు లోబడిన బాలురచేత ఫ్యాక్టరీ ఆక్టుక్రింద వచ్చినట్టి గాని రానట్టిగాని ఏ కర్మాగారములోను కూలి చేయించరాదు.

(ఌ) క్రొత్త ప్రాజెక్టులక్రింద సాగుబడికి రానున్న భూములను విధిగా ప్రభుత్వమువారు భూమి లేనివారికి మాత్రమే ప్రత్యేకించి ఇయ్యవలెను. వారికి ఇండియాలో ప్రభుత్వమువారు

(దీనికొరకు 8-వ పేజీలో చూడుడు.)

మూడవ ఆంధ్రరాష్ట్రీయ జమీ్ రైతు మహాసభ

జమీ్ రైతు సంఘములయొక్కయు, కర్షక సోదరులయొక్కయు, కర్తవ్యము.

రాష్ట్ర సంఘ కార్యదర్శి ప్రకటనము.

ఈమహాసభ యీనెల 30, 31 తేదీలందు చిత్తూరులో జరుగనున్నది.

ఆంధ్రరాష్ట్ర జమీ్ రైతు అవసర మహాసభవారు విశాఖపట్టణములో అంగీకరించిన నూతన నిబంధనావళి ప్రకారము యీమహాసభయందు నూరుగురకు మించని కేంద్రసాధారణ సంఘము ఎన్నుకొనబడవలెను. ఈ సంఘమువారు వెంటనే చిత్తూరులో సమావేశమై ఒక ప్రధానాధ్యక్షుడు, ముగ్గురకు మించని గౌరవాధ్యక్షులు, ఒక ప్రధాన కార్యదర్శి ఇద్దరు సంయుక్త కార్యదర్శులను ఎన్నుకొనుటయేగాక ప్రధానాధ్యక్షులు ముగ్గురు కార్యదర్శులుసహా 25 మించని కేంద్రకార్యవర్గమునుకూడ ఎన్నుకొనవలెను. అవసరమగుచో యీకేంద్ర కార్యవర్గమువారు అధ్యక్షకార్యదర్శుల సహా అయిదుగురకు తక్కువకాని క్లుప్త సంఘమును ఒకదానిని ఎన్నుకొనవలసియున్నది. యీమూడుసంఘముల వారికినిగూడ ఒకరి విరామకాలములో మరియొకరికి వరుసగా సంఘముయొక్క సర్వ కార్యక్రమములు నిర్వహించుటకు సంపూర్ణ హక్కులకలవు కానియీసంఘములన్నియు సాధారణ సంఘమువారికి బాధ్యతగలిగి యుండును. తదితర నిబంధనలన్నియు యీసంఘముయొక్క నిభంధనావళియందు చూడగలను.

పైప్రకారము ఎన్నుకొనబడే సాధారణ సంఘము మున్నగునవి 1937 సంవత్సరాంతమువరకును పనిచేయును.

ఈమహాసభకు ప్రతినిధులుగా విచ్చేయువారు యీసంఘముయొక్క క్రీడానులక్ష్యమును అంగీకరించి నాల్గణాలు చెల్లించియుండవలెను. సదరు క్రీడాసారములు సభాద్వారమున దొరకగలవు. ప్రతినిధులగూర్చి అవసరమగు నియమములు రాష్ట్రసంఘాధికారులు అప్పటప్పటికి చేయవచ్చును.

ఇప్పటపనిచేయుచున్న స్థాయిసంఘము 1933 వ సంవత్సరంలో ఏలూరులో జరిగిన మహాసభయందు ఏర్పడి, అప్పటితో దానిపరిమితి తీరగలదని గమనించదగును. నిబంధనప్రకారము ముందు ఏర్పడు కేంద్ర సాధారణ సంఘము మహాసభా ప్రతినిధులచే నెన్నుకొనబడవలసినదైనను జిల్లాసంఘముల సూచనలను గమనించుచు యీయెన్నికలు జరుపుట ఆచారమైయున్నది. ఇప్పుడుమనకు ఆంధ్రదేశములోని గంజాం, విశాఖపట్టణం, గోదావరి, పశ్చిమగోదావరి కృష్ణా, గుంటూరు, నెల్లూరు, చిత్తూరు జిల్లాలలో జిల్లాజమీ్ రైతు సంఘములును అక్కడక్కడ సంస్థానసంఘములును కలవు. చెంగల్పట్టు జిల్లాకు అట్టి సంఘము యేర్పడవలసి యున్నది

ఆయాజిల్లా జిమీ్ రైకు సంఘమువారు తమజిల్లాపక్షమును సాధ్యమైనంతవరకు ఎనమండుగురికి మించకుండా మహాసభలో ఏర్పడే కేంద్రసాధారణ సంఘమునకు సభ్యులుగా నుండువారి నామములను సూచన రూపముగా యీక్రింది విలాసమునకు చిత్తూరు పంపించ ప్రార్థితులు. ఇట్లు చేయుటలో తమజిల్లాలోని జమీ్ రైతు సంఘములతోకూడ సంప్రదించకోరిక. ఈసభ్యులనుసూచించుటలో ఒక్కహాంశమును మనముగమనింపవలసియున్నది. ఇదివరలో మనమెన్నుకొనిన సభ్యులలో చాలమంది సభలకు రానివారు, చందాలు చెల్లించనివారు, ఉద్యమమునట్ల శ్రద్ధలేనివారు. ముఖ్యముగా రైతులహక్కులకై సమరమును సాగించ శాసనసభలకు నిజమైన ప్రతినిధులు వెడలనున్న యీతరుణమున మతదీక్షతో జమీ్ రైతు ఉద్యమమును సాగించే బద్ధకంకణులతో మనసంఘమును నింపివేయాలి. అట్లుకానినాడు బైటగాని శాసనసభలలోగాని దీనులైన జమీనురైతు కోటులపట్ల మనధర్మము నిర్వహింపజాలము. ఈయంశమును బాగుగగుర్తించియే, జిల్లాసంఘములవారు అట్టిదీక్షవహింప నంగీకరించినవారి నామములనే సూచింపప్రార్థన.

తమసమస్యలను, యిబ్బందులను మహాసభకు ఆయాసంస్థానములలోని కర్షకసోదరులు సంపూర్ణముగా నివేదించాలి.

మరియు, అనేక జమీందారీలలో నేడుజరుగు నిర్బంధములు, శిస్తులభారము, జాఫాలఘోరము, ఎస్టేటుల్యాండు అక్విజిషనుకుగూడ వ్యతిరేకమైన దారుణచర్యలను గూర్చిమాకు తగుసంజాయిషీ వచ్చుటలేదు. బాధలనైన పడుదురుగాని వానినిగూర్చి రాష్ట్రసంఘమునకొక్క ఱాబును వ్రాయుటకు పూనుకొనరు రైతుసోదరులు బాధానివారణకై వ్యక్తులవైపుగాక సంఘమువైపు చూచుటకు మనమలవడాలి. సంఘదృష్టి గల్గువరకు మనస్థితిబాగుపడదు. ఆయా జమీందారీలలోని పైన తెలుపబడిన యిబ్బందులను గూర్చి ప్రతి జమీందారీనుండియు మాకు వెంటనే చిత్తూరు నివేదికలను పంపించ ముఖ్యముగాకోరుచున్నాము. మహాసభలో యోచించుటకు వీలగును.

మనసమస్యలు.

ఏలూరు మహాసభలో మనకసీసపు కోర్కెల తీర్మానమును చేసితిమి. వెంకటగిరి మహాసభలో ప్రకటించిన ఆదర్శబలముతోపాటు స్పష్టమైన నిర్మాణభావములుగూడ కలవని అందువలన రుజువు పరచితిమి. సదరు కోర్కెలు చట్టరూపముదాల్చు సవకాశము నేడింతమాత్రము లేదు. ఇందులకు నిదర్శనము పట్టాభియకుగారి కొద్దిసాటి సవరణబిల్లు—ధరల మార్పుదలనుబట్టి ఏసాలుకాసాలు శిస్తులలో మార్పుచేసికొనుటకు జమీందారునకును, రైతునకునుకూడ అవకాశము యిచ్చేబిల్లు—కూడ మూడుసంవత్సరములనుంచి అదిగోఇదిగో అనుటయేకాని చట్టముకాలేదు. ఈలోగా పన్ను భారమువలన వేలు లక్షలు కమతములు నాశనమైపోయినవి. ప్రస్తుతచట్టము ప్రకారము శిస్తు జాఫాదావాలు ఆర్థికమాంద్యములోకూడ పైలగుచుండి డిక్రీలగుచున్నవి ధాన్యము బస్తా రు 7-0-0 ల నుండి రు 2-8 0 కు దిగిపోయి నపుడున్ను, జొన్నలు వగైరా రు 70-0-0 ల నుండి రు 20-0-0 లకు దిగిపోయినపుడున్ను గాలివానలు, అనావృష్టులు అధికమై నట్టియు, ఈ అయిదు సంవత్సరములలో రైతులకుకాని ఈబిల్లుఎందుకా? కొంతకాలము యీబిల్లును శాసనసభలో ఒకసారి జమీందారు అంగీకరించలేదని త్రోసివేసిరి. పిమ్మట పట్టాయక్ గారు జమీందారులతో పొందుకుదుర్చుకొన్నపుడు తామే బిల్లుగాదీనిని ప్రవేశపెడతామని గవర్నమెంటు దీనికి వాయిదా వేసిరి. గతసాలున తిరుత్తని జమీనురైతు సభలో బొబ్బిలిరాజాగారుపన్ను సించుమ యీబిల్లును తమపార్టీసమస్యగాచేసి శాసనసభలో చట్టమును చేయించెదమనియు, తమరిని తమపక్షమునసే జమీ్ రైతులోకము నమ్మికొని యుండవసినదనియు ఆందోళనాపరులైన రాజకీయ ప్రచారకుల మాటలువినరాదనియు గంభీరవాగ్దానమునూన్నా, హితబోధయు నూన్నచేసిరి. ఇపటికిన్ని తమయీవాగ్దానము యింతకుపూర్వపు వాగ్దానములవలెనే వాజ్మాత్రమే ఇకపదినెలలలో నూతన యెన్నికలువచ్చును, అప్పుడు వారెక్కడనుందురో చెప్పట కష్టము. ఇంతకును, పట్టాయకుగారి శాంతము ఆశ్చర్య కరమైనది.

కానఎట్టి స్వల్పఉపకారమైనను రైతులకు జరుగవలెనన్న రైతుసేవాదీక్షితులైన ప్రతినిధులతో కూడిన శాసనసభలలోగాని సాధ్యముకాదు. అట్టితరుణము త్వరలోరానున్నది. ఒకవేళసత్పురుషులు శాసనసభలో ప్రవేశించినను తగినంత సంఘబలము ఆందోళన దేశములో జరిగినగాని ఒకసమస్యపట్ల ఆదరణముకలుగదు. కాననేడు మనకర్తవ్యములురెండు:- మనకసీసపు కోర్కెలతీర్మానము ఎన్నికలలో కాంగ్రెసువారు పక్ష సమస్యగా అవలంబించినట్లు చేయుట. మన సంఘశక్తిని అత్యధికముగా ప్రజ్వలింపజేయుట. రైతువారీ గ్రామాలలో కంటె జమీందారీ గ్రామములలోని ఓటర్ల సంఖ్య అధికమనిగుర్తింపుము. కోటిమంది జమీందారీ కర్షకులయొక్కయు, వారికి సంబంధించిన వారియొక్కయు సేవకంటె అత్యుత్తమ నిర్మాణకార్యక్రమము ఏమికలదు? ఆంధ్రజమీ్ రైతు సోదరులు మేలుకాంచి శ్రమయనక సహాస్రములుగా యీమహాసభకు విచ్చేసి సభాముఖమున ముఖ్యసమస్యలన్నియు సాకల్యముగా చర్చించి తీర్మానించవలెననియు, వానియాచరణకై కార్యక్రమమును నిర్ణయించవలెననియు మిక్కిలి కోరుచున్నాము. రైలుఛార్జీలు తగ్గింపబడినవి గనుక కంతేనరకు దూరపు ప్రతినిధులరాకకు యిదిప్రోత్సాహకరమని నమ్మచున్నాము.

కె. మందేశ్వరశర్మ,
ప్రధాన కార్యదర్శి,
ఆంధ్రరాష్ట్ర జమీ్ రైతు సంఘం,
కొవ్వూరు.

కాంగ్రెసు స్వర్ణోత్సవము

స్థానికసంఘములు ధనమును వ్యయపరచగూడదు.

మదరాసు గవర్నమెంటువారి ఉత్తరువు.

కాంగ్రెసు మహాసభ రాజకీయసంఘమగుటచే కాంగ్రెసు స్వర్ణోత్సవమును జరుపుటకు జిల్లాబోర్డులును మ్యునిసిపాలిటీలును తమ ధనమును వ్యయపరుపగూడదు. స్థానిక సంఘములవారు సంఘముల ధనమును యీ విషయమున వ్యయపరుపకుండ మాటలచే కాంగ్రెసును ప్రశంసించుటకు దొరతనమున కెట్టి అభ్యంతరణయునులేదు. ఈరీతిగా గవర్నమెంటువారు స్థానిక సంఘములన్నిటికిని ఉత్తర్వులను పంపిరి.

అఖిల భారత కాంగ్రెసు అధ్యక్షులు

సంఖ్య	సం॥రం॥	స్థలం.	అధ్యక్షుని పేరు.
1.	1885	బొంబాయినగరం	డబ్లియు. సి. బెనర్జీగారు
2.	1887	కలకత్తా	శ్రీయుత దాదాభాయి నౌరోజిగారు
3.	1887	మద్రాసు	బదురుద్దీన్ తయ్యాబ్జిగారు
4.	1888	అలహాబాదు	యూల్ గారు
5.	1889	బొంబాయినగరం	సర్ విలియంవెడర్ బరన్ గారు
6.	1890	కలకత్తా	సర్ ఫిరోజిషా మెహతాగారు
7.	1891	నాగపూర్	శ్రీయుత పి. ఆనందాచార్యులుగారు
8.	1892	అలహాబాదు	డబ్లుయు. సి. బెనర్జీగారు
9.	1893	లాహోరు	శ్రీయుత దాదాభాయినౌరోజిగారు
10.	1894	మద్రాసు	శ్రీయుత ఆల్ ఫ్రెడ్ వెబ్ గారు
1.	1895	పూనా	శ్రీ సురేంద్రనాధ బెనర్జీగారు
2.	1896	కలకత్తా	మహమ్మదు రహిముతుల్లాసయానిగారు
2.	1897	అమరోటి	సర్ పి శంకరనాయరుగారు
14	1898	మద్రాసు	ఆనందమోహన బోసుగారు
15.	1899	లక్నో	రమేశచంద్ర దత్తుగారు
16	1900	లాహోరు	యన్. జి. చంద్రవర్కారుగారు
17.	1901	కలకత్తా	డి. యి వాచాగారు
18.	1902	అహమదాబాదు	సురేంద్రనాధ బెనర్జీగారు
19.	1903	మద్రాసు	లాలమోహన ఘోషుగారు
20.	1904	బొంబాయి	సర్ హెన్రీ కాటన్ గారు
21.	1905	కాశీ	గోపాలకృష్ణ గోఖ్లేగారు
22.	1906	కలకత్తా	దాదాభాయి నౌరోజిగారు
23.	1997	సూరత్	డాక్టరు రసవిహారి ఘోషుగారు
24.	1908	మద్రాసు	డాక్టరు రసవిహారి ఘోషుగారు
25.	1909	లాహోరు	పండిత మదనమోహన మాలవ్యాగారు
26.	1910	అలహాబాద్	సర్ విలియమ్ వెడర్ బరన్ గారు
27.	1911	కలకత్తా	పండిత బిషన్ నారాయణ ధార్ గారు
28.	1912	బాంకిపూర్	ఆర్. యన్. మధోల్కారుగారు
29.	1913	కరాచీ	నవాబు సయ్యద్ మహమ్మదుబహదూర్ గారు
30.	1915	బొంబాయినగరం	సర్ సత్యేంద్రప్రసన్న సిన్హాగారు
31.	1916	లక్నో	ఆనరబుల్ బాబు అంబికాచరణ మజుందారుగారు
32.	1917	కలకత్తా	బి. సెంటమ్మగారు
అవసర కాంగ్రెసు		బొంబాయినగరం	శ్రీ హసన్ ఇమాముగారు
33.	1918	ఢిల్లీనగరం	పండిత మదనమోహన మాలవ్యాగారు
34.	1919	అమృతసరం	పండిత మోతీలాలు నెహ్రూగారు
అవసర కాంగ్రెసు		కలకత్తా	లాలా లజపతిరాయ్‌గారు
35.	1920	నాగపూర్	సేలం విజయ రాఘవాచార్యులుగారు
36.	1921	అహమ్మదాబాదు	హకీం అజమల్ ఖానుగారు (జైలునందున్న సి. ఆర్. దాసుగారికిగాను)
37.	1922	గయ	చిత్తరంజన దాసుగారు
అవసర కాంగ్రెసు		ఢిల్లీ	మౌలానా అబుల్ కలామ్ అజద్ గారు
38.	1923	కాకినాడ	మౌలానా మహమ్మదాలీగారు
39.	1924	బెల్గాము	మహాత్మగాంధిగారు
40.	1925	కాన్‌పూర్	శ్రీమతి సరోజనిదేవిగారు
41.	1926	గౌహతి	శ్రీమాన్ యస్. శ్రీనివాసఅయ్యంగారు
42.	1927	మద్రాసునగరం	డాక్టరు యమ్. ఏ. అన్సారీగారు
43.	1928	కలకత్తా	పండిత మోతీలాలు నెహ్రూగారు
44.	1929	లాహోరు	,, జవహరులాలు నెహ్రూగారు
45.	1931	కరాచి	సర్దార్ వల్లభాయిపటేలుగారు
46.	1932	ఢిల్లీనగరం	సేట్ రంఛోడ్‌లాల్ అమృతలాల్గారు
47.	1933	కలకత్తానగరం	జె. యమ్. సేనుగుప్తాసతిగారు
48.	1934	బొంబాయినగరం	శ్రీయుత రాజేంద్రప్రసాదుగారు

డిసెంబరు 28

భారత కాంగ్రెసుమహాసభ స్వర్ణోత్సవము

యేబదియొకటవ వర్ధంతి

1935 డిశంబరు 28 వ తేదీ.

యువసంవత్సర పుష్యశుద్ధ తృతీయ్యా శనివారం.

కాంగ్రెసుపట్ల దేశభక్తి కలవారిని దేశభక్తులను అందరిని ఆహ్వానించుట

ఉదయమున నగర సంకీర్తనమును భజనను జరుపుట.

ఉదయమున 8½ గంటలకు జాతీయ పతాకమును ఎగరవేయుట.

స్వర్ణోత్సవ బహుమానగీతమును పాడుట.

బీదలకన్నదానము చేయుట.

మధ్యాహ్నము ఇష్టాగోష్టి సమావేశము జాతీయక్రీడలు మున్నగువాటిని జరుపుట.

తరువాత బహిరంగసభను జరుపుట.

సభలో స్వపక్షమును గూర్చి (ప్రాపగాండాను) ప్రచారము చేయగూడదు.

సౌఖ్యప్రదమైన యీ అవసరమున బహిరంగసభకు అందరిని గూడ నాహ్వానించుట.

అవకాశమున్నచో యిళ్లవద్ద దీపాలను పెట్టి దీపావళిని జరుపుట.

ఇళ్లపైనను మోటారుకారుల పైనను సైకిళ్ల పైనను జాతీయపతాకములను ధరించుట.

పౌరులందరును చిన్నసైజు పతాకాములను తమ క్యాలకు అమర్చుకొనుట.

డోంగ్రేగారి
బాలామృతము
బలహీనమైన బిడ్డలకు పుష్టియున్ను బలమున్ను, ఆరోగ్యము నిచ్చును.
అన్ని స్థలములందు దొరకును.
ప్రొప్రయిటరు:—
కె. టి. డాంగర్ అండ్ కో,
గిర్ గాం-బొంబాయి.

మకుళాదిసుగంధతైలము

తలమెరుగునకు వుపయోగించుకొన్న పార్శ్వపు తలనొప్పి కండ్లుమంటలు చిరకాలముండి బాధించు తలనొప్పులను నివారించి వెండ్రుకలను దువ్వులవలె పెంచును.

4 ఔన్సుల సీసా రు .0—8—0.

తిమిరభాస్కరాంజనము

కండ్లకు కాటుకగా నుపయోగించిన మసకలు రేచీకటి, తిమిరములు, నీరుకారుట (క్యాటరాక్టు మాత్రము కాదు) రెండుగా కనుపడుట మొదలగు మాపునకు సంబంధించిన కంటి వ్యాధులను పోగొట్టును.

విశ్వనాధ ఆయుర్వేద వైద్యశాల
హెడ్డాఫీసు బ్రాంచి
శ్రీ పూ మ. ట్రంకురోడ్డు, నెల్లూరు.

నెల్లూరు మండల కాంగ్రెసు చరిత్ర సంక్షేపము

[8-వ పేజి తరువాయి]

రము వారి జీతములహెచ్చించెను. వస్తువుల స్టోరుపెట్టి రూపాయకు పావలా వంతు వడ్డీబాధ తప్పించెను. 1934 లో అసెంబ్లీకి కాంగ్రెసు అభ్యర్థి గెలుపొందెను.

జిల్లా కాంగ్రెసు, రీసెటల్‌మెంటు ఆందోళన ప్రారంభించినది. సుమారు 20 ఫిర్కా రైతుసభలను కాంగ్రెసువారు 1935 లో జరిపిరి. నీటివసతులకు, లంచముల నిర్మూలనమునకు అప్పుల పరిష్కారమునకు, వడ్డీరేటు నాము తగ్గించుటకు పాటుపడుచున్నది.

నెల్లూరు మండల కాంగ్రెసు చరిత్ర సంక్షేపము

[స్థాపితము 9—9—1908]

అస్తమించిన దేశభక్తులు:-

కందాడై శ్రీనివాసన్, పూండ్ల చినసుబ్బరామిరెడ్డి, గంగినేని నర్సపనాయుడు, రాళ్లపల్లి రామసుబ్బయ్య, అళ్లబాల కృష్ణారెడ్డి, చేజర్ల లక్ష్మీనృశింహం, పెళ్లకూరు శేషారెడ్డి, ములుమూడి పేరారెడ్డి, బాడీ రమణారెడ్డి, మల్పూరు వీరారెడ్డి గార్ల కీర్తి చంద్రికలతో వన్నెకెక్కినది మన నెల్లూరు మండలము.

జైళ్లకు పోయినవారు

1921 — 52; 1930 — 346; 1932 — 106

స్త్రీలు:—1930 లో 9 మంది; 1932 లో 16; బాలురు:—1930 లో 20; హరిజనులు:—1921:—కలివెలి పెంచెలయ్య; 1930 లో సుకపల్లి రాఘవులు, నాగపూరుజెండా సత్యాగ్రహములో 6 గురు పాల్గొనిరి. 1930 లో ఒక యానాదిస్త్రీ జైలుకుపోయెను.

స్వరాజ్యనిధి వసూలు. 1935—1668

1921—14648-6-1, 1922—2055-0-11, 1928—3670-14-8, 1929—28128-13-4, 1930—7846-2-10, 1933—11762-5-9

కాంగ్రెసు సభ్యులు.

1921—10000, 1922—435, 1923—1000, 1935—3278

బహిష్కారములు.

1921 లో ప్లీడర్లు 5; విద్యార్థులు 33; ఉపాధ్యాయులు 2; గ్రామాధికార్లు (1921, 1930 కలిసి) 40; తమ ఉద్యోగముల వదలుకొనిరి. 1921 లో కల్లు సారాయి సర్కారు వరుంబడి రు 1,78, 667 నుండి 228 కి తగ్గెను. 1921 లో 100 కి 16 వంతులే ఓట్లిచ్చిరి. 3 పోలింగు స్టేషన్లలో వట్టిపెట్టెలే.

నిర్మాణ కార్యక్రమము.

1921—24 మధ్య స్థాపింపబడిన జాతీయ పాఠశాలలు 13. 1921—23 మార్చి మధ్యజిల్లా కాంగ్రెసు అమ్మినఖద్దరు రు. 18000. 1929—34 వరకు నెల్లూరు జిల్లాలో ఖద్దరు అమ్మకము రు. 1,51625 ఉత్పత్తి 3,10832.

కూలీలు.

1923 పిచ్చుముంతల రద్దుచేయునట్లు జిల్లాసభ వెంకటగిరిలో తీర్మానించెను. 1929 లో మైపాడు హరిజన సేద్య కూలీలసమ్మె. 1935 లో పూడిపర్తి సేద్యపు కూలీలసమ్మె.

పై రెండుచోట్ల సేద్యగాండ్ల జీతాలు హెచ్చింపబడెను. పిచ్చుముంతలు రద్దుచేయబడెను. నాములేకుండు వగైరా వసతులు కల్గింపబడెను. రైతులు కాంగ్రెసు రాజీకి తోడ్పడి సంతోషముతో సమ్మతించిరి. 1934 జూన్ లో నెల్లూరు జిల్లాలోని 1 లక్ష మంది యానాదులకు సంఘము స్థాపింపబడెను. 1300 మంది చందాలిచ్చిన సభ్యులు. 25 ఫిర్కా 1 తాలూకా సంఘములు, యానాది బాలురకు హాస్టలు 45 గ్రామాల యానాదులకు ఇండ్ల స్థలాలు- పోలీసులవల్ల, గ్రామాధికార్లవల్ల గస్తు, వెట్టిచాకిరి వగైరా బాధలు తప్పుట 4000 మందితో రాష్ట్రసభ - హైకోర్టుజడ్జి భాష్యంఅయ్యంగారు 31-3-35 తేదిన ప్రెసిడెంటు. సి. టి. ఆక్టుబాధలు తప్పించుటకు జిల్లా కాంగ్రెసు ప్రయత్నము.

జమీన్ రైతులు.

ములుంరేటు క్రొత్తపట్నంలో (సర్కారుది) 1-3-0 ఎకరాకు. దానికే ఈతముక్కలలో (రాజాగారిది) 70 రూ. తమలపాకులపైరుకు. 1931 నుండి నేటివరకు కొందరు జిల్లాకాంగ్రెసు ప్రముఖులు వెంకటగిరి జమీన్ రైతులను అక్రమ శిస్తులనుండి కంచబాధలనుండి ఇతర దౌర్జన్యమునుండి కాపాడుటకు సాయపడిరి. ఇక్ కంటాక్సు (రూ 1-కి 0-1-6) శివునిమేర, మొదలగు అక్రమపన్నులు అంతరించెను. కంచపుల్లరులు కొంత తగ్గెను. మేకల పన్ను జీవము 1-కి 0-5-0 నుండి 0-3-0 లకు తగ్గెను. లంచాలు కొంతవరకు అడుగంటెను. ప్రభుత్వము రైతులకు ఆదుకొనెను.

ఉప్పు.

1930 లో 10 చోట్ల సత్యాగ్రహము; గోగులపల్లె, అటగాని తిప్పలలో వందలకొలది మణుగులు ఉత్పత్తి 500 మంది గోగులపల్లె రైతులు గాంధి ఇర్విన్ ఒడంబడికవల్ల 1935 వరకు సం॥ 1000 మణుగుల వంతున చేయుట జిల్లాయంతట 2 నెలలక్రింద సర్కారు బహిష్కరించుట.

హరిజనులు.

1933, 1934, 1935 లో జిల్లా హరిజన సంఘమువల్ల హరిజనుల విద్యకై రు 1435 లు, భోజనబసలకు రు 3364 లు, బావులు, రీడింగురూము, వగైరాలకు రు 159 లు వ్యయమైనది. 5 విద్యార్థి వసతిగృహములలో 100 మంది హరిజన బాలురకు ఉచితభోజన బస, విద్యావసతి కలుగుచున్నది.

దేశనాయకులు.

మహాత్ముడు, దాసు, హోభాసీ, బజాజి, బ్యాంకరు, రాజేంద్రప్రసాదుగార్లు జిల్లాకు వచ్చిరి

ఎన్నికలు.

నెల్లూరు మున్సిపాల్టి (1925-1929) కావలి, సూలూరుపేట, వెంకటగిరి తాలూకా బోర్డులు 1931-33 వరకు కాంగ్రెసుపార్టీ స్వాధీనమందుంటెను. మున్సిపాల్టీ 4000 ఖద్దరు కొనెను. హరిజన సత్రము కట్టించెను. పాఠశాలలలో హిందీ, వడకుట నేర్పించెను. పన్నులు తగ్గించెను. హరిజన వాడల బాగుపరచెను. పాకీవారి సమ్మె అంతే

(దీనికొరకు 7-వ పేజీ కింద చూడుడు.)

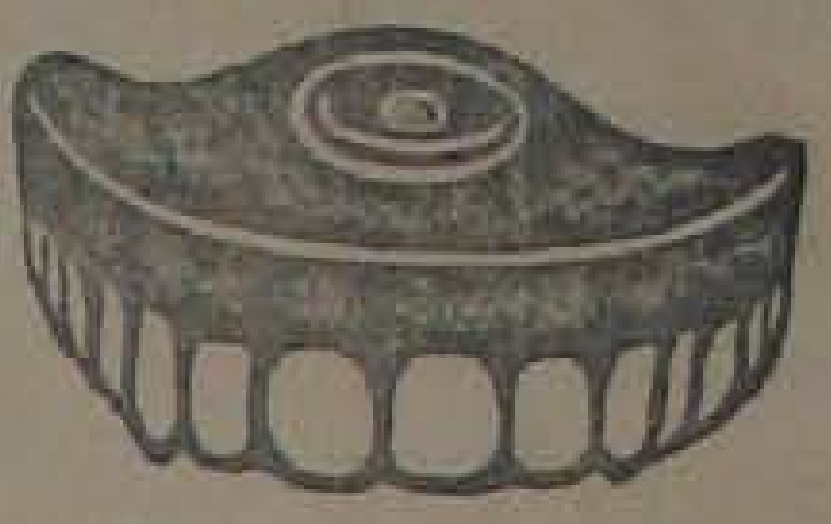
పండ్లు కట్టబడును

డాక్టర్

యం. కె. కోరాగారి

దంత చికిత్సాలయము,

ట్రంకు రోడ్డు, నెల్లూరు.

ఆహారమును బాగుగా నములుడు! జీర్ణశక్తి పెంపొందించుకొనుడు! ఆరోగ్యమును పొందుడు! చెడిన, పూడిన దంతములను పూర్తిగాగాని విడి విడిగా ఒక్కొక్కటిగాగాని కట్టించుకొని, సౌందర్యమును పొందుడు యుండకులుండుడు!

సౌందర్యమే సౌఖ్యము.

దంములసెట్టు గ్యారంటీ ఉపయోగము

దంతములకు, చిగుళ్లకు సంబంధించిన అన్ని వ్యాధులలో మా సలహానైకొని చికిత్స పొందుడు చార్జీలు సులభము. అందరకు అందుబాటుగా నుండును.

గ్రహణి మాత్రలు

రక్త, జిగట, అతిసార, కాలర హకలరా మొదలగు సమస్త విరేచనములకు అమోఘముగా పనిచేయును ఒక మాత్రకే గుణము కనుపించును.

25 మాత్రల సీసా 1 కి రు 0—5—0.

క్యేటలాగు ఉచితము—ఏజెంట్లు కావలెను.

సత్తి వెంకటరెడ్డి,

ఇంద్రియ సంజీవి డిపో, యేలేటిపాడు,

పెనుగొండపోస్టు, పశ్చిమ గోదావరిజిల్లా

ఇంద్రియసంజీవినీవటి

స్త్రీవాంఛ లేనివారికి, యౌవనముపోయిన వారికి, శుక్లనష్టము మొదలగు వ్యాధులచే వీర్యము పల్చనైనవారికి, స్త్రీల, కుసుమవ్యాధులకు వరప్రసాదము వంటిది. పథ్యములేదు అద్భుతమైన గుణమునిచ్చును.

50 మాత్రల సీసా 1 కి రు 1—8—0.

ఎస్టేట్సులాండు ఆక్టు.

1934-వ సం॥ వరకు అన్ని సవరణలున్నూ ఇనాముల బిల్లున్నూ చేర్చి, అన్ని వివరణములున్నూ, యీ ఆక్టుక్రింద వ్యవహారములను లిమిటేషను కాలము తెలియగల షెడ్యూల్ తోటిన్నీ తెలుగున వ్రాయబడి చక్కని బైండు చేయబడినది. ఆర్డరుతో సొమ్ముపంపువారికి పోస్టేజి సహా రు. 1—6—0 లు V. P. గా పంపగోరు వారు రు 0—8—0 లు స్టాంపు చీట్లు అడ్వాన్సు పంపవలెను.

మేనేజరు:—

తెలుగు లా జర్నల్ ఆఫీసు,

నెల్లూరు.

దక్షిణ గంజాము జిల్లాలో కఱవు.

ఆచార్య రంగాగారి సంచారము.

ఆచార్య రంగా నాయకులుగారు నవంబరు 13 వ తేదీ రైలులో సోంపేటలోనికి జిల్లా రైతుసంఘ కార్యదర్శి యుక్కా నారాయణరెడ్డి గారితో సంచార కార్యక్రమము గురించి మాట్లాడి అచ్చట కేంద్రీకరించియున్న చుట్టుపట్ల గ్రామ వాసులతో కఱవు విచారణ ప్రారంభించిరి.

సోంపేట.

నందిగామ ఎస్టేటు ఈ పరిసర ప్రాంతము లలో మంచినీరుగాని, పశువులకు నీరుగాని లేదు. పంటలు పూర్తిగా పోయినవిగదా అని కొన్ని చెప్పిరి. అదికూడా పూర్తిగా పోయినది. కూలి చేయుదమన్న పనులు దొరకుటలేదు. ఈ చుట్టుపట్ల గ్రామములవారు రంగూను హెచ్చుగా వెళ్లుచున్నారు. సోంపేట గల్లీలో రైలు వేయుట వల్ల కూలి పనులుకూడా వచ్చినవి.

రావివలస

(పాతటెక్కలి ఎస్టేటు) ఈ గ్రామము యొక్క విస్తీర్ణము 1470 ఎకరములు, పల్లం 500 ఎకరములు, మెట్ట 400 ఎకరములు, మిగతది కొండలు, చెఱువు గర్భములు పల్లములలో పూర్తిగా పంట పోయినది. 80 ఎకరములు మాత్రం సాగు చేయబడినది. 1/4 వంతు పంట కూడా రావడములేదు. పశువులను దూరముగా యున్న సంతలకు తీసుకపోయి సగము ధరలకు అమ్ముచున్నాము. త్రాగుటకు నీరులేదు. మేయుటకు గడ్డిలేదు పశువులకు. ఈ గ్రామమునుండి షుమారు 100 మంది రంగూను వెళ్లిరి.

నందిగాము.

(నందిగాము విజయనగరం ఎస్టేటులోనిది) ఈ గ్రామమునకు షుమారు 8 గంటలు రాత్రికి నందిగము చుట్టుపట్ల గ్రామములవారు వేచియుండిరి.

(1) పశువులకు గడ్డి, నీరులేదు. 30 మైళ్ల దూరమునవున్న సంతలకు తీసుకొనిపోయి రు 100 వెలగల పశువులను రు 30, 35 లకు విక్రయించుచున్నారు.

(2) కూలి ప్రజలకు పనులులేక యింటిలో యున్న ఏ నిల్వ బంగారముకూడా అమ్మి ఆడబ్బతో రంగూను పోవుచున్నారు అచ్చటకూడా పనులు లేవని జాబులు వచ్చుచున్నవి. యిచ్చటకు దగ్గరగావున్న పెంటపూరు అనే గ్రామమునుండి 75 మంది అనగా 750 జనాభావున్న గ్రామమునుండి 75 మంది యిప్పటికి రంగూను వెళ్లిరి.

(3) ఈ ప్రాంతమునుండి షుమారు 1000 బండ్లు వరకూ 300 మైళ్ల దూరములోయున్న "నవరంగపూర్" స్టేటుకుపోయి ధాన్యములను కొనుచున్నారు. దారిలో చాలా పశువులు చనిపోవుచున్నవి.

(4) చెఱువులలోని నీరు పూర్తిగా ఎండిపోవుటచేతను, ఏకొద్ది నీరుతోయున్న చెఱువులను పశువులు తొక్కుటవల్ల ఆ నీరు చెడి పశువులకు ఒక విధమైన జబ్బుకూడా వచ్చుచున్నది. ఈ ప్రాంతములోయున్న చెఱువులు షుమారు 15 సం॥ అయి మరామత్తులేవు. నీటి యిబ్బంది హెచ్చుగా యున్నది.

తెంబూరు.

(నందిగాము ఎస్టేటు) ఈ గ్రామమునకు వుద యము కేగితిమి. పైవిచారణలకంటె ఈ గ్రామము చాలా విచిత్రముగాయున్నది. త్రాగుటకు నీరు ఏ మూడు మైళ్ల దూరమునుండి తెచ్చుచున్నారు. ఆ నీటితో పశువులనుకూడా కడుగుచున్నారు. గోర్జుకు చాలాదూరము గత రెండు సం॥ నుండి పంటలులేవు గ్రామ మొత్తముపై యిప్పుడు 6 గరిశల ధాన్యము కూడాలేదు. కూలి ప్రజల జీవనము పూర్తిగా కష్టముగాయున్నది. రంగూను, కలకత్తా మిల్లులకు అస్సాము టీ తోటలకు పోవుచున్నారు. గవర్నమెంటు ఋణములకు చాలామంది రైతులు పిటీషనులను చేసి ఎస్టేటుకు షుమారు రు 1000 వరకు బకాయీలు పడియున్నది.

వెంకటాపురం.

(యినాము గ్రామము) మేము వెళ్లినప్పటికి చాలామంది రైతులు హాజరుగా యున్నారు. యిచ్చట వారందరు యినాము రైతులైయుండడమువల్ల ఏ సం॥ పంట పూర్తిగా ఆ సంవత్సరము భూకంపం వోలె మరొకని పోవడముచేత సాధ్యము మియ్యాలేవు. చాలా కష్టముగా నేయున్నది. యిప్పటినుండి తినుటకు ఒక పూటకైనా భత్యము లేదు. యిచ్చటనుండి షుమారు 700 బండి ధాన్యమునకు నవరంగపూర్ స్టేటుకు వెళ్లినవి. దారిలో నాలుగు జతల పశువులు ప్రాణములు విడిచినవి. కొన్ని బండ్లు ఆ పర్వతముల మధ్య చినిగిపోవుటవల్ల ఆ ధాన్యముకూడా ఆ అరణ్యములలో విడిచిపెట్టవలసి వచ్చినది. వచ్చే సంవత్సరము మదింపులకు కూడా చాలా కష్టముగాయున్నది. ఈ గ్రామము మొత్తము 12 ఎకరములలో జొన్న వేసినాము. వర్షము పూర్తిగాలేక చెడిపోయినది. సంతలకు పశువులు తోలినా కొన్నవారు కనిపించుటలేదు. ఆడవాళ్లు సంతలకుపోయి అచ్చట టోకు వ్యాపారస్తులవద్ద సామానులుకొని గ్రామములో చిల్లరగా అమ్మి ఆ లాభముతో కాలము గడుపుచున్నారు, రంగూను, కలకత్తాలకు హెచ్చుమంది పోవుచున్నారు. ఈ గ్రామము పాటి సాములకు ఒక మహాము స్థలమువున్న నూయిలోని నీరుకూడా పూర్తిగా ఎండిపోయినది. ఈ ఒక నూయిపై చుట్టుపట్ల గ్రామవాసులు ఆధారపడియున్నారు.

కాశీబుగ్గ

(తర్లా ఎస్టేటు) యిచ్చటకూడా నీటి కఱవు వ్యాపించియున్నది. ఈ ఎస్టేటు మొత్తములో 1000 ఎకరములు సాగు కాబడినది. సాగుఅయిన భూమినుండి ఒక అణావంతు పంటకూడా రావడంలేదు. పశువులకు మేతలేక, చనిపోవుచున్నవి. రెండు మూడు మైళ్లలో నీరువున్న స్థలములకు ఈ పశువులను తోలుకపోయి కడుగుకొనుచున్నారు. కొన్ని గ్రామములలో త్రాగుటకు నీరులేక రాత్రిపూట 4 మైళ్ల దూరములోయున్న స్థలములకు వచ్చి నీరు తోడుకపోవుచున్నారు.

ఈ ప్రాంతములనుండి రైతులు తహశీలుదారువారి వద్దకు ఋణ దరఖాస్తులు పెట్టి ఒకరిని నిర్బంధించినట్లు కూడా తెలియుచున్నది.

రంగూను ప్రాంతములకు చాలామంది పోవుచున్నారు.

హరిపురం

(మందసా ఎస్టేటు) ఈ ఎస్టేటు మొత్తముపై 2/5 వంతు సాగు కాబడినది. సాగుఅయిన భూములపై 1/16 వంతు కూడా ఫలించలేదు. భూములయొక్క పంట చూడమని ఎస్టేటువారిని ఎన్నిసారులు వారా యింతవరకూ కోరలేదు. పంటకూడా అటులనే విడిచిపెట్టి వేసినాము. ఈ ప్రాంతమునుండి నవరంగపూర్ స్టేటుకు విస్తారముగా బళ్లువెళ్లి ధాన్యము తెచ్చుచున్నారు. కూలి ప్రజలకు జీవితము చాలా కష్టముగా యున్నది. పశువులను కొండమైకైనా తోలుకపోవుదమన్న ఎస్టేటువారు పన్ను చెల్లించనిది పశువులను కొండలలోనికి విడిచిపెట్టమని అంటూయున్నారు.

కొర్లాము

(జలంత్ర ఎస్టేటు) పై అన్ని స్థలములోయున్నవే యిచ్చటకూడా అల్లుకొని యున్నవి. నీళ్ల కఱవు పశువులకు మేత చాలా కష్టముగాయున్నది.

చేసిరామ చంద్రపురం.

(బారువ ఎస్టేటు) యిచ్చట పూర్తి నష్టము అవ వీలులేక రెండణాల విలువగల పంట పండినది. మదింపులు కూడా రావడములేదు. ఎస్టేటువారు కిమానను యిస్తామని చెప్పి యిప్పటికి 1/4 వసూలుచేసుకొన్నారు. వసూలైన తరువాత కిమానను మాట మరచిరి.

బారువ

(పేరువ స్టేటు) ఈ ఎస్టేటులో కొంత భాగము పండినది. చాలా హెచ్చు శిస్తులు. కూలి ప్రజలకు కొద్దిగా సముద్ర ప్రాంతముల వున్నవారలు త్రాడుపని దొరకచుండును. మంచినీళ్ల కఱవు యిచ్చటకూడా వ్యాపించియున్నది. పశువులకు కూడా నీళ్లులేవు.

సోంపేట

(టెక్కలి ఎస్టేటు తలతంపర ముఠా) ఈభాగము పూర్తిగా పోయినది. గడ్డినీరులేక పశువుల నులియించుచున్నారు. ఏ కొద్దిమందికి కొబ్బరి తోటలు వుండడమువల్ల కొంతవరకు వారికి ఆధారములున్నవి. వర్షము లేనిచేత కొబ్బరికూడా సరిగా ఫలించలేదు. కూలిప్రజలకు ఒక్క త్రాడు పనితప్ప రెండవపనిలేదు. ఆ త్రాడుపై ఆధారపడు వారుకూడా చాలా తక్కువ. మంచినీళ్ల కఱవు విశేషముగా యున్నది.

సంచారము పూర్తిచేసి బరంపురం వెళ్లిరి.

మక్రీపూడి రేంజి రైతుల యిబ్బందులు.

ఈ రేంజి రివిన్యూ యిన్‌స్పెక్టరు పమిడిం పాటి రంగయ్యగారికి, తాశీలుదారు టంగుటూరి రాఘవరావుగారు బావమరిది, తాశీలుదారు బావమరిదిపన్నూరు కరణం శివరాజు వెంకటరమణయ్య తహశీలుదారు వద్దకుడు కూచిపూడి కరణము గన్నెపూడి రంగయ్య, వీరలకు మిక్కిలి దగ్గిరబంధువులు పన్నమూరి కరణం, వేమవరపు కరణం. వీరలకు బంధువులు గోదమ కరణములు. అందరు ఒకోట్ల ఒకటి చీక కాయపిందు.

వెనుక కరణములుచేయు అక్రమములు రివిన్యూ యిన్‌స్పెక్టర్లకు వారుచేయు అక్రమములు తాశీలుదారులకు చెప్పకొనుటకు వీలుండెను. ఇప్పుడు వీర్లలో ఎవరుచేసిన అక్రమము బయటపెట్టినా దానిఫలితము బయటపెట్టినవాడికే అనుభవం. మామూళ్లు యివ్వకపోతే యిక వారి అగచాట్లు చెప్ప తరంకాదు.

యిందులకు ఉదాహరణముగా పన్నూరు కరణం మక్రిపూడి రివిన్యూయిన్‌స్పెక్టరు నిష్కారణముగా పన్నూరు రయితుల గొర్లు, పశువులను దొడ్డికి తోలించినారు. యీసంగతి తాశీలుదారుకు చెప్పకొనుటకు మాకేభయం. పైకారణముల వల్ల తాశీల్ దారు బావఅయినందున కరణాలోకము తెలియుటలేదు. వీర్లకు పైఅధికారులు యుండువారికి పనిచేసుకొనుటకు యీమూడు గ్రామములవిశేషమయిన మాగాణిపొలముకూలిపోతాయి సత్తి గ్రవాహాటముకు ఒడ్డు: కట్టేవాలభూకంపం వచ్చినట్లు యికమీదట యీ రేంజిలోని అన్ని గ్రామముల రైతులకు. పైరకం యిబ్బందులున్నాయి. యేవిషయము బయట పెట్టుటకు మాకు యీకష్టములవల్ల వీలులేదు. గోదమ విషయములు యీతూరి తెల్పుకుంటాము. ఈ రివిన్యూ యిన్‌స్పెక్టరు,తాశీలుదార్లను ట్రాన్స్‌ఫరు చేయుచున్నమాకుయుండే యిబ్బందులు చెప్పకొనుటకు వీలులేదు. ట్రాన్స్‌ఫరుచేసిన యికవచ్చువార్లకైనా అన్నివిషయములు మనవిచేసుకొనుటకు మాకుఅవకాశం చిక్కుతుందని ఆశపడుచున్నాము.

—ఒక రైతు.

బ్రాహ్మీ ఆమలక తైలము

మానసిక, శిరోవ్యాధుల మంత్రముకలె నశింపజేసి నేత్రములకు మిక్కిలి హితమును బుద్ధికి చురుకుదనమును ప్రసాదించును 4 ఔన్సులు వెల 1-కి 12 అణాలు మదనామృతము సమస్త శుక్లరోగముల నివారించి మంచి బలమును, ఉత్సాహమును వీర్యవృద్ధిని గల్గించును, డబ్బీ వెల రు 1—4—0 2 డబ్బీలు చాలును. గులాబీ లేహ్యము—మలబద్ధకమును హరింపజేసి సుఖవిరేచనమును గల్గించుటలో అత్యుత్తమమయినది. డబ్బీ 8 అణాలు కేటలాగు ఉచితము,

ప్రజా మిత్ర ఆయుర్వేద ఫార్మసి,
చందలూరు, దుద్దుకూరుపోస్టు, గుంటూరు

మలయ చందనము

సెగరోగములకు కుఠారము

నాలుగుపండ్ల తేండ్లనుండి గురుపరంపరయా వాడబడుచు అమోఘముగా పనిచేయుచున్నది. ఇది రాజకుటుంబములలో వాడుటకు కనిపెట్టబడినది. గావున లభ్యములేదు. పిడికారితో పనిలేదు చెగ తగిలినట్లు మందు పుచ్చుకొనుచున్నట్లు ఎవరికిని తెలియదు. మూడుపూటలలో గుణమిచ్చును. పోటీలలో నెగ్గినది. యితర విష గంధకములు చేరని రాజౌషధము డబ్బీ 2—4—0 కీని కనుపానము చందన తైలము ఔన్సు 3—0—0 రెండును ఖర్చులతో 6—0—0

గంధర్వఫార్మసీ ఇన్నీస్‌పేట, రాజమండ్రి.

చందాదారులకు విజ్ఞప్తి.

పొదలి, దర్శి డివిజనులలో

చందాలు వసూలు చేయుటకు, మెల్లూరు వెంకటశేషయ్యగారిని,

కావలితాలూకాలో

వసూలు చేయుటకు నరపర్తి వెంకటసుబ్బయ్యగారిని నియమించినాము. చందాలు వారిపరంగా యిచ్చి రసీదు తీసుకొనవలెను.

నాయుడుపేట తాలూకాలో

చందాలు వసూలుచేయుటకు పులిజే ఆదెయ్యగారిని నియమించినాము చందాలువారిపరంగా చెల్లించి రసీదు తీసుకొనవలెను.

— మేనేజరు.

3—1—36 తేది క్రిస్మస్ శలవులగుటచే వచ్చే సంచిక వెలువడదు.

జమీన్ రైతు

శనివారము.

28-12-35.

కాంగ్రెసు జూబిలీ.

నేటికి కాంగ్రెసు మహాసంస్థకు 50 సంవత్సరముల వయస్సుదాటుచున్నది. పతితులగు హైందవ దేశీయుల నుద్ధరించుటకు సమకట్టిన యీ మహాసంస్థను సంస్మరించని వారుండరు. కులమతవివక్షతలు ఈ సంస్థకు లేవు ఎల్లరును పుత్రులే. ఎల్లరును దాస్యశృంఖలాబంధితులే. ఎల్లరు స్వాతంత్ర్యా కాంక్షితులే. కావున ఈ మెయే బదవమే ట మాతృపదారవిందములకడ ఎల్లరును భక్తిప్రణతులర్పింపక తప్పదు. మహాత్ములచే నడుపబడు మహోద్యమముల తత్వము హ్రస్వదృష్టుల కగోచరమగుటచే అట్టివారు బాహ్యాడంబరముల గాంచి మాత్రమే నిర్ణయించుచుందురు. అట్టివారికి అంతర్వాహినులగోచరములు. వర్షాగమనమున నేగాని వసంతాగమనమున కనుపడని మేఘము లట్లు మహోద్యమములును ఒక్కొక్కప్పుడు మహోన్నతములై కనుపడుటయు, మరొకప్పుడు రూపనామక్రియలు పొడగానకుంటయు స్వాభావికములు. కాంగ్రెసు సంస్థ ఆదేశించినంతనే ప్రతిపల్లెయు పట్టణమును, ధనవంతుడు బీదయు, కులమత వివక్షతలు లేక అందరును నేడు మహోత్సవనిమగ్నులై యుండుట ఈ యుద్యమము చచ్చినదనుకొనువారు గమనింప వలసినవిషయము. ఒక పోలీసు కానిస్టేబిలు లినలిత్గోప్రభావమున ఈయుద్యమము స్వప్నమువలె నాశనమయ్యెనని అనుకొనవచ్చును. గాని ప్రపంచచరిత్రను, ఈశ్వర లీలలను యెరిగినవాడెవ్వడు అట్టిచిచ్చి యూహలకు గురికాజాలడు.

ఈ కాంగ్రెసు మహాసంస్థ మాక్డోనాల్డు మంత్రివలె ప్రథమములో అగోచరావస్థలో కనుపడినను మహాత్ముని నాయకత్వము వహించిన నాటనుండి ప్రపంచ చరిత్రలో ఆశ్చర్యజనకమైనది. శాంతియుద్ధమను పేరిట మహాత్ముడు సాగించిన ఈ ఆత్మస్థైర్యోద్యమము వేయిసంవత్సరముల ప్రబోధమును ప్రజలలో కలిగించి ఆంగ్లరాజనీతి విదులను సైతము విభ్రమోన్మాదమైనది. కాని నిజతత్వము నేటికిని వారి కగోచరమగుటచే కాంగ్రెసోద్యమమును ఇదమిద్ధమని తేల్చజాలక అంతరంగికముగ తంటాలు పడుచునే యున్నారు.

కాని ఏనాడైనను దీని నిజతత్వమును గుర్తించక తప్పదు. స్వాతంత్ర్యము ప్రసాదించక తప్పదు. లేదా సంపాదించుకొనక తప్పదు. శాంతివాతావరణమున కలవడిన భారతీయులకు సాధ్యమాయని పసు బలారాధకులు తలచవచ్చును. ఒకప్పుడు జరిగిన గాంధి యిర్విన్ సంధితత్వము తలచుకొన్న వారికి దీని నిజత్వము బోధపడ గలదు.

ఈ స్వర్ణోత్సవ సమయమున 36 కోట్ల భారతసంతానమును స్వాతంత్ర్యోత్సాహ నినదములతో మాతృదేవతారాధన జేసి పవిత్రీభూతులయ్యెదరని విశ్వసించుచున్నాము.

ప్రజల విశ్వాసరాహిత్యము

జమీను ప్రభుత్వమువారి భుక్తమగుట

పట్‌డి జమీందారుకు 17 గ్రామముల జమీనుగలదు. వీటిని ప్రభుత్వమువారు భుక్తపరచుకొనిరి. తమజమీనును తమకు స్వాధీనము చేయవలెనని పట్‌డి జమీందారుడు విన్నపము పంపినను ఆ గ్రామములోని ప్రజలు తమ జమీందారునిపట్ల విశ్వాసరాహిత్యమును వెల్లడించినందున ప్రభుత్వమువారు జమీందారుని విన్నపమును త్రోసివేసిరని తెలియుచున్నది.

కాంగ్రెసు చరిత్ర నిషేధింపబడునను వదంతి.

శ్రీయుత భోగరాజు పట్టాభి సీతారామయ్యగారి కాంగ్రెసు చరిత్రను నిషేధించు సంకల్పము ఇండియా ప్రభుత్వమువారికి కలదని ఢిల్లీనుండి ఆపామ్ ప్రభుత్వమువారికి తెలుపబడునని అమృతబజారు పత్రిక యొక్క విలేఖరి తెలుపుచున్నారు.

చిత్తూరు ప్రెసిడెంటు ఎన్నిక.

(చిత్తూరు విలేఖరి.)

20 తేది 2 గం||కు కలెక్టరు దొరవారొచ్చారు. కాంగ్రెసు పక్షంలో 21 మంది జస్టీసు పక్షంలో 27 మంది ప్రత్యేక ప్రత్యేకంగా కూర్చున్నారు. బాలెటు పేపర్లిచ్చారు. కథావిధానం నిష్పాక్షికంగా జరిగింది. పూతలపట్టు అప్పాసామిగాడిచేత (హారిజన) చదువు రాదనిపించారు. బాలెటుపేపరిస్తే గుర్తు బెట్టాడు. కొందరు బాధల్లో చిక్కున్నవారు కాంగ్రెసు రెడ్డిగారికి హృదయాన్ని జస్టీసు రెడ్డిగారికి శరీరాన్ని అర్పించారు. ఆ కారణంతో చేరి 23 ఓట్లు వచ్చాయి. భగవంతుని క్యాస్టింగు ఓటు కాంగ్రెసుకు వేసి బొబ్బిలిరాజాకు తంతి గొట్టాడు. లాటరీలో సి ఆర్. రెడ్డి గెల్చారు అన్న స్వాను అస్తమించిన తాలూకా బోర్డు ప్రెసిడెంటు ఎలక్షనులో లాటరీలో గెల్చిన నెల్లూరు వెంకటగిరి ప్రెసిడెంట్లు గూడ రెడ్డిగారిపక్క నుండటం జూచి అందరు నవ్వుకున్నారు. కాంగ్రెసుకు ఎవరెవరు ఓటు చేయ్యటారని గుసగుసలు బైల్దేరాయి. నాకు తోచిన ప్రకారం ఈ క్రింది జాబితాయిస్తున్నా అవసర సవరణలుంటే పాఠకులే చేసుకోవాలె.

కాంగ్రెసుకు ఓటు చేసినారనుకొనే ఊరామరిక లీస్టు:—

1. దబ్బల వెంకట రాఘవరెడ్డిగారు 2. చుక్కల పిచ్చయ్యగారు (హారిజన్) 3 పోలిరెడ్డిగారి రామిరెడ్డిగారు 4. కప్పలి రామిరెడ్డిగారు 5. వెన్నెలకంటి మునికృష్ణయ్యగారు 6 పూడి చెంచురెడ్డిగారు 7. సుదర్శన వర్మగారు 8 యల్లముత్తు మొదలిగారు 9. సుబ్బరాజుగారు 10. రాఘవులు నాయుడుగారు 11. సంజీవి మొదలియార్ గారు 12 గట్టువల్లి మునిస్వామి శెట్టిగారు 13. యల్. సుందరరాజయ్యంగార్ 14 జయరాం శెట్టిగారు 15 దొరసామినాయుడుగారు 16, కె. వరదాచార్యులుగారు 17. జయరాం రెడ్డిగారు 18 చిన్నమరెడ్డిగారు 19. Mrs లక్ష్మీగురుమూర్తి బి. ఎ. గారు 20. మున్నాబాయమ్మగారు 21. సి. నారాయణ రెడ్డిగారు 22 చిన్నారెడ్డిగారు 23 అప్పసామిగాడుగారు.

సినిమాపిల్లకు 1000 పౌనులు.

అమెరికాలో నొక ఫిలిం కంపెనీలో ఒక పిల్లకు జీతం 1000 పౌనులు యివ్వబడుచున్నవి. ప్రపంచంలో కల్లా ఎక్కువ జీతాలు సంపాదించే పిల్లలందరికీ మొదటిది అవుచున్నది.

హోరుగారి రాజీనామా

హోరుగారు బ్రిటను విదేశాంగ మంత్రి పదవికి రాజీనామా యిచ్చుటచే వారి స్థానే ఈడనుగారు నియమింపబడిరి. ఈ నియామకము వలన ఇటలీ బ్రిటను పరస్పర సంబంధములకు గొప్ప ఉపద్రవమునకు దారిచూపగల విషమ పరిస్థితి యేర్పడినదని ఇటలీయందు తలంపబడుచున్నది.

ఫ్రాన్సు బ్రిటిషు ప్రభుత్వములు తయారుచేసిన రాజీసూచనల విషయమై యెట్టి ప్రత్యుత్తరము ఇవ్వనక్కరలేదని ఇటలీ ప్రభుత్వమువారు తీర్మానించుకొనిరి. ప్రభుత్వనిర్ణయమును ఇటలీ రాయబారి లావలుగారికి తెలియజేసిరి.

మధ్యధరా సముద్రమున ఇటలీనావలు బ్రిటను యుద్ధనావలను ఎదిరించినచో ఫ్రెంచినావికా దళము తోడ్పడు విషయమై ఫ్రాన్సు బ్రిటను నావికాదళ శాఖల ఉద్యోగులు 2 నెలలనుండి వివరములను గురించి ఉత్తర ప్రత్యుత్తరములు జరుగుచున్నవి. ఇంతవరకును విషయము తేలలేదు.

మధ్యధరా సముద్రమున బ్రిటిషువారికి తోడ్పడుటకై అనేక రాజ్యములు సమ్మతి తెలిపినటుల తెలియుచున్నది.

బంగారుతోగూడ వెండికి తక్కెలు.

21 తేదిలో అంతమగు వారమునకు యూరపు అమెరికాలకు బొంబాయినుండి రు 74,20,489 విలువగల బంగారము ఎగుమతి యైనది. ఇంగ్లాండు బంగారు ప్రమాణము విడనాడి నప్పటినుండి ఇంతవరకు రు 256,19,36,546, విలువగల బంగారము ఎగుమతియైనది. 21 తేదీన 11381 ఖడ్డీలవెండి రు 1,71,12,786 లు విలువగల లండనుకు ఎగుమతి ఆయెను.

జిల్లాబోర్డుల ఆయుస్సు పొడుగింపబడుట

నెల్లూరు, తిరుచినాపల్లి జిల్లాబోర్డుల కాలపరిమితి 1936 మార్చి 31 తేదీవరకును, గుంటూరు, ఒంగోలు జిల్లాబోర్డుల కాలపరిమితి 1936 ఫిబ్రవరి 15 వరకును పొడిగించబడినది.

అనంతపూరులో జస్టీసు వారపత్రిక.

అనంతపూరు జిల్లా యందు జస్టీసుపార్టీ తరపున వారపత్రికను నడుపుటకై ప్రయత్నములు జరుగుచున్నవి. ఇందుకై విరాళములు ప్రోగుచేయబడుచున్నవి.

హైదరాబాదులో బంగారుగని

హైదరాబాదు లింగంపల్లి వాదలో పురపాలక సంఘము వారినుండి ఒకడు కొంత భూమిని కొనెను. దానిని త్రవ్వునపుడు మట్టిలో కొన్ని మెరుగుబిళ్లలు కనబడినందున కొత్వాలుగారికి తెలుపబడెను. రక్షక శాఖవారు ఆ ప్రదేశముపై కావలాయున్నారు. మట్టి కెమికల్ ఎగ్జామినరు వద్దకు పంపబడినది.

నెల్లూరు మున్సిపాలిటీ

(విమర్శకుడు)

మున్సిపాలిటీ పెద్దల బుద్ధి పెడత్రోవను బట్టడం విచారకరం. మన మునిసిపాలిటీ, సభ్య ప్రపంచంలో తలవంపులు తెచ్చిపెట్టడం అందరూ అవమానంలో భాగస్వాములే!

* * *

విశ్వనాథరావుగారు కాంగ్రేసు పార్టీవారికి జయపతనలసిందనే తీర్మానం పంపితే బుట్టదాఖలా అయిందట. చేక్‌మెట్ పార్టీవారే 13 గురు చేర్వాలుతో రిక్వెజేషన్ పంపారు, తర్వాత స్పెషలు మీటింగు 23 తేది పెట్టారు.

* * *

22 తేదీననే పార్టీమీటింగు సూదీ శెట్టి మండపంలో జరిగిందట. ప్లైస్‌చేక్‌మెట్ తప్పతక్కిన బాధువర్గ మంతా మీకై తేల్చినందున్న 23 తేదిలో ప్రదర్శించారు.

* * *

చేక్‌మెట్ వారిలో ఉండిగూడ మీటింగుకు రాకపోవడం సభ్యులయందు డే గౌరవానికి సూచకమంటారు మిత్రులు. ఆంధ్రసభవారి డ్రామాపరువు దక్కించింది కారణాన్ని ప్రసాదించి.

* * *

తమ పార్టీవారు పంపిన మూడు తీర్మానాల్లో మధ్య తీర్మానమగు కాంగ్రేసును అభినందించే తీర్మానం మాత్రం జస్టీసు నాయకుడు ముంగమూరు సుబ్బారావు పంతులుగారు ఉపపాదించాడు. ఏకగ్రీవంగా ఆమోదించారు.

* * *

తక్కిన రెండు తీర్మానాలు పెట్టగూడని అడ్డుపడ్డారు. కారణం సుబ్బారావుగారు పెట్టింది అమెండుమెంటు కాబట్టి తక్కిన రెండు తీర్మానాలు పెట్టకూడదన్నారు. విశ్వనాథరావుగారు చెప్పడంలో సుబ్బారావుగారిది అమెండుమెంటు అని దానిలో లేదని తక్కిన రెండు తీర్మానాలు తీసివేసినట్లు లేదనియు కాబట్టి తక్కిన రెండు తీర్మానాలుపెట్టి తీరాలన్నాడు. విశ్వనాథరావుగారు తీర్మానాల ప్రవేశపెట్టారు. రామిరెడ్డిగారు బలపరచారు, ఆ పార్టీవారు పైకంగా టెక్నికల్ అబ్జక్ట్ పెట్టారు. ఎనాటి అధ్యక్షులు కేబాల లక్ష్మీసరాసా గెడ్డిగారు రూలింగిచ్చారు. రూలింగు ఇచ్చినతర్వాత ఖాజామొహిద్దీన్ సాహెబు అడ్జర్న్‌మెంటు తీర్మానంతో రూలింగుయిచ్చి ఓటుకు పెట్ట అడ్జర్న్‌మెంటు తీర్మా ంం కూడవని విశ్వనాథరావుగారు ప్రకటించారు. అధ్యక్షులు తోసివేశారు, తీర్మానం ఓటుకువచ్చింది మొదటి తీర్మానంలో చేర్వాలుచేసిన వారిలో పెనుమూరు సుబ్బయ్యశెట్టి తప్ప తక్కిన వారంతా ఏకంగా ఓటు చేశారు. జూబిలీ ఫలాన్ని తీర్మానము, కూడ ఓడిపోయింది.

* * *

మొదటి రిక్వెజేషన్ పంపేటప్పుడు సంతకాలు చేసిన విద్యాధికులలో ముంగమూరు సుబ్బారావుగారొకరు. తరువాత శెట్టి, బడి వెంకటసుబ్బన్న, కొల్లి వెంకట సుబ్బారెడ్డిగారలు.

అనుకూలంగా ఓటుచేసినవారు:—

తిక్కవరపు రామిరెడ్డి, యం. విశ్వనాథరాజు, ఎ. శేషయ్య, ఏ. సి. సుబ్బారెడ్డి, తాటిపత్రి వెంకయ్య, రంగయ్య నాయుడు, కె. నరసింహాచార్యులు, ఇబ్రహీంసాహెబు, పెనుబోలు సుబ్బయ్యశెట్టి, వేమ్మునగారలు.

* * *

మొదట అనాలోచితంగా చేశామంటారా, యీనాటి చిన్నకార్యాల్లోగూడా యుక్తాయుక్తాల సరయలేనివారు ప్రజాప్రతినిధులుగా రావడానికే అర్హులు కాదు. తెలిసిచేశామంటారా, పెట్టిన డుగు వెనుకేయకుండా ధీరలక్షణం కనుపర్చాలె. ఈలా చిన్నబిడ్డలమాదిరి ప్రవర్తించడం పౌరసభ్యులకు సిలవబాయ్యేవారి రాజనీతి చతురతకాబోలు?

* * *

తీర్మానంపంపిన తర్వాతి సభ్యులరు బత్తిడి తగిలినట్లుందిపాపం! ధైర్యంలేని గొర్రెల్లాగ వెలవెల పోయ్యి తలలొంచి పప్పులో కాలేశారు.

* * *

జస్టీసుపక్షంలో కేపు నెల్లూరుకు నిలబాయ్యే పంతులు, ఖాబహదరుగార్ని మహమ్మదీయ నియోజకవర్గంలో ఓడించబద్ధ కంకణులైన మహమ్మదీయసాహెబుగారు ఉపప్లవంలోకాలువేసిన వారిలోనే ఉన్నారు. వీరికి యిప్పట్నుంచే కాలు జారడానికి రీహార్సల్సు కాబోలుఇది?

* * *

ఈ బ్రహ్మాండకార్యానికి రెడ్డిగారం తటివారు సంజీవిశెట్టిగారి దర్శనానినికి వచ్చారట. పాండవకార్యానికి యింద్రుడు కర్ణునివద్ద కొచ్చినట్లు. దేహీయన్న నాస్తియంటాడా కర్ణుడు.

* * *

నెల్లూరు పౌరులారా నేటిమన భాగ్యతల దుచ్చేష్టలు వచ్చేఎన్నికల్లో గమనిస్తారుగదా!

నెల్లూరు ఎన్నికానంతరం

మూచితి నెల్ల చందముల, మోసము చేసితి నెన్నిమార్లొ కా
వించితి వంచనాపకృతి, వీనులకుఁ వెగటావిధాన భా
షించితి ప్రల్లదంబులను, శిష్టజనుల్ విపదబ్ధిగూల ద్రో
యించితి గాని కాంగ్రెసిది యెమ్మను జావ దిదేమి చిత్రమో?

వడిఁబ్రబిగిసినవాని కోఱలుపీకి చల్లపల్లిని వీపు చఱచినాను
కమ్ముకొనంత కవ్వించి దూకిన నాయుని చంకలో నడిమినాను
ధనవంతుడను గర్వమున చటారించిన ముత్తయ్య దవడల నొత్తినాను
గుంటూరు పులియను కుప్పసామిని కోర మీసంబులను బట్టి దూసినాను

సన్నగాండ్లను నూకలు జల్లి పిల్చి
గంప క్రిందను కమ్మేయ గలిగి నాను
కాని ఖల దుర్నిరీక్ష్య లోకానుమోద
చెనటి కాంగ్రెసు చేతులో చిక్కబడితి

స్వర్ణోత్సవములు

పల్లిపాడు ఆశ్రమములో

ఉదయం 8 గం॥ నుండి 12 వరకు వెజవాడ గోపాలరెడ్డిగారిచే పతాకోత్సవము, రాట్నపు పూజ, వెంచుక్రిష్ణమ్మగారిచే తరంగ కాలక్షేపము 12 గంటలకు వేదలకు అన్నదానము. సాయింత్రం 4 మొ॥ 6 గం॥ వరకు మహాసభ టి. వి. శివరామయ్యగారధ్యక్షులు, తిక్కవరపు రామిరెడ్డిగారుపన్యాసకులు సాయింత్రం 6 మొ॥ 8 గం॥ వరకు వెంచుక్రిష్ణమ్మగారిచే హరికథా కాలక్షేపము. శ్రీమతి జి. శారదా దేవిగారిచే క్యాండిల్ డ్యాన్సు, గోపికా నృత్యము. భోజనానంతరం జంగంకథ.

—పాణిగ్రాహి.

నెల్లూరులో కార్యక్రమము.

ఉదయం 7½ గం॥ కూములూరి శివరామయ్యగారిచే తిప్పరాజువారిసత్రం వద్ద జాతీయ పతాక ప్రతిష్ఠ. మధ్యాహ్నం 2½ గం॥ గాంధిచౌకులో కాంగ్రెసు జూబిలీ భవనమునకు ఆముంచర్ల సుబ్బు కృష్ణారావుగారిచే శంఖుస్థాపన. సాయింత్రం 5½ గం॥ తిప్పరాజువారి సత్రం వద్ద పౌరసభోసభ. అధ్యక్షులు ఎ. ఎస్. కృష్ణారావుగారు 7 గం॥ నుండి సత్రం వద్దనుండి వుత్సవము

—వి. రాఘవయ్య.

జూబిలీ

నెల్లూరు జిల్లా కాంగ్రెసు అధ్యక్షుని పర్యటనము.

29 తేది సంగం, ఆత్మకూరు, ఆనంతసాగరం, దేవరాయపల్లె, కేవూరు, కేవూరు, మహిమలూరు లోను, 30 తేది నందిపాడు, నిడిజాము, ఉదయగిరి, దుత్తలూరులోను, 31 తేది కొమ్మూరు, బాదలె, పెదారికట్లు, కనిగిరి, అలవలపాడులోను, 1 తేది కందుకూరు, సింగరాయకొండ, ఉల్లిపాలెంలోను, 2 తేది ఉలవపాడు, గుడ్లూరు, కావలి, దుగరాజపట్నం, గూడూరు, వికృతమాలలోను నెల్లూరుజిల్లా కాంగ్రెసు అధ్యక్షులు [illegible]

నెల్లూరు మండలమున ఫారెస్టువిధానము

బొల్లు చెంచువరసింహంగారు,
జిల్లా బోర్డు మెంబరు

నెల్లూరు మండలమున గవర్నమెంటువారి ఫారెస్టు విధానము వలన ప్రజలలో ఆందోళన యెక్కువ కలుగజేయుచున్నది. నెల్లూరు జిల్లాకు వెలిగొండలు (Eastern Ghats) పడమట సరిహద్దుగా యేర్పడియున్నవి. ఈ వెలిగొండలకు తూర్పున ఆనుకొని యుండు ప్రదేశమంతయు గుంటలు, మిట్టలుగాను, విస్తారవంతముగాను, చిట్టడవులతోను కూడుకొన్నదై యీ పరిసర ప్రదేశమంతయు మెట్టతాలూకాలుగా పరిగణింపబడుచున్నది. పూర్వము యిటువంటి ప్రదేశములలో జనులు నివాసము యేర్పరచుకొనుటకు కారణము లేకపోలేదు. పెండకటుకమలకిచ్చిన నివాసము యేర్పరచుకొనుట యితర జీవనోపాధి యున్నదని యెంచక యీ కొండప్రాంత్యములందుండు చిట్టి అడవులలో గడ్డి పుష్కలముగా పట్టుచుండదనియు పశువులను సన్నజీవాలను వృద్ధిపరచుకొంటూ తద్వారా జీవనముగడపవచ్చుననియే, వారు అట్లు నివసించుచున్న గ్రామములను నిర్ణయించుకొని వచ్చెదరు. ఆయా గ్రామములకు సమీపమునయుండు అడవిప్రదేశమును వాండ్లవాండ్లకు కావలసినంత మాత్రము స్వాధీనమందుంచుకొని కాలమానములను బట్టి గడ్డి బాగుగాపట్టునట్టు కాపుదారి వాండ్ల యిలాకా నౌకర్లద్వారా చేయించుకొనుచు గవర్నమెంటువారికి పుల్లరి రూపకముగా పశువు 1-కి 0-4-0 మేక 1-కి 0-2-0 గొర్రె 1-కి 0-1-0 చొప్పున చెల్లించుకుంటూ యేయితర యిబ్బందులు గాని ఆటంకములుగాని లేకుండా యుండుటచే పశులను వృద్ధిచేసికొనుచు ధనము గడించుచుండెడివారు.

ఇచ్చట నివసించు ప్రజలకు మెట్టపైరుతప్ప మరే యితరమైన పైర్లేమిన్ని లేవు. మెట్టపైర్లు వర్షాధారముచే పండుననువిషయము లోకవిదితమే కదా. బాగుగాపండిన సంవత్సరమునకూడా సంవత్సరముపొడుగునను భుక్తికి చాలినన్ని పండవనుటలో సత్యేతర మేమిన్ని లేదు. వర్షములు సకాలములో వర్షింపకపోయినచో పైర్లు సహా పండకుండాపోవుట యీ ప్రాంతములయందు సహజముగానే యుండువిషయమందరికి తెలిసినదే. ఈ మెట్టతాలూకాలలో వ్యవసాయ పరిస్థితి యిట్లున్నను, జీవనోపాధి కితరమార్గముల నేమియు నెరుగజాలని కుశాగ్రబుద్ధులై పండినను పండకపోయినను, వ్యవసాయముమీదను పశువుల మీదను ఆధారపడియుండుట వేరుగా చెప్ప నక్కరలేదు.

ఇట్లు పశువులను బ్రతికించుటకై అడవులలో సహా నివాసము యేర్పరచుకొని యుండు వీరందరియు నీనాడు అచ్చట నిర్బంధములలోనుండు ఫారెస్టువిధానమువల్ల అనుభవించు కష్టపరంపరలు లెక్కింప నలవిగాకున్నవి. పూర్వము యీ ప్రాంత్యపు ప్రజలు తమ పశువులను పైన చెప్పిన ప్రకారం పుల్లరి గవర్నమెంటువారికి చెల్లించి మేపుకొనుచుండిరి. ఈకల గవర్నమెంటువారు జిల్లాలోనుండు చిన్నపెద్ద అడవులన్నిటిని స్వాధీనపరచుకొని ఫారెస్టు డిపార్టుమెంటును సృష్టించి తద్వారా అడవులను కాపుదారీ చేయించుచూ ప్రతిసంవత్సరము వర్షములు ముందెప్పుడో కురియుగలవను నిచ్చితాభిప్రాయముతో ముందుగనే సదరు కంచెలను వేలంవేసి డబ్బు గడించు మార్గమును అవలంబించుచున్నారేగాని వెనుక వర్షములులేక గడ్డి కొరకు పరితపించి పోవుటకు డబ్బు చాలక యేపేట పశువులను మార్లకొలది కోలు [illegible]

గవర్నమెంటువారు ఆలోచింపరైరి. ఇట్లుకొంతకాలము జరిగినపిమ్మట పై ఫారెస్టువిధానమును భరింపజాలక ప్రజలలోకలిగిన ఆందోళనవలన వెలిగొండల పరిసర ప్రాంత్యములయందుండు అడవి కంచెలను తప్ప మెట్టతాలూకాలలోయుండు అడవికంచెలతోసహా ఫారెస్టు పంచాయతీలను సృష్టించి వారికే వదలివేశారు. వెలిగొండల ప్రాంత్యపు అడవికంచెలలో వేప, చందనం, వగైరా వెలగల వృక్షము లున్నవనియు, అందుచే సదరు కంచెలను ఫారెస్టుడిపార్టుమెంటు క్రిందనే పెట్టుకొనవలసి వచ్చినదని గవర్నమెంటువారు చెప్పుచున్నారు. అట్లుచెప్పుటలో యేమాత్రము నిజము లేదు. వెలిగొండల పైభాగమున అనగా ఎత్తైన ప్రదేశమున యుండునేమోగాని ప్రజలు నివసించుచుండు గ్రామాదులకు సమీపమున వెలిగొండల అడుగుభాగమువరకుండు అడవులలో నెచ్చటగాని వేప, చందనం, వగయిరావృక్షము లేమిన్ని లేవు. నిజము కనుగొనవలయునన్న తనిఖీ చేసిన తెలియగలదు. లేక గవర్నమెంటువారు పై అడవులను స్వాధీనపరచుకొనినది మొదలు ఇప్పటివరకు వెలిగొండల అడుగుభాగమున యుండు చిట్టి అడవులలోనుండు వేప, చందన, వృక్షముల వల్ల యెంత ఆదాయమువచ్చినది గవర్నమెంటువారి లెక్కలనుబట్టియే పరిశీలించిన విశదముకాగలదు.

పైన ఉదహరించినప్రకారము డిపార్టుమెంటువారు స్వాధీనపరచుకొనినది మొదలు ప్రతి సంవత్సరం మార్చినెలలోనే వేలం (Auction) వేసి ఆకంచెలకు యెవరున్నూ వేలంపాడకపోయినచో ఆయా గ్రామాలకు సమీపముయున్న అడవి కంచెలను ఆయా గ్రామాదులవారికి నిర్బంధములచే తగులగట్టుచున్నారు. అట్లు నిర్బంధములచే తగులగట్టిన కంచెలను అప్పుడే కంచాదార్ల స్వాధీనపరచి పశువులు గడ్డిమేసి తిరిగి కంచెలను మూలవేయువరకు గడ్డి కాపుదారీగాని అడవి కట్టె కాపుదారీగాని కంచెదార్లకు వదలిపెట్టినను సమంజసముగానే యుండియుండును. అయితే ప్రస్తుతము ఫారెస్టు డిపార్టుమెంటువారి పద్ధతి వ్యతిరేకముగానున్నది. అడవులకాపుదారీ విషయము డిపార్టుమెంటువారిదై యుండగా గడ్డికొరకు ఇజారాకు తీసుకొని కంచెదార్లను నామమాత్రావశిష్టమైన జవాబుదారీలగా నుంచ చేయుచు అడవికట్టెను చోరీగా డిపార్టుమెంటువారి నౌకర్లు కొట్టించి లాభపడుచూ సమయము వచ్చినప్పుడు పైయిజారాదార్ల మీదనే ఆనేక నేరములను మోపి ఆ నష్టమును వారి వద్దనుండి వసూలుచేయుటలో పెక్కునష్టకష్టములు గలుగజేయుచున్నారు. ఇట్టి నిర్బంధములు పడుచున్న కంచెలను పాడకుండా వదలదలచుకొనిన యెడల గ్రామస్థులకు యితర యేవిధమయిన సదుపాయములున్నూ లేవు. గ్రామచావిడా లేక విడిపొలము క్రిందవదలియుండు పొలములలో పశువులున్నను ఫారెస్టుడిపార్టుమెంటువారు మూతకంచెలలోకి వచ్చినవని బందెలదొడ్డికి తోలి బందెగాకుండా కాంపౌండులతో సహా వసూలు చేయుటలో గ్రామస్థులను పీల్చి పిప్పి చేయుచున్నారు.

ఫారెస్టు కంచెలలో ప్రతి సంవత్సరము అక్టోబరు 1వ తేదీ లగాయితు జూను 30 తేదీవరకు పశువులు మేయవలసినట్లున్నూ, జూలై, ఆగష్టు, సెప్టెంబరు మూడుమాసములు గడ్డి పట్టుటకుగాను కంచెలను మూతవేసి యుంచవలసినట్లు నిబంధన యున్నది. ఆయా కాలములలో వర్షములు కురిసినను కురవకపోయినను ఈ నిబంధనల ప్రకారము జరుగవలసినదే. కంచెలు మూతవేయు మూడుమాసము లున్నూ ఎండలెక్కువగానుండి పశువులు మేయుటకు వసతులులేక మేపుకేమిటై మార్లకొలది నశించుచున్నవి. ఇట్టి విషమ పరిస్థితులలో గ్రామస్థులు పరితపించి, పరితపించి డిపార్టుమెంటువారికి పశువు 1కి మామూలుగా కొంతడబ్బుయిచ్చి యిజారాకు యిప్పించి యుండు మూతకంచెలలోకితోలి పసరము పొట్టగునను మేయవలసిన గడ్డిని కోల్పోవుచున్నారు. అట్లు మామూళ్లు యివ్వనిచో ఆ మనసువారు విడిపొలములో మేయుచున్న పశువులు తప్పిదారి మూతకంచెలలో ప్రవేశించెనంటనే దొడ్డికితోలి బందె కాంపౌండులచే రైతులను పీడించుచున్నారు. పైవారి యిబ్బందులు భరింపజాలక మామూళ్లు సమర్పించుకొని వారి కంచెలలో తోలుకున్నచో సదుయమువదియై అధికార్ల దృష్టిలోపడి కేసులు పెట్టబడినయెడల డిపార్టుమెంటు వారేమో యేమియు యెరుగనట్లు తప్పించుకొని రైతులమీదనే ఆకేసులను మోపి కాంపౌండు జుల్మానాలు విధించుచున్నారు. రైతులు వాండ్లు పెట్టిన కేసులను ఒప్పుకొనుచోవల వాండ్లనుభవించు కష్టనష్టములు లెక్కింపనలవిగాదు. ఈ పరిస్థితులలో సర్వకాల సర్వావస్థలయందున్నూ ఆ రైతులు ఫారెస్టు డిపార్టుమెంటు వారికి దాసానుదాసులై యుండి వారి ఆజ్ఞానుసారము ప్రవర్తించక పోయినయెడల అనుభవించవలసిన యిబ్బందులెన్నియో గలవు. "ముంజిపోయిన గోయి వెనుకపోయిన నుయి", అన్నట్లుయీగ్రామాదులవారు ఫారెస్టు నిర్బంధములలో నలిగి నిస్సారులై పోవుచున్నారు.

వెలిగొండలకు పడమటప్రక్క యుండు కడప జిల్లావారికి యీ ఫారెస్టునిర్బంధము లేన్ని లేవు. ప్రతి సంవత్సరము పశువులకు పుల్లరిచెల్లించుకొనుచు పర్మిట్ పద్ధతిక్రింద అడవికంచెలనిటిని ఇచ్చివేయుచున్నారు. ఆ అడవులలో వేప, చందన వగైరా వృక్షము లేమిన్ని లేవనే కాదు! [వె]లిగొండలకు తూర్పుప్రక్క యుండు అడవుల [లో] కొలగల వేప, చందనం వృక్షములున్నవని [చెప్పి] గ్రామవాసులను నిర్బంధించుటకు ఇట్టి [illegible] నియమములను యీ జిల్లాలో వెలిగొండల తూర్పున ఆనుకొనియుండు రాపూరు, ఆత్మకూరు, ఉదయగిరి, కనిగిరి తాలూకాల ప్రజలకు [మా]త్రమే కంచెకట్టము అమలులో పెట్టు టెంత న్యాయమో బోధించవలెను. ఈ చెప్పబడిన తాలూకాలన్నియు మెట్ట తాలూకాలైనందున ఆయా తాలూకాల ప్రజలు సకాలములో వర్షములు లేక పంటలు పండక గవర్నమెంటువారికి చెల్లింపవలసిన శిస్తులుసహా చెల్లింపజాలక ఇదివరకే ఋణబాధలచే కృశించుచు అన్నమోరామచంద్రా యని విలపించు రైతుల మొరలాలకించి వీరిని పరిరక్షింప సమకట్టిన పుణ్యాత్ము లెవ్వరును కనుబడు లేదు. ఈ మెట్ట తాలూకాలవారు నిరక్షరకుక్షులగుటచే, ఉద్యోగముల వలనగాని, వ్యాపారములవలనగాని, కూలి నాలీవలనగాని, జీవనము గడుపుటకు అవకాశములున్నూ లేక వ్యవసాయముమీదను పశువులు, సన్నజీవాలుమీదను ఆధారపడి యుండవలసినది నిర్ధారణకముగా నున్నది. ఈ జిల్లా అధికారులందరితోను పై తాలూకాల ప్రజలందరు అప్పుడప్పుడు యీ ఫారెస్టు విధానమున కలుగునష్టములు చెప్పుకొనుచున్నారు, కాని కలెక్టర్లు తాలూకాలక్రింద తీసివేయబడిన యీ తాలూకాల ప్రజల ప్రార్థనలు యెవరికిన్ని రుచించుట లేదు.

భారత శాసన సభలోను, మద్రాసు శాసన సభలోని, యుండు ప్రజాప్రతినిధులైన పై ఫారెస్టు విధానమువల్ల క్రుంగి నశించుచుండు యీ తాలూకాల బీదరైతుల మొరలాలకించి యికనైనా [illegible] చట్టమును తొలగించి ప్రక్కజిల్లాలో వెలిగొండల ప్రాంత్యపు ప్రజలకున్న పర్మిట్ పద్ధతినే యీ తాలూకాల వారికిన్ని అనుగ్రహించుటుల ఆయా శాసనసభలలో ఫారెస్టు అక్టము సవరించి గవర్నమెంటువారిని ఒప్పించి యీ ప్రజల పదదుస్థితిని మాన్పింతురని ఆశించుచున్నాను.

ది స్టార్ ఆఫ్ ఇండియా

ఇండస్ట్రియల్ అండ్ జనరల్ అస్యూరెన్సు
కంపెనీ లిమిటెడ్.

8, తంబుశాసువీధి, మదరాసు

అభివృద్ధి

చేసిన వ్యాపారము	రు. 27,00,000
పూర్తిచేసిన వ్యాపారము ...	,, 20,00,000
దాదాపు ఆస్తుల ...	,, 2,00,000
గవర్నమెంటు ప్రామిసరీనోట్లలో పెట్టుబడి	,, 95,000
చెల్లించిన క్లెయిములు (ఇండస్ట్రియల్) స్కీములు.	,, 2,50,000

"కంపెనీ నిర్వాహకుల చాకచక్యమునకు కంపెనీ వారిని ప్రశంసింపక తప్పదు. ప్రస్తుతపు పాలసీదారులు రాబోవు పాలసీదారులు కంపెనీ పరిస్థితులకు గర్వింపవలసిన అవకాశము కలదు"
అని ఆడిటరు కె. బి. మాధవగారు ప్రశంసించియున్నారు.

ధారాళమైన కమీషను వేతనముపై పలుకుబడిగల ఏజంట్లు కావలెను.

యస్. ఆర్. ఎ. గుప్త,
మేనేజింగ్ [illegible]

నేషనల్ ఇండియన్ లైఫ్ ఇన్సూరెన్సు కంపెనీ, (లిమిటెడ్)

ఈ కంపెనీవారి "ఆటోమాటిక్ ప్రొటెక్షన్" పద్ధతివలన లాప్సైపోయిన ఆరు పాలసీలవలన లాభమును భీమాచేసినవారికిగాని లేక వారి కుటుంబమునకుగాని పొందియున్నారు.

లాప్సుఅయిన పాలసీలలో 1934 లో చెల్లించిన మరణ క్లెయిములు
(ఆటోమాటిక్ పద్ధతివలన రక్షించబడినవి)

పాలసీ నెంబరు.	భీమాచేయబడిన పార్టీ.	ఊరు	మరణించిన తేది	ఎప్పటినుంచి ప్రీమియము చెల్లించెను.
16982 W	సీతారామ సేట్ అరల్ కర్	పోస్టు ఆఫీసు, మరగోవా	22-1-81	80-8-80.
4897	టి. ఎ. అయ్యసరాజ్	రాజపాళయం రామ్నాడ్ జిల్లా	28-1-88	18-7-29.
10555 M. E.	యం. ఎ. డుక్ టాక్ కట్	టీచరు, కొత్త ఇంగ్లీషు బడి గ్రామ్లా రత్నగిరి.	18-9-88	15-8-81
624 M. E.	వి. సమాచార్	శివారంగు ఆయిల్ మిల్లు కోయంబత్తూరు	29-1-84	14-1-81
5682 W. L.	యం. కవాల్టి మోడి	శాక్ షీసు, గోవా లయాటకు, బాంబే నెం 1.	14-8-84	14-1-82

1011 సుల్తానుబజారు, హైదరాబాదు.   టి. వి. రాఘవయ్య,
సెక్రటరి.

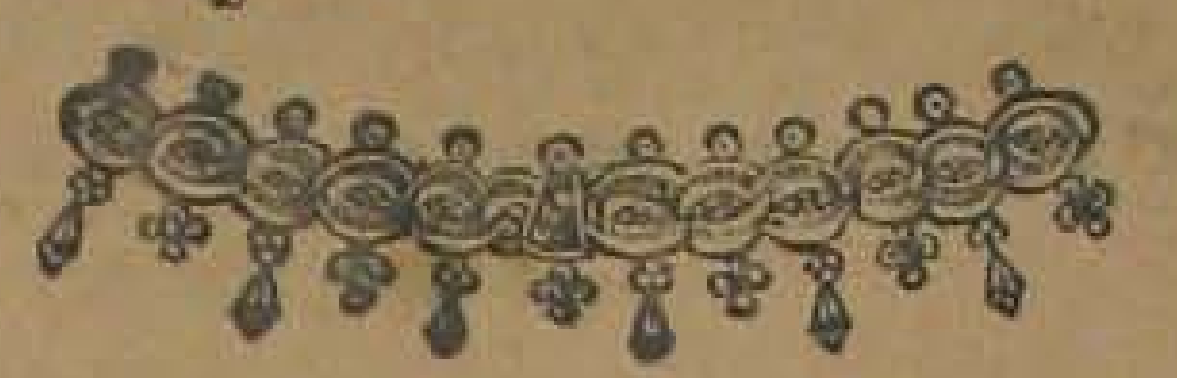
మద్రాసు రాజధాని (శాఖ సంస్థానములుచేరి)
884, కంబుకెట్టిపోస్టుబాక్సు నెం 150, మద్రాసు.

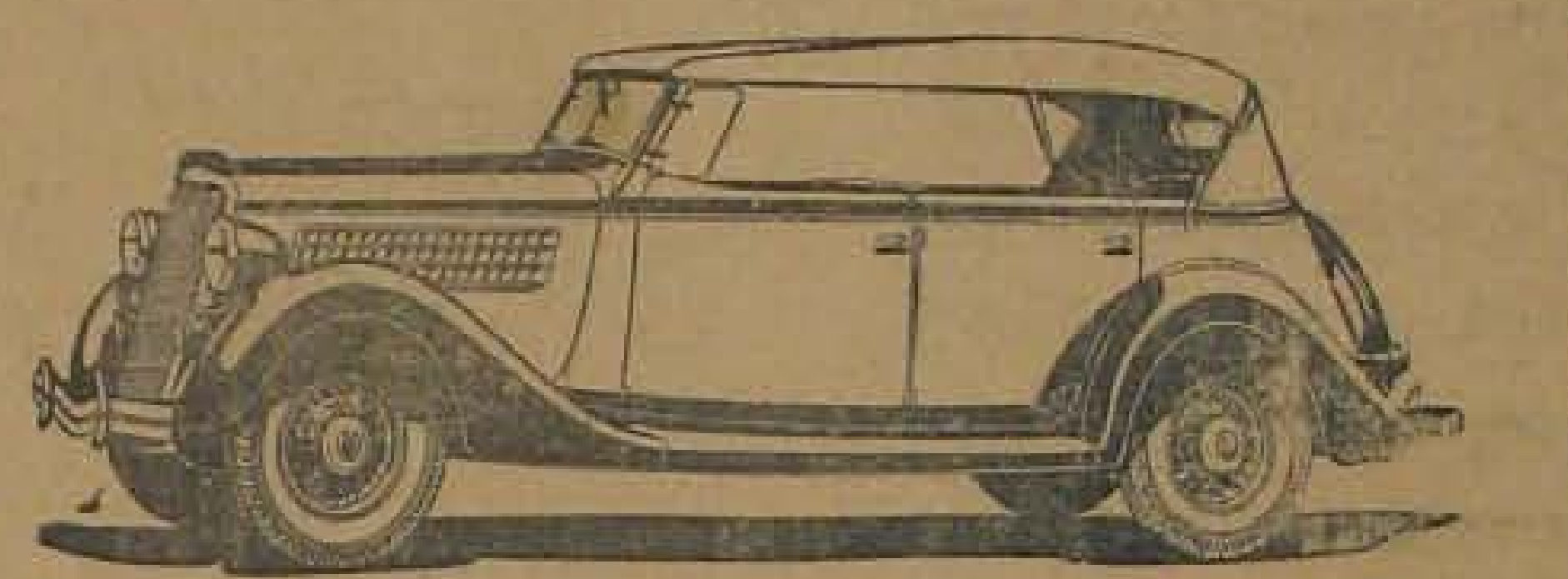
నమ్మకమైన నగల వర్తకులు,

గుండాల వెంకటసుబ్బారెడ్డి గారు,
చిన్నబజారు, నెల్లూరు.

బంగారు వెండినగలు విక్రయమునకు సిద్ధముగ నున్నవి. లేనివి ఆర్డరు ప్రకారం తయారుచేసి యివ్వబడును. విలువగల రత్నములతో నగలు తయారుచేసియివ్వబడును.

1935 ఫోర్డు V 8. కారులు, ట్రక్కులు.

నవీన పద్ధతులతో అమర్చబడి, తక్కువ ఖర్చుతో నడుగెత్తు ఫోర్డు V. 8. మోటారు కారులనుకొని లాభము పొందుడు.

నెల్లూరు ఏజెంట్లు:—ఎ. రాఘవయ్య అండ్ సన్సు,
ట్రంకు రోడ్డు, నెల్లూరు.

తరువాత ఫిలిం:—ఏదీ! ఎదురుచూడుడు.

The New Talkie Picture Palace, Nellore.

Will Exhibit the BEST TALKIE.

1-1-1936   Wednesday   Only 4 days.

Karwani Hayat

ది న్యూ టాకీ పిక్చర్ పాలస్,
నెల్లూరు.

1-1-35   బుధవారం
మొదలు 4 రోజులు మాత్రమే

కార్వానీ హైయాత్

అద్భుతమగు శ్యామ్సాని!

ఆక్టర్లు — సైగల్, రాజకుమారి, రతన్‌భాయి,
సిద్ధిల్, కపూర్

టి. బాబురావు,
మేనేజరు.

యస్. ఆహమ్మద్ ఖాన్,
ప్రొప్రయిటరు.

స్థానిక వార్తలు

(స్థానికవిశేషము)

సభలు నిలిచిపోవుట

జమీ్ందారైతు సభలు, రైతుసభలు జరుగుటకు అన్నిఏర్పాట్లు ఆహ్వాన సంఘంవారు చేస్తుండినారు కాని కలరా గాభరా హెచ్చింది. రైతులు పల్లెల మండి రారనే కారణంతో సభలు వాయిదా పడ్డాయి.

కలరా

కలరా గాభరా హెచ్చింది. హెల్తు వారి హడావడి హెచ్చింది. పరసజనం గగ్గింది. పల్లెల ప్రజలు కిక్కిరావని బండై పోయింది. బస్సులు ఖాళీడబ్బాలతో తిరిగాయి రెండుమూడురోజులు - నిన్న నేను భయపడి గ్రామంవదిలి వెళ్లేవాళ్ళను తోల్తున్నాయి బస్సులు. చావులు రెండు మూడు. పుకారులు వేలువేలు.

రెడ్డి, రంగా.

సభలు నిర్వినా రెడ్డి, రంగా గారలు వచ్చి పల్లెల్లో సంచారం చేస్తారని అనుకుంటున్నారు.

వర్షము - పంటలో నీరు.

వర్షము హోరాహోరిలాస్ వారి కోస్యం ప్రకారం యిక్కడ 24 తేది మంచివర్షాలు కురిశాయి. స్వర్ణముఖి నదికిగూడ కొద్దినీరు వచ్చింది, ఈవర్షం మెట్ట పైర్లకు అమృతప్రాయం.

దేవాలయసభ.

దేవాలయం మేనేజరుమీద సివిల్, క్రిమినల్ దావాలు జరుగుతున్నా హుండీలో వసూలయ్యే ద్రవ్యంనుండి దివాళ్యం ఖర్చు లెక్కకు రాకుండా కనికి పోవడం లగ్గలేను. జీర్ణశక్తిగల నిశ్వాసం సంగతి చెప్పేదేముంది.

యూనియన్ బోర్డు.

కలరాబాధెట్లున్నా యూనియన్ బోర్డువారు మాత్రం యింకా నిద్రలేవ లేదు. — —

నెల్లూరు జిల్లా రైతు సంఘము

4-1-35 సమావేశము కానుంటుట

జిల్లా రైతుసంఘ సమావేశము తే 25 ది నెల్లూరు టవున్ హాలులో సమావేశమైరి. రైతుల యిబ్బందులగూర్చి సర్కారువారితో సంప్రతించుటకు ప్రణాళికను తయారు చేయుటకు మరల 1936 సం॥ జనవరి 4 తేది మధ్యాహ్నం 2 ఘంటలకు నెల్లూరులో టవున్ హాలులో సమావేశము కావలసినట్లు తీర్మానించిరి. సభ్యులెల్లరు ఇదేనోటీసుగా భావించి తప్పక హాజరు కాగోరెదము.

బొమ్మా శేషురెడ్డి,
కార్యదర్శి.

శ్రీమతి కమలా నెహ్రూ

శ్రీమతి కమలా నెహ్రూగారికి యిటీవల కల్గిన ఆరోగ్యము అభివృద్ధి మరల నిలకడ నిలబడి యున్నదని తెలియుచున్నది.

వైద్యరత్న
పండిత డి. గోపాలచార్యులవారి

జీవామృతము

ఆరోగ్యప్రదాయిని దీనినిండుటవల్ల

బలహీనదేహములకు బలమును దృఢులకీరికు పటుత్వమును, నిద్రాహీనులకు సుఖనిద్రయు, నరు ప్రోగుకు కండపుష్టియు, మందకొడిగ నుండువారికి రుచిమును తీక్ష్ణశక్తిలేనివారికి జఠరదీప్తియు, రక్తహీనులకు శీఘ్రముగా రక్తమును, జ్ఞాపకశక్తియు, పాలిపోయిన వర్ణమును, మొదలగు అసంఖ్యాకములైన రుగ్మతలన్నియు కలుగును. స్త్రీ పురుషులెల్లరు వయోభేదమున ఎల్లకాలములందును సేవింపదగిన దివ్యమైన టానిక్ కుండుపై జిలలో ఎల్లప్రదేశములందును దొరుకును.

ఆయుర్వేదాశ్రమము,
161, గోవిందప్పనాయకన్ వీధి, కోపాలపెట్టై, మద్రాసు

ఆంధ్రలోకమునకు ముదముగూర్చ త్వరలో వెలువడనున్నది.

లక్ష్మి పిలిమ్స్ వారి

ద్రౌపతి మానసంరక్షణము

ప్రఖ్యాతిగాంచిన బొంబాయి ఫిలింసిటీ స్టూడియోలో అత్యద్భుతమైన సెటింగులతో తయారుచున్నది.
వెలుగుటాకి 'ప్రపంచమునకు తలమానికమైనది దీనియందలి నటీనటకులా
అఖిలభారత నటకావతంసమని శ్రీ రవీంద్రనాథకవి మహాశయునిచే పేరొందిన

నాట్యకళా ప్రపూర్ణ బళ్లారి. టి. రాఘవాచార్యులవారు

మాధవపెద్ది వెంకట్రామయ్యగారు
వైకా గోపాలంగారు
పి వి. సుబ్బయ్యగారు
బుడాకపక మంత్రోద్ధార రావుగారు
పారుపల్లి సుబ్బారావుగారు
డాక్టరు. సివరామ కృష్ణయ్యగారు
నెల్లూరు రంగస్వామి అయ్యంగారు
మొదలగు ప్రముఖులు

శ్రీమతి [illegible]నవతిగారు
మిస్. [illegible]లాబాయి (సురభి)
"
"[illegible]హరి (నరసారావుపేట) మొదలగు నటీనటులు.

For Booking apply to:—
Lshmi Films Ltd.,
3/7 [illegible]te Mathi[illegible]ppan Street,
G. T. Madras.

Printer, Publisher, and Editor:- N. Venkatrama Naidu, Zamin Ryot Press, Gandhi Chowk, Nellore.